N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 9 april 1889, kl. 10 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. ecklesiastikdepartementet.

(2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Kleresistaten.

1:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning anförts till det vid statverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 (sid. 2), får utskottet hemställa, *Ang. indelningsersättningar till fattiga prestenkor.* [1.]

att, i följd af förändring till bestämdt belopp af ersättningar för tionde, anslagen åt fattiga prestenkor anvisningen i kontant, nu 10,819 kronor, må höjas med 9,813 kronor till 20,632 kronor samt anslaget "indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag: ersättningar", för närvarande beräknadt till 346,900 kronor, nedsättas med motsvarande belopp, 9,813 kronor, eller till 337,087 kronor, hvarvid anslagrubrikens slutsumma blifver oförändrad.

Universiteten.

Ang. anslag till samlingar och inrättningar vid universitetet i Upsala. [2.]

2:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte enligt i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 närmare angifven specifikation bevilja förhöjning på ordinarie stat i de till samlingar och inrättningar vid universitetet i Upsala utgående anslag med 12,218 kronor.

På sid. 2—17 i omförmälda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen närmare redogjort för de omständigheter, som föranledt Kongl. Maj:ts förevarande framställning, och i sammanhang dermed angifvit de olika ändamål, hvilka genom det begärda anslaget skulle tillgodoses.

Af denna redogörelse inhemtas, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning grundar sig på en af kanslern för universitet i Upsala till Kongl. Maj:t öfverlemnad, af det större akademiska konsistoriet gjord hemställan om utverkande af anslag, bland annat, för universitetets samlingar och inrättningar till belopp af 14,117 kronor 50 öre. Detta belopp skulle, enligt det större akademiska konsistoriets förslag, mellan de särskilda samlingarna och institutionerna fördelas på följande sätt:

Till *medicinska kliniken:*		
för materiel	kronor 1,200: —	
för vård af instrument m. m.	„ 300: —	1,500: —
„ *poliklinikerna:*		
för materiel	kronor 1,000: —	
för aflöning af 2 amanuenser	„ 1,500: —	2,500: —
„ *anatomiska institutionen*		kronor 2,000: —
„ *patologiska institutionen:*		
för anställning af en amanuens		„ 500: —
„ *psykiatriska kliniken:*		
för aflöning åt en amanuens	kronor 500: —	
för materiel	„ 300: —	800: —
„ *astronomiska institutionen:*		
för lönetillägg åt en vaktmästare		kronor 125: —
„ *meteorologiska institutionen:*		
för förhöjning i årsanslaget till materiel	kronor 1,000: —	
för aflöning åt en vaktmästare	„ 500: —	1,500: —

Till *botaniska institutionerna:*

för förhöjning i arfvodet för den vid botaniska trädgården anställde amanuensen	kronor	230: —	
för förhöjning i aflöningen för två underträdgårdsmästare och två trädgårdsmedhjelpare tillsammans	„	450: —	
för materiel vid botaniska laboratoriet	„	1,000: —	
för arfvode åt en amanuens vid dito	„	500: —	2,180: —
„ *zoologiska institutionerna:*			
för förhöjning af anslaget till materiel vid zoologiska museet	kronor	1,500: —	
för arfvode åt en amanuens vid det zootomiska laboratoriet	„	500: —	
för löneförhöjning åt en vaktmästare derstädes	„	100: —	2,100: —
„ *myntkabinettet:*			
för arfvode åt en amanuens	kronor	500: —	
för förhöjning i årliga anslaget	„	400: —	900: —
„ *museet för nordiska fornsaker:*			
för löneförhöjning åt en vaktmästare	kronor	12: 50.	

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, hade de begärda beloppen synts departementschefen i allmänhet vara efter behofven afpassade. Några poster, afseende förhöjning i anslag till materiel, kunde dock, enligt departementschefens åsigt, utan större olägenhet något nedsättas, och en sådan nedsättning vore jemväl nödig, då så många olikartade kraf för universiteten skulle tillgodoses. Så ansåge departementschefen anatomiska institutionen böra åtnöjas med en förhöjning af 1,500 kronor, botaniska laboratoriet med 500 kronor, zoologiska museet med 850 kronor och myntkabinettet med 150 kronor.

I enlighet med sin sålunda uttalade åsigt hade departementschefen tillstyrkt Kongl. Maj:t att hos Riksdagen äska det belopp, som nu begärts, att fördelas i öfverensstämmelse med ofvan angifna specifikation.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de åt den *medicinska kliniken*, *poliklinikerna*, den *anatomiska institutionen*, den *patologiska institutionen* och den *psykiatriska kliniken* äskade anslag, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 3—9) och vill här endast rörande det för den medicinska kliniken begärda anslaget, 300 kronor, till vård af instrument m. m. anmärka, att klinikföreståndaren, enligt hvad sagda statsrådsprotokoll gifver vid handen, i fråga om detta an-

slag framhållit, att vid det kliniska laboratorium, som nu vore inrättadt å det akademiska sjukhuset, borde anställas en vaktmästare för vård af instrumenten, rengöring af glasen och utensilierna, hvilket för närvarande klinikföreståndaren med för sig olämplig tidspillan sjelf vid sina arbeten måste till största delen verkställa, äfvensom för andra vaktmästaregöromål.

I fråga om den äskade löneförhöjningen åt en vaktmästare vid *den astronomiska institutionen* inhemtas af statsrådsprotokollet, att, enligt uppgjordt förslag till löneregleringen för vaktbetjeningen vid universitetet, aflöningen åt denne vaktmästare, hvilken för närvarande enligt staten åtnjöte en kontant aflöning af 375 kronor jemte boställsrum, med afseende å nuvarande lefnadsomkostnader, vore upptagen till 500 kronor förutom ålderstillägg.

Vidkommande de omständigheter, som föranledt Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning i årsanslaget till materiel vid *den meteorologiska institutionen*, hvilket anslag allt sedan år 1883 utgått med 2,500 kronor årligen, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 9 och 10). Rörande behofvet af det äskade anslaget till aflöning åt en vaktmästare vid samma institution inhemtas af statsrådsprotokollet, att den meteorologiska institutionen enligt staten icke hade någon egen vaktmästare utan endast en gemensamt med astronomiska institutionen. För det biträde, denne vaktmästare lemnade vid den förra institutionen, erhölle han likväl särskild ersättning af institutionens materielanslag. Sedan denna institution erhållit egen ny byggnad och i sammanhang dermed institutionens verksamhet blifvit i betydlig mån utvidgad, blefve det för densamma alldeles otillräckligt att endast kunna påräkna det mera tillfälliga biträdet af en annan institutions vaktmästare. Med anledning häraf hade universitetskanslern, efter derom gjord framställning, af reservfonden anvisat ett belopp af 500 kronor för hvartdera af de tre senaste åren till aflönande af en särskild vaktmästare vid institutionen.

I fråga om de till *de botaniska institutionerna* begärda anslag får utskottet rörande de skäl, som ligga till grund för Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning i arfvodet för den vid botaniska trädgården anstälda amanuensen och om anslag till materiel vid botaniska laboratoriet, hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 10—13). Enligt hvad sagda protokoll gifver vid handen, har institutionsföreståndaren beträffande den äskade förhöjningen i aflöningen för två underträdgårdsmästare och två trädgårdsmedhjelpare erinrat, att af betjeningen vid botaniska trädgården åtnjöte enligt staten två underträdgårdsmästare hvardera 625 kronor jemte boställsrum och två trädgårdsmedhjelpare hvardera

250 kronor jemte boställsrum. De senares aflöning hade dock länge ansetts alldeles otillräcklig, och allt ifrån år 1879 hade ett särskildt tillskott af 150 kronor dem tilldelats af reservfonden. Enligt uppgjordt förslag till lönereglering för betjeningen skulle underträdgårdsmästarne erhålla en lön af 700 kronor och trädgårdsmedhjelparne 400 kronor.

Beträffande behofvet af det begärda anslaget till arfvode åt en amanuens vid botaniska laboratoriet har institutionsföreståndaren — meddelar departementschefen — anfört, att de skäl, som härför talade, vore desamma, som i allmänhet kunde anföras för anställandet af amanuenser vid vetenskapliga institutioner, der en liflig verksamhet vore rådande, och der lärjungarnes antal samt det olika stadium, hvarpå desse i sin vetenskapliga utveckling befunne sig, gjorde det för institutionens föreståndare omöjligt att gifva all nödig handledning och öfvervaka deras arbete.

Hvad härefter angår de äskade anslagen till de *zoologiska institutionerna*, får utskottet beträffande de skäl, som åberopats till stöd för framställningen, såvidt den afser föreslagen förhöjning af anslaget till materiel vid zoologiska museet med 850 kronor, i allmänhet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 13—15) samt vill här endast meddela, att, enligt hvad i statsrådsprotokollet finnes upplyst, det zoologiska museets årliga anslag till materiel för närvarande uppginge till 1,650 kronor, hvaraf 150 kronor utgjorde institutionens andel af det gamla anslaget till det s. k. naturaliekabinettet och öfriga 1,500 kronor beviljats vid 1856 års riksdag till samlingarnas förökande och underhåll.

Angående det begärda anslaget till arfvode åt en amanuens vid zootomiska laboratoriet har institutionsföreståndaren — meddelar departementschefen — under erinran, att behofvet af en dylik amanuens länge gjort sig känbart och vid flera tillfällen af institutionens föreståndare framhållits, upplyst, att anslag under åren 1883 och 1884 från universitetets reservfond beviljats till aflöning af en e. o. amanuens. Men då sådant emellertid ej vidare kunnat erhållas, hade i stället — förutom en laborationsafgift, afsedd för dissektionsmaterial m. m. — af hvarje laborant med vissa undantag upptagits en afgift af fem kronor i terminen för aflöning af en dylik amanuens. Denna aflöning hade under åren 1885—1887 i medeltal uppgått till 448 kronor 33 öre för år. Den aflöning, amanuensen sålunda erhållit, vore dock i medeltal mindre än de vanliga amanuensarfvodena och derjemte mycket vexlande. Så hade den ett år uppgått till 540 kronor, ett annat år till endast 290 kronor.

Beträffande den äskade löneförhöjningen af 100 kronor åt den vid zootomiska laboratoriet anstälde vaktmästaren finnes till statsråds-

protokollet anfördt, att enligt uppgjordt förslag till löneregleringen för vaktbetjeningen skulle i allmänhet de vaktmästare, som ej åtnjuta förmånen af boställe, erhålla en aflöning af 600 kronor jemte ålderstillägg. Vaktmästaren vid zootomiska laboratoriet vore dock, ehuru han ej hade boställsrum, upptagen i universitetets stat till endast 500 kronor. Institutionens föreståndare hade härvid anmärkt, upplyser departementschefen, att de fordringar på skicklighet och tjenstgöring, som borde ställas på denne vaktmästare, ingalunda vore mindre än de, som ställdes på andra dylika, hvarför han ansett billigt, att nämnde vaktmästare erhölle samma löneförmåner som de öfriga.

För *myntkabinettet* har, enligt hvad förut här ofvan meddelats, af Kongl. Maj:t begärts dels anslag till arfvode åt en amanuens, 500 kronor, dels ock förhöjning i det årliga anslaget med 150 kronor.

Rörande denna anslagsfordran har kabinettets prefekt, upplyser departementschefen vidare, meddelat följande.

Myntkabinettet innehölle en ganska dyrbar, till stor del genom gåfvor tillkommen myntsamling äfvensom en icke ringa och ganska värdefull samling medaljer. Hittills hade likväl af brist på arbetskrafter föga kunnat göras för ordnandet och katalogiserandet af dessa samlingar, hvilket dock måste ske, om de skulle göra påräknadt gagn. Prefekten, som i egenskap af professor hade åligganden, dem han i främsta rummet vore pligtig att fullgöra, kunde omöjligen utan biträde medhinna det dryga arbete, som härtill fordrades.

För kabinettet vore i staten uppfördt ett årsanslag af 100 kronor, hvartill såsom en ringa förstärkning komme räntan å en donation med 132 kronor 50 öre. Motsvarande inrättning i Lund åtnjöte ett anslag af 500 kronor. Billigheten syntes fordra, att myntkabinettet i Upsala finge ett lika stort anslag, för att derigenom sättas i stånd att föröka sina samlingar genom inköp af under hvarje år i Sverige präglade mynt och medaljer samt af äldre sådana, som det förut ej egde.

Af statsrådsprotokollet inhemtas slutligen, att Kongl. Maj:t i enlighet med uppgjordt förslag till löneregleringen för vaktbetjeningen till löneförhöjning åt en vid *museet för nordiska fornsaker* anställd vaktmästare, som enligt staten hade en kontant aflöning af 187 kronor 50 öre, och hvilken hade sig ålagdt att jemväl biträda med uppassning vid myntkabinettet, äskat ett belopp af 12 kronor 50 öre.

Emot de af Kongl. Maj:t framstälda anslagsfordringarne för den *medicinska kliniken*, *poliklinikerna*, den *anatomiska institutionen* och den *patologiska institutionen* har utskottet ej annat att erinra, än att utskottet föreställer sig, att det för den medicinska kliniken begärda anslaget

300 kronor till vård af instrument m. m. bör, utan att det med anslaget afsedda ändamålet förfelas, kunna nedsättas till 150 kronor.

Beträffande åter den *psykiatriska kliniken* har utskottet ej funnit några giltiga skäl anförda, hvarför icke psykiatrisk undervisning skulle kunna meddelas vid Upsala hospital hädanefter såsom hittills utan särskildt anslag af statsmedel; och då denna undervisning för öfrigt meddelas åt endast ett fåtal studerande under en kort tid af året, samt vidare anskaffande och ordnande af samlingar och arbetslokaler m. m., om de skola medföra afsevärda fördelar, med tiden måste föranleda betydliga utgifter och på ett betänkligt sätt inkräkta såväl på de för sjukvården afsedda och dertill väl behöfliga lokaler som ock på den tid, som de vid hospitalet anstälde läkare böra egna åt de många sjukas vård; så kan utskottet icke tillstyrka det för den psykiatriska kliniken begärda anslag.

Den af Kongl. Maj:t äskade förhöjningen i aflöningen åt en vid den *astronomiska institutionen* anställd vaktmästare synes utskottet vara så mycket mindre af behofvet påkallad, som utskottet föreställer sig, tt ifrågavarande vaktmästare, hvilken allt hitintills, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, mot särskild ersättning bestridt jemväl vaktmästaresyssla vid den meteorologiska institutionen, ej lärer, äfven om, på sätt utskottet här nedan ämnar hemställa, anslag till aflöning åt en särskild vaktmästare vid sistnämnda institution varder beviljadt, sakna tillfälle att utöfver sin aflöning såsom vaktmästare vid den astronomiska institutionen bereda sig ej oväsentliga inkomster.

Den af Kongl. Maj:t föreslagna förhöjningen i årsanslaget till materiel vid den *meteorologiska institutionen* synes utskottet, genom hvad till statsrådsprotokollet härom anförts, vara väl grundad.

Mot det af Kongl. Maj:t äskade anslaget 500 kronor till aflöning åt en vaktmästare vid sagda institution har utskottet ej annat att anmärka, än att utskottet föreställer sig att ifrågavarande vaktmästares lön lämpligen bör kunna bestämmas till allenast 400 kronor.

Genom hvad till statsrådsprotokollet blifvit anfördt till stöd för de af Kongl. Maj:t gjorda framställningarne om förhöjning dels i arfvodet för den vid *botaniska* trädgården anstälde amanuensen, dels ock i aflöningen för två trädgårdsmedhjelpare äfvensom om årligt anslag till materiel vid botaniska laboratoriet, anser utskottet behofvet af de för ändamålen äskade beloppen vara till fullo ådagalagdt. Beträffande åter den begärda förhöjningen i aflöningen för två underträdgårdsmästare, vill det synas utskottet, som om desse, hvilka, enligt hvad i statsrådsprotokollet finnes upplyst, för närvarande åtnjuta hvardera 625 kronor jemte boställsrum, redan nu äro fullt tillräckligt

aflönade, hvadan någon förhöjning i deras lönevilkor åtminstone för närvarande, enligt utskottets förmenande, ej bör ifrågakomma.

Ehuru utskottet ej vill förneka att genom anställande af en amanuens vid det botaniska laboratoriet det botaniska studiet skulle befordras, håller utskottet likväl före, att behofvet af bemälde amanuens ej är af så trängande beskaffenhet, att icke med beviljande af anslag till anställande af en sådan bör kunna anstå, helst utskottet föreställer sig, att utväg ej torde saknas att, derest ifrågavarande amanuens skulle befinnas vara för den botaniska undervisningen oundgängligen nödvändig, på annat sätt än genom bidrag af statsmedel bereda tillgång till en dylik amanuensaflöning.

De skäl, som i statsrådsprotokollet anförts till stöd för den föreslagna förhöjningen af anslaget till materiel vid det *zoologiska museet*, synas utskottet till fullo ådagalägga behofvet af den äskade anslagsförhöjningen.

Ehuru utskottet till fullo inser vigten för den zoologiska undervisningen deraf, att en amanuens vid det zootomiska laboratoriet finnes anställd, synes det likväl utskottet, som om något statsanslag åtminstone för närvarande ej vore för sagda ändamål erforderligt. Enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, har nemligen hittills, allt sedan år 1885, tillgång till aflönande af en dylik amanuens beredts genom uppbärande från en hvar af laboranterna af en särskild afgift till aflönande af sagda amanuens. Då detta sätt för medels anskaffande till ifrågavarande ändamål, enligt utskottets förmenande, fortfarande lämpligen bör bibehållas, saknar utskottet anledning att tillstyrka det för ändamålet begärda anslaget.

Då de skäl, som anförts till stöd för den begärda förhöjningen i aflöning åt den vid det zootomiska laboratoriet anstälde vaktmästaren, ej öfvertygat utskottet om nödvändigheten af ifrågavarande löneförhöjning, finner utskottet sig ej kunna tillstyrka densamma.

Den af Kongl. Maj:t begärda förhöjning i anslaget till *myntkabinettet* har utskottet så mycket mindre funnit vara af verkligt behof påkallad som dylika, rikhaltiga myntkabinett finnas äfven i hufvudstaden, der tillfälle således är beredt till de forskningar och undersökningar, hvilkas tillgodoseende torde vara med myntkabinetts bildande afsedt.

Då den äskade förhöjningen af 12 kronor 50 öre i aflöningen till den vid *museet för nordiska fornsaker* anstälde vaktmästaren med afseende å beloppets ringhet torde, derest förhöjningen befinnes oundgängligen af behofvet påkallad, utan olägenhet kunna beredas på annat sätt än genom statsanslag, finner utskottet sig sakna skäl att tillstyrka den begärda löneförhöjningen.

Under åberopande af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen beviljar förhöjning på ordinarie stat i de till samlingar och inrättningar vid universitetet i Upsala utgående anslag på följande sätt:

till den *medicinska kliniken:* för materiel 1,200 kronor och för vård af instrument m. m. 150 kronor;

till *poliklinikerna:* för materiel 1,000 kronor och för aflöning af två amanuenser 1,500 kronor;

till den *anatomiska institutionen:* förhöjning i årsanslaget 1,500 kronor;

till den *patologiska institutionen:* för anställande af en amanuens 500 kronor;

till den *meteorologiska institutionen:* för förhöjning i årsanslaget till materiel 1,000 kronor samt för aflöning åt en vaktmästare 400 kronor;

till de *botaniska institutionerna:* för förhöjning i arfvodet för den vid botaniska trädgården anstälde amanuensen 230 kronor, för förhöjning i aflöningen åt två trädgårdsmedhjelpare 300 kronor samt för materiel vid det botaniska laboratoriet 500 kronor; och

till de *zoologiska institutionerna:* för förhöjning af anslaget till materiel vid det zoologiska museet 850 kronor;

således med tillhopa 9,130 kronor.

Ang. ifrågasatta ålderstillägg åt vaktbetjeningen vid universitetet i Upsala. [3.]

3:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att de belopp, som enligt i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 angifna grunder erfordrades för ålderstillägg åt vaktbetjeningen vid universitetet i Upsala, finge, sedan dertill användts en å normallönerna besparad summa af 250 kronor, utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Rörande denna anslagsfordran har, enligt hvad ofvannämnda statsrådsprotokoll utvisar, departementschefen till en början erinrat, att Kongl. Maj:t vid fastställandet den 13 november 1885 af nu gällande stat för universitetet i Upsala medgifvit, att de af kanslern för tillfällig löneförbättring af vaktbetjeningens aflöningsförmåner anvisade belopp finge tills vidare utgå af universitetets reservfond, samt anbe-

falt kanslern att, sedan med anledning af nya universitetsbyggnadens upplåtande förändrad anordning af universitetets lokaler egt rum och fullständig utredning vunnits om häraf eller eljest nödiga jemkningar i vaktbetjeningens åligganden och förmåner, inkomma med förslag till definitiv reglering af vaktbetjeningens aflöning. Denna befallning hade nu blifvit fullgjord, i det att i sammanhang med framställningar om anslag, som skulle begäras af Riksdagen, öfverlemnats ett af universitetets drätselnämnd uppgjordt och af det större akademiska konsistoriet godkändt förslag i berörda hänseende. Af den härvid meddelade utredning framginge, att i universitetets nuvarande stat funnes upptagna aflöningsförmåner för tjugufyra vaktmästare och med dem jemförliga betjente. För desse, af hvilka femton åtnjöte boställsrum, utginge aflöningen till en med 1,025 kronor, till två med 925 kronor hvar, till sju med 625 kronor, till åtta med 500 kronor, till en med 375 kronor, till tre med 250 kronor, till en med 187 kronor 50 öre och till en med 125 kronor, eller tillsammans med 12,687 kronor 50 öre. Derest Riksdagen beviljade de bär ofvan af departementschefen under rubriken för samlingar och inrättningar förordade nya eller förhöjda anslag till betjening, skulle härtill komma ett belopp af 1,187 kronor 50 öre. Således sammanlagdt 13,875 kronor. Enligt det uppgjorda förslaget skulle den kontanta aflöningen utgå sålunda: för en med 1,000 kronor, för två med 900 kronor, för två med 700 kronor, för sex med 600 kronor, för nio med 500 kronor, för två med 400 kronor, för två med 200 kronor och för en med 125 kronor. Derjemte skulle alla, med undantag af den med 125 kronor aflönade gymnastikdrängen, erhålla två ålderstillägg, ett efter fem års och det andra efter tio års väl vitordad tjenstgöring, räknadt från och med året näst efter deras antagning till befattningarna. Dessa ålderstillägg skulle för den s. k. extra vaktmästaren vid kansliet och för de två betjente, hvilkas normallön vore satt till 200 kronor, utgå med 50 kronor och för de öfriga med 100 kronor. Sammanlagda beloppet af de föreslagna normallönerna eller lönerna i första lönegraden utgjorde 13,625 kronor, och högsta beloppet af ålderstilläggen, om man antoge att samtlige löntagarne vore i åtnjutande af båda tilläggen, 4,500 kronor. Härvid vore dock att märka, att för åtskilliga vaktmästare aflöningen enligt nu gällande stat vore något högre än den för dem föreslagna normallönen, hvadan i denna lönegrad uppkomme en besparing af sammanlagdt 250 kronor.

Härefter har departementschefen meddelat, att sedan drätselnämnden i särskildt afgifvet utlåtande anfört, att den minskning i universitetets inkomster, som blifvit en följd af sänkta spanmålspris,

nedsatta arrenden och lägre räntefot, gjort det för universitetet svårt att motsvara de anspråk, som för tillfälliga behof vid de många vetenskapliga institutionerna och för särskilda undervisningsuppgifter måste ställas på reservfonden, samt att i följd häraf det måste blifva ytterst betungande för universitetet, om den förhöjning i vaktbetjeningens löner, som redan under flera år visat sig oundgänglig, fortfarande skulle utgå af universitetets medel, hvilket under gynsammare förhållanden antagits vara möjligt, konsistorium anhållit, att för den föreslagna regleringens genomförande erforderliga medel måtte såsom statsanslag beviljas.

Med anledning af hvad sålunda förekommit, har departementschefen tillstyrkt Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra den framställning, som nu föreligger.

Då den tillfälliga förbättring af vaktbetjeningens löneförmåner, som hittills ansetts nödig, utgått af universitetets medel, anser utskottet sig icke hafva skäl att tillstyrka, att statsmedel anvisas till sådan löneförbättrings utgående i form af ålderstillägg, utan hemställer för den skull,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till förändring af prosektorsbefattningen i zootomi vid universitetet i Upsala till en professur i jemförande anatomi. [4.]

4:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning anförts till statsrådsprotokollet (sid. 19 och 20), får utskottet hemställa,

att Riksdagen för ombildning af prosektorsbefattningen i zootomi vid universitetet i Upsala till en extra ordinarie professur i jemförande anatomi, med skyldighet för innehafvaren att såsom prosektor tjenstgöra vid zootomiska laboratoriet, må bevilja på ordinarie stat 1,000 kronor med rätt för extra ordinarie professorn, af hvilkens aflöning 3,000 kronor böra utgå såsom lön och 1,000 kronor såsom tjenstgöringspenningar, att erhålla ålderstillägg enligt de för extra ordinarie professorer i allmänhet bestämda grunder.

Ang. anslag till docentstipendier vid universitetet i Upsala. [5.]

5:o) Kongl. Maj:t har förslagit, att Riksdagen måtte till tre fasta docentstipendier vid universitetet i Upsala, ett för hvardera af teologiska och medicinska fakulteterna samt filosofiska fakultetens humanistiska sektion, på ordinarie stat bevilja 4,500 kronor.

Rörande denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till en början erinrat, att sedan år 1877, då ombildningen af adjunktsinstitutionen genomfördes, funnes å Upsala universitets stat upptagna *docentstipendier* till ett antal af elfva fasta å 1,500 kronor och och fem rörliga å 1,200 kronor. De fasta vore, meddelar departementschefen, sålunda fördelade: två inom teologiska fakulteten, ett för den teoretiska och ett för den praktiska linien; två i juridiska fakulteten, fyra inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion, af hvilka ett för de filosofiska och ett för de historiska vetenskaperna, ett för klassiska språk och ett för nyare språk; samt tre inom filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion, af hvilka ett för de matematiska vetenskaperna, ett för kemi, mineralogi och geologi samt ett för botanik och zoologi.

Under de senare åren hade emellertid konsistorierna vid begge universiteten, meddelar departementschefen, årligen upprepat förut gjord anhållan om ökning af docentstipendiernas antal. De skäl, som dervid anförts, hade hufvudsakligen varit, att vid omregleringen flera läroämnen icke genom nya ordinarie lärareplatser eller docentstipendier erhållit tillräcklig ersättning för indragna adjunktsbefattningar; att åtskilliga vetenskaper så utvecklats, att lärarekrafterna icke mera vore tillräckliga särskildt i sådana ämnen, i hvilka undervisningen till stor del meddelades genom praktiska öfningar; att det vore af synnerlig vigt att kunna vid universitetet fästa unga framstående vetenskapsmän och bereda dem tillfälle att under någon tid egna sig åt vetenskapligt arbete utan att allt för mycket vara upptagna af omsorg och möda för sitt uppehälle; att antalet docenter på senare tider betydligt vuxit; samt att det vore obilligt, att desse allt för länge skulle egna sin verksamhet åt universitetet utan annan ersättning än den i många fall ovissa och ringa inkomst, de kunde förskaffa sig genom enskild undervisning.

Beträffande särskildt universitetet i Upsala, hade konsistorium, enligt hvad departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, för afhjelpande af de mest trängande behofven anhållit om anslag till tio fasta docentstipendier att fördelas sålunda:

i teologiska fakulteten: ett stipendium för kyrkohistoria, dock med rättighet för fakulteten att till stipendiets erhållande anmäla någon annan af sina docenter, om och så länge docent i kyrkohistoria ej finnes;

i juridiska fakulteten: ett stipendium;

i medicinska fakulteten: två stipendier, det ena för den praktiska medicinens läroämnen, det andra för de till kirurgiska professuren hörande ämnen;

i filosofiska fakultetens humanistiska sektion: tre stipendier, ett för semitiska språk, ett för de filosofiska vetenskaperna, deri äfven inberäknadt estetik, och ett för de klassiska språken;

i filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion: tre stipendier, ett för den matematisk-fysiska vetenskapsgruppen, ett för den kemisk-geologiska och ett för den zoologisk-botaniska gruppen.

Af de till ärendet hörande handlingar syntes, enligt departementschefens uppfattning, framgå, att de mest behöfliga bland dessa stipendier vore de, som afsetts för läroämnena kyrkohistoria och semitiska språk samt för medicinska fakulteten.

Det omfattande och vigtiga ämnet kyrkohistoria, hvilket vore väsentligen skildt från öfriga teologiska discipliner, innehade, meddelar departementschefen, för närvarande en särskildt vanlottad ställning i afseende på lärarekrafter, i det att uti detta ämne icke funnes extra ordinarie professor och ej heller, så länge icke något för detsamma afsedt docentstipendium vore att tillgå, säker utsigt att för någon nämnvärd tid vid universitetet fästa någon docent. Härigenom kunde lätt inträffa, att i händelse af förfall för professorn i ämnet ingen annan utväg gåfves till uppehållande af hans tjenst, än att annan ordinarie lärare inom fakulteten, till men för dennes läroämne, finge förordnas såsom vikarie.

Inom medicinska fakulteten funnes, upplyser departementschefen vidare, för närvarande inga fasta docentstipendier. Sådana hade förut ansetts icke skola göra åsyftadt gagn, enär det visat sig vara svårt att finna yngre läkare, som ville blifva docenter. Men numera vore dock förhållandet annorlunda. Fakulteten hade ock, anför departementschefen, framhållit, att med det växande antalet lärjungar undervisningsarbetet vid klinikerna ökats, och att behofvet för de ordinarie lärarne i de praktiska läroämnena att söka erhålla docenter, som genom enskild undervisning för dem underlättade arbetet, blifvit allt större. För desse lärare vore det numera omöjligt att utom den ordinarie undervisningsskyldigheten medhinna att gifva enskild handledning i de olika ämnen, som hörde till deras läroområden.

Sedan adjunkturen i semitiska språk vid ombildningen af adjunktsinstitutionen indragits utan att någon ersättning i lärarekrafter beredts, hade, erinrar departementschefen ytterligare, detta läroämne endast den ordinarie professuren, hvilket funnits vara allt för litet, i synnerhet som någon hjelp från extra ordinarie professuren i jemförande språkforskning icke, såsom man till äfventyrs skulle vilja antaga, kunde påräknas i anseende till sistnämnda läroämnes stora omfattning.

Härefter har departementschefen förklarat, det han ansåge, att för närvarande de mest trängande behofven skulle blifva afhjelpta, om

tre nya fasta stipendier inrättades för de fakulteter och vetenskapsgrenar, för hvilka förstärkning af lärarekrafterna visats vara särskildt nödig.

I enlighet med sin sålunda uttalade uppfattning hade departementschefen hemstält, att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen göra framställning derom, att för universitetet i Upsala måtte beviljas ett anslag af 4,500 kronor till tre nya fasta docentstipendier, hvartdera å 1,500 kronor, ett i teologiska fakulteten för läroämnet kyrkohistoria, med rätt för fakulteten att till stipendiets erhållande anmäla någon annan af sina docenter, om och så länge docent i kyrkohistoria ej funnes, ett i medicinska fakulteten och ett i filosofiska fakultetens humanistiska sektion för semitiska språk.

Genom hvad till statsrådsprotokollet blifvit anfördt synes utskottet behofvet af de för den medicinska fakulteten samt för den filosofiska fakultetens humanistiska sektion äskade docentstipendierna vara ådagalagdt.

Enligt hvad utskottet inhemtat, eger den teologiska fakulteten för närvarande till sitt förfogande, förutom ett från donerad fond utgående stipendium å 1,350 kronor, afsedt för en docent i apologetik, två riksstatens fasta docentstipendier, hvart å samma belopp som det nu äskade. Då, enligt utskottets förmenande, några sådana omständigheter ej föreligga, som gifva vid handen, att den teologiska fakulteten skulle i högre mån än de med densamma i afseende å professorernas och docenternas antal jemnstälda fakulteterna, den juridiska och den medicinska, af hvilka den förstnämnda fakulteten innehar två fasta docentstipendier, medan den sistnämnda fakulteten hittills varit i saknad af något sådant, vara i behof af docentstipendier, anser sig utskottet icke böra tillstyrka beviljande af anslag till något nytt docentstipendium för den teologiska fakulteten.

Under åberopande af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen till två fasta docentstipendier vid universitetet i Upsala, ett för hvardera af den medicinska fakulteten samt den filosofiska fakultetens humanistiska sektion, på ordinarie stat beviljar 3,000 kronor.

Ang. anslag till arfvode åt en amanuens vid den histologiska institutionen i Lund.

[6.]

6:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning finnas anförda i statsrådsprotokollet (sid. 23—24), får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till årligt arfvode åt en amanuens vid histologiska institutionen i Lund bevilja 500 kronor.

Ang. höjning i anslaget till materielen vid den fysiologiska institutionen i Lund. [7.]

7:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning och med hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 24—25) till stöd för framställningen anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må höja årsanslaget till materielen för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund med 1,000 kronor, eller från 1,500 kronor till 2,500 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag till en professur i geografi och statskunskap vid universitetet i Lund. [8.]

8:o) För upprättande af en ordinarie professur i geografi och statskunskap vid universitetet i Lund har Kongl. Maj:t äskat 6,000 kronor, deraf 4,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tjenstgöringspenningar.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 115) har herr *A. V. Ljungman* hemstält, att i stället för den i Kongl. Maj:t proposition n:o 1 äskade ordinarie professuren i geografi och statskunskap vid Lunds universitet måtte inrättas vid samma universitet en ordinarie professur i blott statskunskap med de i nämnda proposition föreslagna löneförmåner.

Hvad då först angår Kongl. Maj:ts förevarande framställning, har föredragande departementschefen till en början till statsrådsprotokollet anfört, att redan år 1870 inom det akademiska konsistoriet i Lund fråga om upprättandet af en professur i statskunskap vid universitetet väckts, och att konsistoriet samma år ingått med framställning i ämnet, hvilken dock ej medfört något resultat. Då sedermera adjunktsinstitutionen år 1877 ombildades, hade i stället för den indragna adjunkturen i historia en extra ordinarie professur i historia och statskunskap inrättats. Som emellertid de kraf, hvilka nu för tiden måste ställas på undervisning och examination i sistnämnda ämne vid universitetet, icke härigenom kunde fyllas, hade år 1885 väckts fråga om upprättandet af en ordinarie *professur i statskunskap och geografi* vid Lunds universitet af dåvarande professorn, numera riksarkivarien C. T. Odhner.

Efter det departementschefen härefter redogjort för hvad Odhner till stöd för detta förslag i hufvudsak anfört, till hvilken framställning, som återfinnes å sid 25—27 i statsrådsprotokollet, utskottet tillåter sig hänvisa, har departementschefen meddelat, att det akademiska konsistoriet, med åberopande af de af Odhner anförda skäl, flera gånger,

senast i skrifvelse den 6 juni 1888, hos Kongl. Maj:t anhållit om upprättande af en ordinarie professur i statskunskap och geografi.

För egen del har departementschefen anfört, att behofvet af den föreslagna professuren syntes honom vara till fullo ådagalagdt. Men med hänsyn till den ogynsamma ställning, hvari geografien för närvarande onekligen befunne sig vid våra läroverk, och då åtgärder utan tvifvel borde vidtagas till dess förbättring, helst sedan denna vetenskap numera vunnit en storartad utveckling, borde enligt departementschefens åsigt i första rummet sörjas för, att geografien blefve vederbörligen tillgodosedd vid lärarebildningen, hvilket åter icke läte sig göra med mindre än att den erhölle en särskild målsman vid universitetet. Departementschefen ansåge derför, att geografien vid den ifrågasatta professuren borde sättas främst, och hade för den skull tillstyrkt Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra den framställning, som nu föreligger.

Vidkommande de skäl, herr Ljungman åberopat till stöd för sin hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen i fråga.

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, har det akademiska konsistoriet i Lund hemstält om inrättande vid universitetet af en professur, afseende att i främsta rummet tillgodose läroämnet statskunskap och först i andra hand geografien. Kongl. Maj:ts förevarande framställning afser åter bildande af en professur, genom hvilken det geografiska studiet i första hand skulle tillgodoses.

Då sålunda olika uppfattning är rådande rörande de behof, som skulle genom inrättande af ifrågavarande professur i främsta rummet tillgodoses, och det förefaller utskottet betänkligt att vid inrättande af en sådan professur sätta geografien i främsta rummet och derigenom undanskjuta statskunskapen, som likväl äfven inom filosofiska fakulteten ingår såsom obligatoriskt läroämne, anser sig utskottet i frågans nuvarande skick ej böra förorda bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Att, på sätt herr Ljungman föreslagit, i stället för den af Kongl. Maj:t äskade ordinarie professuren i geografi och statskunskap vid Lunds universitet inrätta vid samma universitet en ordinarie professur i blott statskunskap, lärer väl ej böra ifrågakomma, då, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, någon svårighet ej skulle möta att förena läroämnena statskunskap och geografi i en professur.

Under åberopande af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa:

a) att Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej må af Riksdagen bifallas;

b) att herr Ljungmans motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. anslag till ålderstillägg för en konservator och en trädgårdsmästare vid Lunds universitet. [9.]

9:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att konservatorn vid zoologiska museet i Lund och trädgårdsmästaren vid botaniska institutionen derstädes finge efter fem års väl vitsordad tjenstgöring, räknadt från och med året näst efter deras antagning till befattningarne, åtnjuta hvardera ett ålderstillägg af 400 kronor, att utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Rörande denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, att, då det akademiska konsistoriet första gången i skrifvelse den 9 juni 1883 gjorde framställning om löneförbättring med 400 kronor för *konservatorn vid zoologiska museet* i Lund, konsistoriet motiverat framställningen hufvudsakligen sålunda:

Genom den begärda löneförhöjningen skulle bemälde konservators aflöning, som för närvarande utginge med 1,800 kronor, ökas till 2,200 kronor, hvilket belopp utgjorde aflöningen för samma befattning vid Upsala universitet. De anspråk, som numera måste ställas på en konservator, vore vida större än förr, hvadan det derför måste betraktas såsom en lycklig tillfällighet, på hvars upprepande man svårligen kunde räkna, att en konservator med den nuvarandes skicklighet, intresse och vetenskapliga förstudier kunnat erhållas för det nuvarande aflöningsbeloppet och förmås att, såsom redan skett, i många år qvarstanna på denna plats. Härtill komme att olikheten mellan aflöningarna vid båda universiteten så mycket mindre kunde vara med billighet öfverensstämmande, som den mindre lönen vore anslagen åt tjenstemannen vid den större institutionen, hvarest följaktligen kräfdes ett trägnare arbete.

I nyss berörda skrifvelse hade, meddelar departementschefen vidare, det akademiska konsistoriet äfven förnyat sin förut framstälda anhållan om en förhöjning i aflöningen för *trädgårdsmästaren vid den botaniska institutionen* från 1,800 kronor till 2,200 kronor.

Såsom skäl för denna framställning hade föreståndaren för den botaniska institutionen i hufvudsak anfört följande:

Otillräckligheten af trädgårdsmästarelönen, hvaröfver den nuvarande synnerligen skicklige och nitiske innehafvaren af tjensten upprepade gånger klagat, och som äfven gjort honom betänkt på att söka någon annan, mera lönande anställning, hade förmått det akademiska konsistoriet att såväl 1881 som 1882 på förslag af den botaniska institutionens föreståndare begära en lönetillökning för honom. Lämpligast

vore måhända, att denna löneförhöjning utginge i form af ett ålderstillägg att åtnjutas efter 5 års väl vitsordad tjenstgöring. Den nuvarande trädgårdsmästaren hade redan innehaft sin befattning i många år och skulle således vara berättigad att genast erhålla sådant ålderstillägg, när det blifvit beviljadt. Trädgårdsmästarens aflöning skulle derigenom komma att uppgå till 2,200 kronor, till hvilken summa den redan bestege sig i Upsala.

Då de nu ifrågavarande tjenstebefattningarnes aflöningsvilkor, enlikt utskottets förmenande, i och för sig äro på ett lämpligt sätt afpassade, saknar utskottet skäl att för samma tjenster tillstyrka löneförbättring i den omfattning Kongl. Maj:t äskat, men då det synes utskottet för universitetet vara af ej ringa vigt, att åt de nuvarande, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, synnerligen högt förtjente tjensteinnehafvarne beredas sådana lönevilkor, att de finna med sin fördel förenligt att fortfarande egna sina krafter åt universitetets tjenst, anser sig utskottet böra hemställa,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgifver, att nuvarande innehafvarne af konservatorstjensten vid zoologiska museet i Lund och trädgårdsmästarebefattningen vid botaniska institutionen derstädes må ega att från den 1 januari 1890 åtnjuta hvardera ett personligt ålderstillägg af 400 kronor, att utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: »ålderstillägg».

Ang. anslag till docentstipendier vid universitetet i Lund. [10.]

10:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till tre fasta docentstipendier vid universitetet i Lund, ett för hvardera af teologiska, juridiska och medicinska fakulteterna, på ordinarie stat bevilja 4,500 kronor.

Rörande denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat följande:

Vid adjunktsinstitutionens ombildning år 1877 upptogos på Lunds universitets stat 7 fasta och 5 rörliga *docentstipendier* samt bestämdes med afseende på de förras fördelning, att ett skulle tillhöra den juridiska fakulteten samt fyra den humanistiska och två den matematisk-naturvetenskapliga sektionen inom filosofiska fakulteten. Redan år 1879 väcktes emellertid af teologiska fakulteten fråga om ökandet af de fasta docentstipendiernas antal, och 1884 begärde det akademiska konsisto-

riet efter hörande af samtliga fakulteter och sektioner samt med åberopande af de skäl, som af dem anförts, att ett årligt anslag af 13,500 kronor måtte beredas till 9 nya docentstipendier å 1,500 kronor hvartdera, fästade ett vid teoretisk och ett vid praktisk teologi, två vid juridiska och två vid medicinska fakulteten, ett vid humanistiska sektionens språkliga afdelning samt ett vid matematiska och ett vid naturvetenskapliga afdelningen af matematisk-naturvetenskapliga sektionen, och hemstälde konsistoriet dervid, att det ena af de till medicinska fakulteten afsedda stipendier måtte kunna fördelas till amauenser och laboratorer. Denna framställning, som under de tre följande åren upprepats, hade konsistoriet, meddelar departementschefen, nu förnyat under åberopande af hvad som vid första framställningen anfördes. Emellertid hade konsistoriet härvid anmärkt, att, derest det för närvarande mötte svårigheter att erhålla anslag till samtliga dessa stipendier, konsistoriet i främsta rummet ville framhålla behofvet af tre fasta docentstipendier, ett för hvardera af teologiska, juridiska och medicinska fakulteterna. Vid teologiska och medicinska fakulteterna vore icke fästadt något docentstipendium och vid juridiska endast ett sådant, och vore det inom dessa fakulteter särskildt svårt att vinna och qvarhålla skickliga docenter utan någon ersättning, då de lättare kunde på annat sätt finna sin utkomst.

Då, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, den juridiska fakulteten för närvarande eger till sitt förfogande ett fast docentstipendium, medan både den teologiska och den medicinska fakulteten äro i saknad af dylika stipendier samt utskottet vid punkten 47:o i detta betänkande kommer att tillstyrka beviljande af anslag till en e. o. professur inom juridiska fakulteten, anser utskottet den teologiska och den medicinska fakulteten i första hand böra ifrågakomma till erhållande af anslag till docentstipendier och med beviljande af dylikt anslag för juridiska fakulteten kunna anstå.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen till två fasta docentstipendier vid universitetet i Lund, ett för hvardera af teologiska och medicinska fakulteterna, på ordinarie stat beviljar 3,000 kronor.

Ang. medgifvande af utsträckning i tiden för innehafvande af docentstipendier.

11:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 50) har herr *O. Alin* föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att vilkoren för åtnjutande af docentstipendier, så väl de, hvartill anslag af Kongl. Maj:t

vid denna riksdag äskats, som de nu varande, finge bestämmas så, att dessa stipendier kunde få innehafvas under längre tid än 6 år.

Efter att hafva erinrat att i kongl. brefvet af den 1 juni 1877 rörande ombildning af universitetens adjunkturer och docentstipendier funnes stadgadt, att docentstipendium finge uppbäras under en tid af tre år, med rätt för vederbörande fakultet eller sektion att, om stipendiaten utmärkt sig, vare sig genom det sätt, hvarpå han vid undervisningen biträdt, eller genom utgifna skrifter, föreslå honom till ytterligare åtnjutande af stipendiet under en tid af ett, två eller högst tre år, har motionären anfört, att denna bestämmelse om sex års tid såsom den längsta, under hvilken ett docentstipendium finge behållas, närmast ledde sitt upphof från de förslag rörande ombildning af adjunkturer och docentstipendier vid universiteten, som vid 1877 års riksdag af Kongl. Maj:t framlagts och af Riksdagen i allt hufvudsakligt bifallits. Den punkt i den af Kongl. Maj:t framlagda planen för den ifrågavarande ombildningen, hvari nu nämnda bestämmelse innehållits, hade emellertid vid frågans behandling inom riksdagen framkallat tungt vägande invändningar, och den tid, som förflutit, sedan denna bestämmelse gifvits, syntes hafva tydligen ådagalagt dessa invändningars berättigande. Bestämmelsen hade åtminstone vid Upsala universitet till den grad lagt sin olämplighet i dagen, att man, för att i någon mån mildra dess konseqvenser och i det längsta undvika att beröfva äldre, om vetenskapen förtjente, för universitetet behöflige docenter allt understöd, sett sig nödsakad att tillgripa den utvägen, att, der så möjligt varit, tilldela docent, som under den högsta tillåtna tiden innehaft fast stipendium, ett af de s. k. rörliga stipendierna under en tid af sex år — en utväg, hvars anlitande, om det också icke strede mot den nu ifrågavarande bestämmelsens ordalydelser, dock svårligen kunde anses hafva varit förutsatt, då denna bestämmelse gifvits. Och dock uppnåddes icke heller härigenom det åsyftade målet till fullo; äfven om möjlighet funnes att anlita nämnda utväg, så komme dock till sist den stund, då stipendieinnehafvaren, han kunde nu hafva visat sig huru skicklig som helst både såsom vetenskapsman och lärare och behofvet af hans verksamhet vid universitetet kunde vara huru stort som helst, måste undandragas hvarje slag af stipendieunderstöd, kanske vid en tidpunkt, då universitetet allra mest behöfde taga hans krafter i anspråk. Obilligheten och olämpligheten af ett dylikt förhållande vore, enligt motionärens förmenande, allt för påtagliga för att behöfva vidare omordas. De voro äfven af akademiska myndigheter erkända, i det att det större akademiska konsistoriet i Upsala, på framställning af den filosofiska fakultetens båda sektioner, sistlidet år uttalat sig för en sådan ändring

af den nu ifrågavarande bestämmelsen i kongl. brefvet af den 1 juni 1877, att den måtte erhålla följande lydelse: »Docentstipendium må uppbäras under en tid af tre år, med rätt för vederbörande fakultet eller sektion att, om stipendiaten framför andra, som kunna till erhållande af stipendiet ifrågakomma, utmärkt sig, vare sig genom det sätt, hvarpå han vid undervisningen biträdt, eller genom utgifna vetenskapliga skrifter, föreslå honom till ytterligare åtnjutande af stipendiet, dock ej för längre tid än tre år hvarje gång.» I hufvudsakligen samma rigtning hade äfven universitetens kansler under sistlidet år uttalat sig.

Genom hvad motionären sålunda anfört synes det utskottet, att enstaka fall kunna inträffa, då det vore önskvärdt och af universitetets intresse påkalladt, om en förtjent vetenskapsidkare, af hvilkens fortsatta verksamhet vid universitetet stort gagn vore att förvänta, kunde något längre tid än sex år vid ett docentstipendium bibehållas. Då emellertid, enligt utskottets åsigt, en sådan utsträckning af tiden för stipendiets innehafvande endast i undantagsfall bör medgifvas, har utskottet ansett sådant böra i beslutet uttryckas, och får utskottet derför hemställa,

att Riksdagen, med anledning af herr Alins motion, må för sin del medgifva, att vilkoren för åtnjutande af docentstipendier vid universiteten bestämmas så, att dylikt stipendium, när i särskildt fall så kan pröfvas för universitetets verksamhet nödigt, må kunna innehafvas längre tid än sex år.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Ang. anslag till en prosektor m. m. vid karolinska institutets anatomiska institution. [11.]

12:o). Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning anförts till statsrådsprotokollet (sid. 31—33), får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, under vilkor att det på allmänna indragningsstaten anvisade anslag för en personlig extra ordinarie professur i histologi vid karolinska institutet upphör att utgå, på ordinarie stat bevilja 4,500 kronor,

deraf 3,000 kronor till arfvode åt en prosektor,
„ 1,000 „ „ aflöning „ „ preparator,
„ 500 „ „ arfvode „ „ amanuens.

Ang. förändring af extraordinarie professuren i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet till en ordinarie professur.
[12.]

13:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att till förändring af nuvarande extra ordinarie professuren i rätts- och statsmedicin vid Karolinska institutet till en ordinarie professur i samma ämne måtte beviljas 1,500 kronor, så att ordinarie professorns aflöningsförmåner blefve 6,000 kronor, deraf 4,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tjenstgöringspenningar.

Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran har, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, föranledts af en af lärarekollegiet vid omförmälda institut gjord och af universitetskanslern förordad anhållan, till stöd hvarför kollegiet åberopat en framställning af nuvarande extra ordinarie professorn i rätts- och statsmedicin, innehållande i hufvudsak följande:

Rätts- och statsmedicinen vore af stor vigt och betydelse för såväl läkaren som det allmänna, och hufvudstaden erbjöde företrädesvis tillfällen till medicinallagfarenhetens praktiska studium och tillämpning. Den för medicine licentiatexamen föreskrifna tjenstgöringen i rätts- och statsmedicin vore uteslutande förlagd till karolinska institutet, hvarför ock ett från institutets lärare i ämnet afgifvet betyg öfver sådan tjenstgöring utgjorde vid såväl Upsala som Lunds universitet fordran för tillträde till examensprofven, tentamen och examen i rätts- och statsmedicin. Denna vetenskap vore en så omfattande, snart sagdt hela medicinens område berörande vetenskap, att densamma redan på grund deraf i fullt lika hög grad som hvilken som helst af de andra medicinska vetenskapsgrenarne vore egnad att lägga beslag på vetenskapsmannen och läraren i dess tjenst. Men dertill komme, såsom för denna medicinska vetenskap egendomligt, att i densamma, förutom en mångfald af juridiska spörsmål, äfven inginge en stor del sådana medicinska frågor, hvilka i mer eller mindre grad kunde sägas vara främmande för den allmänna läkarebildningen, och hvilka derigenom betingade sitt alldeles särskilda, på dessa frågor rigtade studium.

Redan i början af 1860-talet hade lärarekollegiet väckt förslag om den extra ordinarie professurens ombildning till en ordinarie professur, ehuru det då icke ledt till något resultat. Om möjligt mera än vid den tiden vore nu den ifrågasatta förändringen af nöden. Först från och med år 1862 hade tiden för undervisning i rätts- och statsmedicin vid institutet bestämts till 4 timmar i veckan, 2 timmar hvarje gång. Före denna tid åter hade undervisningstimmarne, då liksom senare i det öfvervägande flertalet fall egnade åt obduktioner, utgjort endast 2 i veckan, fördelade på två dagar. Af detta förhållande att döma, syntes man således på den tiden hafva ansett, att en timmes tid varit tillräcklig för förrättandet af en rättsmedicinsk ob-

duktion. Numera, då fordringarna på utförlighet och omsorg vid obduktionens förrättande vore stegrade, behöfde emellertid oöfvade och vid protokolls dikterande ovane medicine kandidater till denna förrättning en långt större tid, och denna understege snart sagdt aldrig 3½ timmar, men utgjorde oftast 4 timmar och derutöfver. Att i samband härmed lärarens undervisningsskyldigheter, hvilka icke gerna kunde anses upphöra med de reglementerade 2 undervisningstimmarne utan först med obduktionens slut, blifvit icke oväsentligt förstorade, vore uppenbart. I samma rigtning verkade äfven det betydligt ökade antalet af dem, som deltogo i eller åhörde undervisningen i rätts- och statsmedicin vid institutet. Dessa utgjorde under läsåret 1860—1861 ett antal af 30, läsåret 1861—1862 voro de 44 och läsåret 1862—1863 utgjorde de ett antal af 47. För läsåret 1887—1888 åter hade de ordinarie tjenstgörande utgjort under hösten 56 och under våren 45, eller tillsammans 101, samt de icke tjenstgörande åhörarne 34, inalles sålunda 135 studerande, eller om 19 frånräknades, hvilka tjenstgjort både höst och vår, 116. De ordinarie tjenstgörande under läsåret 1886—1887 hade utgjort 106.

Denna väsentliga tillväxt i de tjenstgörandes antal hade naturligen ock åstadkommit ett betydligt ökadt kraf på tillgång till undervisningsmateriel, särskildt lik. Under det att antalet obduktioner läsåret 1861—1862 utgjort 32, 1862—1863 34 och 1863—1864 35, hade antalet af de utaf de studerande sjelfve verkstälda obduktioner under läsåret 1886—1887 stigit till 57 och läsåret 1887—1888 utgjort 58, hvarjemte utom undervisningstimmarne på rättsmedicinska institutionen verkstälts respektive 8 och 14 obduktioner, hvilkas mera anmärkningsvärda företeelser alltid blifvit genom tillvaratagna likdelar demonstrerade för de studerande.

Framför allt vore det emellertid examensgöromålen, som sedan år 1862 blifvit på ett särdeles påfallande sätt ökade. Detta framginge redan deraf, att läsåret 1861—1862 endast 5 examina med rätts- och statsmedicin såsom examensämne (kirurgie magisterexamina) aflagts, och att 1862—1863 endast 3 medicine kandidater togo medicine licentiatexamen, under det att läsåret 1886—1887 30 medicine kandidater aflade de föreskrifna profven och tentamen i rätts- och statsmedicin, samt 1887—1888 deras antal, som aflagt samma prof, utgjort 30 och tentamina aflagts af 29. Icke någon af institutets ordinarie professorer vore för närvarande betungad med examensåligganden af det omfång och den tidsödande beskaffenhet som dem, hvilka tillkomme extra ordinarie professorn i rätts- och statsmedicin. Denne kunde sålunda äfven i detta hänseende, liksom beträffande hans undervisningsskyldig-

heter, sägas faktiskt utöfva n ordinarie professors befattning. Härtill komme att i Sverige funnes icke mer än en sjelfständig lärostol i rätts- och statsmedicin, nemligen den vid karolinska institutet.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning, med hänsyn till de skäl, som till stöd för densamma anförts, synes utskottet vara af beskaffenhet att böra hos Riksdagen till bifall förordas, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till förändring af nuvarande extra ordinarie professuren i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet till en ordinarie professur i samma ämne bevilja 1,500 kronor, så att ordinarie professorns aflöningsförmåner blifva 6,000 kronor, deraf 4,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tjenstgöringspenningar.

Ang. anslag till docent-stipendier vid karolinska institutet. [13.]

14:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att till tre rörliga docent-stipendier vid karolinska institutet, deraf ett stipendium å 1,500 kronor och två hvartdera å 1,000 kronor, måtte på ordinarie stat beviljas 3,500 kronor.

Af statsrådsprotokollet den 12 januari 1889 inhemtas, att chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t anmält, att lärarekollegiet vid karolinska institutet vid åtskilliga tillfällen i fråga om institutets behof af anslag framhållit nödvändigheten af utvecklande af docentinstitutionen vid institutet. I skrifvelse den 7 september 1887 hade lärarekollegiet i denna fråga anfört, bland annat, följande:

Behofvet af docenter för komplettering af undervisningen vid högskolorna vore förut af Kongl. Maj:t framhållet och äfven af Riksdagen behjertadt, i ty att för betryggande af denna institution anslag till aflönande af docenter vid universiteten blifvit beviljadt. Af sådant understöd vore en medicinsk högskola i lika stort om ej större behof än någon annan fakultet. Man kunde lätt inse, att det för hvarje professor vore en omöjlighet att under den korta tid, som de studerande hade att medfölja hans föreläsningar, medhinna att föredraga hela hans vetenskapsgrens innehåll, ja, ej ens så mycket deraf, som han hade rätt och pligt att fordra såsom kunskapsmått vid en examen, hvilken dock för de fleste studerande vore ett hufvudändamål. Det återstående måste på något sätt fyllas, och vanligast skedde detta genom läsning, öfverläsning. För några vetenskapsgrenar kunde examensfordringarna på detta sätt möjligen fyllas, men för arbetet i naturkunskaperna, hvartill medicinen med alla dess specialgrenar hörde, vore detta omöjligt

eller åtminstone i hög grad olämpligt. Åskådning, verkligt studiematerial jemte praktisk handledning vore här nödvändiga redan af det skäl, att de studerande icke, hvar på sitt håll, kunde förskaffa sig tillgång dertill. Andre lärare än de, som hade sig uppdraget att meddela vetenskapen och dess framsteg i stort, att gifva en inblick i den vetenskapliga metodiken såsom sådan, vore behöflige för att gifva undervisning i mindre men nödvändiga detaljer och i sammanträngd form meddela så mycket af en vetenskaps innehåll, som för praktiskt ändamål och för att bestå i en examen kunde vara nödigt.

Härtill komme ock en annan omständighet. På medicinens område hade arbetets fördelning oupphörligt och rastlöst försiggått. Medicinens så kallade stora hufvudgrenar hade alltjemt måst fördelas, nya specialgrenar, nya undervisningsämnen hade uppstått, hvilka fordrat sina särskilda målsmän, och behofvet af sådana hade af båda statsmagterna blifvit erkändt och tillgodosedt genom inrättandet, tid efter annan, af nya lärostolar vid de medicinska högskolorna. Under några decennier hade antalet lärare vid dem blifvit fördubbladt eller ännu mer förökadt. Med vetenskapens framsteg — och de vore under den senaste tiden väldigare än någonsin — hade nödvändigheten af detta afskiljande oemotståndligt gjort sig gällande, och massan af vetande hade blifvit så omfattande, att det vore omöjligt för en person att numera beherska allt det, som för några år sedan ansågs ligga inom området för hans undervisningsskyldighet.

Många och stora voro sålunda de anspråk, som nutiden stälde på ett medicinskt läroverk. Lärarekollegiet visste väl, att de icke alla på en gång kunde fyllas, men ett medicinskt institut kunde ej vara stillastående under det rastlösa fortskridandet vid andra. De mest trängande behofven i nu omförmälda hänseenden ansåge lärarekollegiet kunna afhjelpas genom aflönade docenter. Lönlösa sådana funnes visserligen redan vid institutet, men, med få undantag, hade undervisningen af dem haft ringa eller ingen fördel. Den ersättning för arbetet, som de kunde påräkna, hade endast bestått i afgifter af dem, hvilka bevistat deras kurser. Då man i vårt land ej vore van att betala något för undervisning, då antalet deltagare i dessa kurser naturligen måste vara ganska litet, och då de medicinska studerandenas tillgångar vanligen vore ringa, hade dessa afgifter på långt när ej kunnat lemna ersättning för det arbete, som en lärare på sådan undervisning nedlade. Och man kunde ej af docenterne begära, att de skulle arbeta för ringa eller ingen betalning, då de ej ens egde förhoppning om att kunna till någon lön befordras. Med inrättandet af

docentstipendier skulle förhållandet säkerligen i väsentlig mån förändras. Utsigten till en om ock ganska blygsam ersättning för arbetet och till den utmärkelse, som i någon mån låge i erhållandet af ett sådant stipendium, skulle otvifvelaktigt lifva till uppoffring och verksamhet samt — och detta vore af ofantligt stor vigt — förmå att vid institutet qvarhålla unga vetenskapsmän, som nu på grund af de tröstlösa utsigterna vände sig till det praktiska lifvet, hvilket snart erbjöde ett tillräckligt bröd.

Lärarekollegiet förestälde sig, att det vore lämpligt, att dessa stipendier ej med nödvändighet fastsloges vid något visst ämne utan finge vara rörliga och tillsättas i mån af det behof, som vid tillfället syntes mest påträngande och möjligast att på värdigt sätt fylla. Likaså borde stipendiat ej tillsättas för längre tid än tre år, dock med rättighet för kanslern att på lärarekollegiets hemställan förnya det för högst samma tid, om stipendiaten genom arbete i undervisningens och vetenskapens tjenst gjort sig deraf förtjent. Hvad stipendiernas antal beträffade, ansåge lärarekollegiet, att det för närvarande vore i högsta grad af behofvet påkalladt att inrätta tre stipendier, hvaraf ett å 1,500 kronor och två å 1,000 kronor hvartdera, med skyldighet för stipendiaterna att gifva kurser i sina ämnen, minst en gång under hvarje lästermin.

Under åberopande af dessa grunder hade lärarekollegiet — anför departementschefen vidare — nu förnyat sin i nyssberörda skrifvelse framstälda anhållan om inrättande af tre docentstipendier å nämnda belopp.

För egen del ansåge departementschefen vigten och behofvet af dessa stipendier vara till fullo ådagalagd, men departementschefen hölle tillika före, att de närmare bestämmelserna i fråga om stipendiernas åtnjutande borde af Kongl. Maj:t meddelas.

Af hvad till statsrådsprotokollet i ämnet anförts torde framgå, att en väsentlig fördel af de föreslagna docentstipendiernas inrättande ansetts ligga deri, att möjligheten att vid institutet qvarhålla unge framstående vetenskapsmän derigenom skulle blifva större. En liknande uppfattning har gjort sig gällande vid inrättandet af docentstipendier vid universiteten, och i fråga om dessa läroanstalter har utskottet — särskildt hvad angår den medicinska undervisningen — erkänt uppfattningens rigtighet, då utskottet vid punkterna 5:o) och 10:o) här ofvan hos Riksdagen förordat beviljande af anslag till ett docentstipendium för hvartdera universitetets medicinska fakultet. Med afseende å det karolinska institutet ställer sig emellertid, enligt utskottets förmenande, saken något annorlunda. Den i hufvudstaden bosatte unge läkare,

hvilken besitter någon större skicklighet i facket, har nemligen enligt regeln tillfälle att förvärfva sig en ganska inbringande enskild praktik, och möjligheten att erhålla en sådan torde för honom i hög grad ökas, om han får anställning såsom docent vid karolinska institutet. Utsigten att för verksamheten derstädes, utöfver de studerandes kollegiiafgifter, erhålla godtgörelse genom stipendium till nu föreslagna belopp, skulle deremot, föreställer sig utskottet, för honom vara af jemförelsevis underordnad betydelse.

Emellertid erkänner utskottet, att fall finnas, då befintligheten af docentstipendier i väsentlig mån skulle bidraga till att vid institutet fästa unge vetenskapsmän, hvilkas insigter och skicklighet eljest skulle för institutet gå förlorade. En eller annan mera teoretisk specialitet gifves nemligen inom den medicinska vetenskapen af beskaffenhet att för den, som deråt egnat sig, icke medgifva synnerligt tillfälle till enskild praktik. För dylika grenar af den medicinska forskningen lärer väl ett eller annat docentstipendium vara behöfligt jemväl vid det karolinska institutet. Endast med varsamhet och efter vederbörlig utredning torde emellertid sådana stipendier böra inrättas, och föreställer sig utskottet i enlighet härmed, att för närvarande medel bör af Riksdagen anvisas till allenast två stipendier, hvilka då lämpligen torde kunna bestämmas till 1,000 kronor hvartdera.

Under åberopande af hvad nu blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning endast på det sätt må af Riksdagen bifallas, att Riksdagen till två rörliga docentstipendier vid karolinska institutet, hvartdera å 1,000 kronor, på ordinarie stat beviljar 2,000 kronor.

Ang. anslag till arfvode åt kanslerssekreteraren. [14.]

15:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning anförts till statsrådsprotokollet (sid. 40), får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på karolinska institutets ordinarie stat bevilja åt kanslerssekreteraren ett årligt arfvode till belopp af 750 kronor, under vilkor, att de af tjensten föranledda kostnader för skrifmaterialier, arkivhyra och vaktmästarebiträde skola af tjenstinnehafvaren bestridas.

Ang. arfvodes förhöjning åt karolinska institutets bibliotekarie m. fl.
[15.]

16:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att förhöjning af karolinska institutets ordinarie anslag till bibliotekarie, sekreterare och kamrerare må beviljas med 500 kronor.

Beträffande denna anslagsfordran inhemtas af statsrådsprotokollet, att lärarekollegiet vid karolinska institutet flera gånger, senast i skrifvelse den 6 september 1888, begärt förhöjning till 3,600 kronor af det belopp, 2,500 kronor, som för närvarande är ställdt till lärarekollegiets disposition för att användas såsom arfvoden till institutets tjenstemän.

Lärarekollegiet, hvars hemställan kanslern förordat, hade, upplyser departementschefen, i detta hänseende erinrat hufvudsakligen följande.

Af nämnda anslag, hvilket vid 1876 års riksdag höjts till nuvarande beloppet, 2,500 kronor, utginge för närvarande 900 kronor till institutets bibliotekarie samt 800 kronor till hvardera af institutets sekreterare och kamrerare. Anslag för detta ändamål hade ursprungligen beviljats år 1863. Då enligt sistnämnda års räkenskaper för institutet redovisades af staten anslagna underhålls- och aflöningsmedel till belopp af 5,187 kronor 58 öre, och summan af fyra till institutet då donerade fonder utgjorde 57,165 kronor 23 öre, hade statsanslaget år 1887 stigit till ett belopp af omkring 150,000 kronor, och de till antalet vida förökade fondernas slutsumma utgjorde nämnda år mer än 326,000 kronor. Förhållandena vid institutet hade således under årens lopp och icke minst sedan medlet af 1870-talet väsentligen förändrats. På senare tider hade institutets verksamhet alltmer vidgats genom nya klinikers öppnande, ökadt tillopp af studerande och undervisningens delvisa utsträckning öfver hela året.

Dessa förhållanden inverkade, hvart i sin mån, på så väl sekreterarens som kamrerarens arbete. Genom den väsentliga tillväxten af biblioteket, hvilket vore det enda offentliga, som representerade den medicinska literaturen i hufvudstaden, och genom dess allt allmännare anlitande samt de i jemnbredd härmed stegrade fordringarna på ordning och noggrann katalogisering måste stora anspråk ställas på bibliotekarien.

Den årliga ersättning af tillsammans 2,500 kronor, för hvilken institutet fått alla de olika bestyr, som ålåge dess tjenstemän, förrättade, kunde uppenbarligen icke anses skälig. På grund af den kännedom kollegiet egde om ansvaret och mängden af de göromål, som fölle på en hvar af tjenstemännen, borde full likställighet i fråga om arfvodets belopp dem emellan göras; och syntes det kollegiet tillbörligt, att arfvodet för dem hvar bestämdes till 1,200 kronor årligen.

För egen del har departementschefen anfört, att det syntes ho-

nom vara tydligt, att nuvarande anslaget icke vore för ändamålet tillräckligt, och att således en ökning deraf borde ega rum. I fråga om beloppet af förhöjningen vore departementschefen likväl af något olika mening med lärarekollegiet och kanslern. Enligt deras förslag skulle bibliotekariens arfvode ökas med 33⅓ procent samt sekreterarens och kamrerarens med icke mindre än 50 procent. Detta vore, enligt departementschefens åsigt ej lämpligt. Höjdes deremot anslaget med 500 kronor, eller till 3,000 kronor, och tilldelades deraf bibliotekarien, sekreteraren och kamreraren 1,000 kronor hvardera, kunde detta vara tillfyllest.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må bevilja förhöjning af karolinska institutets ordinarie anslag till bibliotekarie, sekreterare och kamrerare från nuvarande beloppet 2,500 kronor till 3,000 kronor, eller med 500 kronor.

Allmänna läroverken.

Ang. ifrågasatt anslag till understöd åt enskilda skolor. [16.]

17:o) Under denna anslagstitel har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskrifva, af reservationerna å anslagen till allmänna läroverken finge användas ett belopp af högst 15,000 kronor årligen till understöd åt enskilda läroverk.

Beträffande de omständigheter och skäl, hvilka legat till grund för Kongl. Maj:ts förevarande framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889, der departementschefen på sid. 42—48 yttrat sig i ämnet, och vill här endast anmärka, att framställningen synes närmast hafva föranledts af två underdåniga ansökningar, ingifna den ena af K. E. Palmgren, hvilken såsom föreståndare för en af honom sedan år 1866 i hufvudstaden anordnad skola, kallad *praktiska arbetsskolan för barn och ungdom*, anhållit om ett statsunderstöd af 8,000 kronor årligen för nämnda skolas upprätthållande, och den andra af filosofie kandidaten C. G. Bergman och filosofie doktorn L. Lindroth, hvilka såsom egare af ett annat privat läroverk, *f. d. Beskowska skolan*, begärt statsunderstöd till ett belopp af 5,000 kronor.

Vid senaste riksdag förehade utskottet till behandling en af herr C. Adelsköld inom Första Kammaren väckt motion (n:o 68), deruti

föreslogs, att Riksdagen måtte för år 1889 till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett förslagsanslag af 15,000 kronor eller ock medgifva Kongl. Maj:t att af besparingarna å de allmänna läroverkens stat disponera motsvarande belopp för att, på de vilkor Kongl. Maj:t ville bestämma, användas vid ett eller annat derför lämpligt enskildt läroverk till anställande af sådana undervisningsförsök, som kunde vara till gagn för lösningen, på erfarenhetens väg, af den vigtiga undervisningsfrågan.

I det yttrande, utskottet i sitt utlåtande n:o 9, afgaf öfver berörda motion, erinrade utskottet, att pröfning af skolfrågan i dess helhet antagligen inom kort förestode, hvarjemte utskottet anmärkte, att denna fråga onekligen egde ett visst sammanhang med den af motionären ifrågasatta åtgärden samt att uppenbart vore, att, äfven om de af motionären föreslagna undervisningsförsöken funnes lämpliga och beslötes, någon erfarenhet af desamma icke skulle kunna inhemtas så tidigt, att något gagn deraf vid skolfrågans bedömande vore att hemta; och hemstälde utskottet med anledning häraf, att omförmälda motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd. Utskottets hemställan blef jemväl af båda kamrarne bifallen.

Det vill synas utskottet, som om hvad utskottet förlidet år anförde såsom skäl för sitt afstyrkande af herr Adelskölds ofvanberörda motion eger tillämplighet jemväl med afseende å Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning. Utskottet erkänner visserligen det principielt rigtiga i hvad departementschefen till statsrådsprotokollet anfört derom, att för utvecklingen af ett lands undervisningsväsen försök på olika håll måste göras med tillämpning af de pedagogiska idéer, som alltjemt framstå med yrkande att blifva förverkligade och med löfte om en snabb och säker förbättring af uppfostran och undervisning, samt att experimenterandet i detta afseende helst bör, under medverkan från statens sida, ske genom den enskilda företagsamheten, och utskottet föreställer sig jemväl, lika med departementschefen, att det äfven ur rent ekonomisk synpunkt kunde blifva en vinst för staten, om den genom ett jemförelsevis mindre bidrag kunde upprätthålla talrikt besökta privata läroverk, men då den stora läroverksfrågan nu torde stå nära sitt afgörande, anser utskottet likväl, att Riksdagen icke, förrän denna fråga blifvit slutligen löst och det i sammanhang dermed visat sig, i hvilken utsträckning indragning af nu befintliga statens läroverk kommer att ega rum, bör anvisa medel till understöd åt enskilda läroverk. Utskottet får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatta anslag dels till nya lärarebefattningar vid de allmänna läroverken m. m., dels och till utvidgning af treklassiga allmänna läroverket i Falköping.

18:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 148) har herr *S. J. Kardell* hemstält, att Riksdagen måtte genom omflyttning af anslag eller annorledes anvisa medel för upprättande af 9 nya lektors- och 23 nya adjunktsbefattningar, hvilka, till dess en omorganisation af de allmänna läroverken blefve genomförd, borde uppföras på en för hela rikets allmänna läroverk gemensam stat med rätt för Kongl. Maj:t att efter omständigheterna fördela befattningarna på de olika läroverken och skyldighet för innehafvarne att underkasta sig förflyttning från ett läroverk till ett annat;

att Riksdagen måtte anvisa medel till tillfällig löneförbättring, i likhet med för öfrige lektorer och adjunkter, åt dessa befattningars innehafvare och till ålderstillägg för dem, som dertill kunde blifva berättigade;

att Riksdagen måtte höja anslaget till extralärare och vikarier vid de allmänna läroverken så, att extralärare, som i minst fem år tjenstgjort vid allmänt läroverk och som vore kompetent att söka och erhålla ordinarie lektors- eller adjunktsbefattning vid sådant läroverk, måtte kunna erhålla ett årligt arfvodestillägg af 500 kronor.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *A. W. Nilsson* jemväl inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 160), deruti föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att treklassiga allmänna läroverket i Falköping skulle från och med höstterminen 1890 utvidgas till femklassigt, med rektor och fem kolleger, och att anslaget till lärarnes aflöning skulle bestämmas i enlighet med den stat, som vore gällande för läroverk med fem klasser.

Hvad först angår herr *Kardells* förslag, får utskottet, som rörande de skäl, hvilka anförts till stöd för förslaget, i allmänhet hänvisar till sjelfva motionen, erinra, att Kongl. Maj:t i den till Riksdagen år 1887 aflåtna, men af Riksdagen i följd af dess upplösning då icke behandlade propositionen angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna föreslog, förutom upprättandet af vissa andra ordinarie lärarebefattningar, att Riksdagen måtte medgifva upprättandet vid läroverk, der missförhållandet mellan antalet af ordinarie och extra ordinarie vore särskildt stort, af följande nya lektors- och adjunktsbefattningar, nemligen i Stockholm å en för samtliga under direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk lydande läroverk gemensam stat 3 lektors- och 15 adjunktsbefattningar, vid högre läroverket i Nyköping 1 lektorsbefattning, vid högre läroverket i Malmö 1 lektorsbefattning, vid högre läroverket i Helsingborg 2 lektors- och 2 adjunktsbefattningar, vid högre reallläroverket i Göteborg 1 lektors- och 3 adjunktsbefattningar, vid högre läroverket i Karlstad 3 adjunktsbefatt-

ningar samt vid högre läroverket i Umeå 1 lektorsbefattning. Antalet af de af motionären nu föreslagna nya lektors- och adjunktsbefattningarna är således lika med det, som i det kongl. förslaget ifrågasattes för de nyss uppräknade läroverken. Motionären synes nu föreställa sig, att läroverksreformen blifvit för längre tid undanskjuten, och har tillika uttalat den åsigt, att de af honom förordade åtgärderna kunna och böra vidtagas oberoende af förändringar i läroverksorganisationen för öfrigt. Af hvad utskottet vid punkten 17:o här ofvan anfört torde emellertid framgå, att utskottet för sin del antager, att läroverksfrågan inom kort förekommer till slutligt afgörande. Vid sådant förhållande och då, enligt utskottets uppfattning, de af motionären föreslagna förändringarna stå i det närmaste sammanhang med öfriga delar af den ifrågasatta nya läroverksorganisationen, lärer väl anledning för utskottet icke förefinnas att hos Riksdagen förorda bifall till motionärens förslag.

I fråga om hvad herr *Nilsson* anfört till stöd för det af honom framstälda förslaget tillåter sig utskottet jemväl hänvisa till sjelfva motionen; och anser sig utskottet beträffande denne motionärs framställning, i öfverensstämmelse med den uppfattning, utskottet gjort gällande med afseende å herr Kardells motion, böra uttala den åsigt, att frågan om det i Falköping befintliga treklassiga läroverkets utvidgning till ett femklassigt icke torde böra till närmare pröfning upptagas förrän i sammanhang med läroverksfrågan i dess helhet.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får utskottet hemställa:

a) att herr Kardells förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

b) att herr Nilssons ifrågavarande motion icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Folkundervisningen.

Ang. anslag till seminarielärares uppflyttning i högre lönegrad. [17.]

19:o) Enär för lärares och lärarinnors vid folkskolelärareseminarierna uppflyttning i högre lönegrad efter gällande bestämmelser erfordrades, enligt en inom ecklesiastikdepartementet uppgjord approximativ beräkning, från och med år 1890 ett belopp af 7,200 kronor utöfver hvad förut vore för detta ändamål anslaget, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen, att anslaget till seminarierna för folkskolelärares bildande, hvilket anslag för innevarande år utgjorde 289,825 kronor, måtte för berörda ändamål ökas till 297,025 kronor, eller med 7,200 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt höjning af anslaget till högre folkskolor.

20:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 142) har herr *J. Nydahl* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att statsbidraget för hvarje högre folkskola skulle, med bibehållande af nu gällande bestämmelser med afseende på tillskott från distriktet, utgå med högst 1,500 kronor, och för sådant ändamål anslaget till högre folkskolor ökas med 3,300 kronor, eller från 13,200 till 16,500 kronor.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionen.

Hvad motionären der anfört har visserligen synts utskottet i viss mån beaktansvärdt, men utskottet anser sig likväl icke, innan noggrann utredning åstadkommits rörande verkliga behofvet af den föreslagna anslagsförhöjningen, kunna tillstyrka Riksdagen att besluta en dylik förhöjning. Utskottet får alltså hemställa,

att herr Nydahls förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar.

[18.]

21:o) Då utgifterna å förslagsanslaget *till befrämjande af folkundervisningen* bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar, hvilket anslag för närvarande vore i riksstaten upptaget till 12,000 kronor, utgjort:

för år 1885	kronor	17,005: 34,
„ „ 1886	„	18,607: 75,
„ „ 1887	„	21,777: 81,

samt det vore synnerligen angeläget, att denna undervisning fortfarande på allt sätt främjades, och således någon minskning af utgifterna å detta anslag icke för framtiden syntes vara att påräkna, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att höja nämnda förslagsanslag med 13,000 kronor till 25,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt förhöjning af statsbidraget till aflöning af folkskolelärare m. m.

22:o) I motion (n:o 32) inom Andra Kammaren hafva herrar *C. A. Ekeborgh*, *J. Ericsson* och *Aug. Petersson* hemstält, att Riksdagen måtte besluta, att bidrag af statsmedel till folkskolornas lärarepersonals aflöning skulle, med bibehållande i öfrigt af för statsbidrags för ändamålet erhållande stadgade grunder, i stället för med två tredjedelar utgå med fyra femtedelar af den lön, som åtnjötes af

a. lärare och lärarinnor i folkskolor;
b. biträdande lärare och lärarinnor i folkskolor;
c. lärare och lärarinnor i mindre folkskolor;
d. lärare och lärarinnor i småskolor; samt
e. lärare och lärarinnor i fortsättningsskolor.

I en likaledes inom Andra Kammaren af herrar *G. Mellin* och *C. T. Lind* väckt motion (n:o 122) har åter föreslagits, att Riksdagen ville *dels* besluta:

1:o) a) att till lärare och lärarinnor vid folkskolor, i stället för kofodret, skulle utgå ett hundra kronor;
b) att dessa 100 kronor jemte öfriga kontanta lönen skulle utgå med $\frac{4}{5}$ från staten och $\frac{1}{5}$ från kommunen.

2:o) att lärare- och lärarinnelöner vid »mindre folkskolor», »småskolor» och »fortsättningsskolor» skulle utgå med $\frac{4}{5}$ från staten och $\frac{1}{5}$ från kommunen;

3:o) att, till hjelp för uppförande af folkskolehus, staten skulle bidraga med femtio kronor för hvarje i sådant hus beräknad lärjungeplats;

dels ock för dessa ändamål anvisa nödiga bidrag af statsmedel.

I fråga om hvad motionärerne anfört till stöd för sina förslag får utskottet hänvisa till de särskilda motionerna.

Hvad först angår den af samtlige motionärerne ifrågasatta ändringen i förhållandet mellan statens och kommunens bidrag till ifrågavarande lärarepersonals kontanta aflöning samt det af herrar Mellin och Lind väckta förslaget, att staten skulle åtaga sig att lemna visst bidrag till uppförande af folkskolehus, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att besluta åtgärder, hvilka i så hög grad som de ifrågavarande skulle öka statsverkets utgifter för folkskoleväsendet.

Beträffande åter herrar Mellins och Linds hemställan, att Riksdagen måtte bestämma, att till lärare och lärarinnor vid folkskolor skulle i stället för kofoder utgå ett kontant belopp af 100 kronor, synes densamma utskottet i viss mån förtjent af uppmärksamhet. Utskottet tillåter sig i sådant hänseende erinra, att genom kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 om förändrad lydelse af § 1 i nådiga kungörelsen angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor

den 20 januari 1882 stadgats, i enlighet med derom af Riksdagen gjord framställning, att åt ordinarie lärare eller lärarinna, som efter undergången godkänd afgångsexamen från seminarium blifvit vid folkskola anställd i föreskrifven ordning, bör anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der hinder eller svårighet af lokala eller andra förhållanden derför möter, minst värdet af 31 kubikfot 5 kannor (8 hektoliter 24,355 liter) spanmål af vissa angifna sädesslag i ersättning lemnas. Det uti ifrågavarande kungörelse förekommande uttrycket "*der hinder eller svårighet af lokala eller andra förhållanden derför möter*", hvilket ersatt det i kungörelsen den 20 januari 1882 befintliga uttrycket "*der lokala eller andra förhållanden sådant förhindra*", synes utskottet i sjelfva verket vara något sväfvande. Det har jemväl, enligt hvad erfarenheten visat, framkallat tvister mellan församlingarne och vederbörande lärare eller lärarinnor, och har i flera fall, då dylik tvist uppstått, Kongl. Maj:t ansett, att hinder eller svårighet mött för vinterfodrets och sommarbetets utgående in natura, under det att Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande och kammarkollegium haft en annan uppfattning.

För sin del hyser utskottet den åsigt, att berörda naturaförmåner å de flesta orter böra i stället utgå i penningar, men utskottet anser sig likväl icke kunna förorda bifall till den nu i ämnet gjorda framställningen, enär utskottet dels tror sig hafva anledning antaga, att det kontanta belopp af 100 kronor, med hvilket motionärerne föreslagit, att samma naturaförmåner skulle ersättas, om också för vissa orter väl afpassadt, för andra åter är upptaget väl högt, dels ock föreställer sig, att en förändring af ifrågavarande förmåner till penningaflöning bör verkställas först i sammanhang med vissa andra folkskolelärare och lärarinnor nu tillkommande naturaförmåners utbytande mot kontant aflöning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet hemställa:

a) att herrar Ekeborghs, Ericssons och Petersons förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

b) att herrar Mellins och Linds ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. förhöjning af förslagsanslaget för bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolor m. m.

23:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att förslagsanslaget för bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna, nu 25,000 kronor, måtte höjas till 75,000 kronor, eller med 50,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 29, har herr *G.*

Elowson hemstält, att Riksdagen måtte, i sammanhang med beviljandet af det af Kongl. Maj:t äskade förslagsanslag af 75,000 kronor för bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolor, hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kongl. kungörelsen den 11 september 1877 angående anslag för beredande af undervisning i slöjd:

att det ifrån staten utgående bidraget måtte beräknas efter slöjdgrupper;

att en slöjdgrupps omfattning blefve inom vissa gränser fastställd;

att för hvarje af vederbörligt antal gossar bestående slöjdgrupp, som undervisades minst 4 timmar i veckan under 8 månader, skulle likasom hittills erhållas ett årligt anslag af 75 kronor; samt

att jemväl för hvar och en slöjdgrupp, omfattande det fastställda antalet gossar, hvilka undervisades minst 4 timmar i veckan under 4 månader af året, skulle kunna erhållas ett lönebidrag af 37 kronor 50 öre.

I fråga om Kongl. Maj:ts förevarande framställning inhemtas af statsrådsprotokollet, att departementschefen vid ärendets föredragning meddelat, att utgifterna å ifrågavarande förslagsanslag, enligt hvad statskontoret anmält, uppgått:

för	år	1885	till	kronor	54,723: 43,
»	»	1886	»	»	64,173: 15,
»	»	1887	»	»	73,850: 72.

På Kongl. Maj:ts framställning hade, anför departementschefen vidare, Riksdagen 1881 höjt detta anslag till 25,000 kronor, och uppfördes detsamma såsom förslagsanslag för att, enligt de i nådiga kungörelsen den 11 september 1877 bestämda grunder, användas till understöd med 75 kronor för hvarje skola, der undervisning i slöjd för gossar vore på ändamålsenligt sätt ordnad. Utgifterna å anslaget ökades följaktligen i den mån skoldistrikten inrättade slöjdundervisning i sina skolor. Den högst betydliga stegringen af utgifterna under senare åren visade, att slöjden allt mer finge insteg i folkskolorna, ett förhållande som ej kunde vara annat än glädjande. Antagligt vore, att utgifterna i detta hänseende komme att ytterligare stiga, dock kunde det för närvarande anses tillräckligt, om anslaget bestämdes till 75,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag har herr *Elowson* hufvudsakligen anfört, att i kongl. kungörelsen den 11 september 1877 vore, bland annat, stadgadt, att för hvarje skola, uti hvilken undervisning i slöjd för gossar meddelades minst fyra timmar i veckan under åtta månader af året, kunde under vissa uppgifna vilkor erhållas ett anslag af 75 kronor. Då

emellertid vid tillämpningen af detta stadgande den tolkning af uttrycket »skola» blifvit genom prejudikat fastställd, att dermed förstodes »folkskola», och att sålunda dervid ej afsåges antalet slöjdskolor eller slöjdgrupper, som arbetade förenämnda tid, så hade de understödsbelopp, hvilka de särskilda skoldistrikten för ifrågavarande undervisning erhållit, ej alltid kommit att stå i rätt förhållande till omfattningen af den slöjdundervisning, som inom de respektive skolområdena meddelats. Skilnaden emellan folkskola och folkskola vore nemligen i verkligheten så stor, att öfriga statsanslag till folkskoleväsendet aldrig beräknades efter folkskolornas antal. Om t. ex. i ett skoldistrikt med 100 till folkskolan hörande barn de i 3:dje och 4:de årsklassen varande barnen undervisades i läseämnena af en lärare, och de öfriga i 1:sta och 2:dra klasserna befintliga barnen likaledes undervisades af en lärare, hade distriktet blott *en* folkskola (organiserad enligt normalplanen Litt. B); men om samma hundra barn fördelades mellan samme lärare så, att hvardera läraren finge skyldighet att undervisa barn ur alla fyra årsklasserna, hade distriktet deremot *två* folkskolor (organiserade enligt normalplanen Litt. D). I fråga om statsbidraget till lärarnes aflöning för undervisning i läseämnena utöfvade denna olikhet i organisationen intet inflytande; deremot kunde statsunderstödet till slöjdundervisningen, beräknadt efter folkskolornas antal, i förra fallet utgå endast med 75 kronor, men i senare fallet med 150 kronor. Då sålunda en i pedagogiskt afseende sämre organisation af folkskoleväsendet medgåfve åtnjutandet af ett större statsunderstöd för slöjdundervisningen, än det hvartill en i samma afseende bättre organisation berättigade, förefunnes skäl att genom förändring i ofvannämnda kongl. kungörelse undanrödja frestelsen för skoldistrikten att till vinnande af ett högre understöd för undervisningen i slöjd föredraga en i afseende på läseämnena sämre skolorganisation. Denna förändring borde enligt motionärens förmenande gå derpå ut, att icke folkskolornas utan i stället slöjdgruppernas antal skulle ligga till grund för bestämmandet af statsunderstödets belopp.

Naturligt vore, att undervisningen i slöjd borde på ett fullt ändamålsenligt sätt ordnas, om man ville deraf skörda gagnrika resultat. I fasta folkskolor med läsning på två afdelningar, undervisade af samme lärare under olika tider af året, vore nemligen slöjdundervisningen till fullt gagn endast med de till högre afdelningen hörande barnen. Nedre afdelningen deremot utgjordes antingen af småskolans barn eller af de lägre årsklasserna af folkskolans barn; i förra fallet vore slöjdundervisning i denna afdelning olämplig, i senare fallet till endast föga gagn. I många flyttande skolor öfvades slöjd med god framgång å den ena roten, under det att dels det ringa barnantalet, dels ogynsamma ortliga

förhållanden i öfrigt lade svåra hinder i vägen för en nöjaktig slöjdundervisning i den andra roten. Då sålunda i dessa skolor slöjdundervisning till verkligt gagn kunde öfvas endast under halfva läsåret, torde utan någon skada för slöjdundervisningen statsunderstödet till dem kunna och böra inskränkas till halfva beloppet.

Enär derjemte erfarenheten visat, att på flera ställen slöjdgrupperna omfattat än allt för många samtidigt slöjdande gossar, än ett allt för ringa antal, vore det tvifvels utan ändamålsenligt, att närmare bestämmelser blefve gifna så väl för det tillåtna maximum som för det till understöd berättigade minimum af gossar i hvarje slöjdgrupp. Exempel funnes derpå, att ända till 24 gossar blifvit samtidigt undervisade i slöjd, men för visso kräfde en så starkt befolkad slöjdskola både en långt mera uppdrifven undervisningsskicklighet hos läraren och en rikligare tillgång på erforderliga verktyg, än som rimligen kunde under vanliga förhållanden förutsättas. Antagligt vore, att olika uppfattning kunde råda angående det lämpligaste antalet gossar, som till verklig båtnad kunde samtidigt sysselsättas med slöjd i hvarje grupp. En bestämning af den undre gränsen till 8 och den öfre till 15 gossar kunde må hända hafva skäl för sig.

Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Hvad åter angår den i ämnet väckta motionen, har utskottet, då utredning saknas, hurudana verkningarne af de af motionären förordade förändringarne i nu gällande vilkor för ifrågavarande statsbidrags erhållande skulle blifva, särskildt med afseende å statsverkets kostnader, icke ansett sig kunna i frågans nuvarande skick tillstyrka Riksdagen att bifalla motionärens förslag. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Elowsons förevarande motion, må, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, höja förslagsanslaget för bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid skolorna, nu 25,000 kronor, till 75,000 kronor, eller med 50,000 kronor.

De tekniska läroverken.

Ang. ifrågasatt anslag till ett lektorat i husbyggnadskonst vid tekniska högskolan. [20.]

24:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att till inrättande af ett särskildt lektorat i husbyggnadskonst vid tekniska högskolan måtte beviljas ett ordinarie anslag af 2,500 kronor, deraf 1,700 kronor såsom lön och 800 kronor såsom tjenstgöringspenningar.

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, har Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran föranledts af en af styrelsen för tekniska högskolan gjord framställning, att det i högskolans stat uppförda lektorat i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik måtte, med bibehållande af den i staten upptagna aflöningen, 4,000 kronor, få från och med ingången af år 1890 förändras till ett lektorat i allmän byggnadslära och byggnadsstatik, samt att till ett särskildt lektorat i husbyggnadskonst måtte från och med nämnda år anvisas ett årligt anslag af 2,500 kronor.

Till stöd för denna framställning hade styrelsen, meddelar departementschefen, i hufvudsak anfört följande.

Redan genom nådigt bref den 23 februari 1883 hade Kongl. Maj:t, i enlighet med styrelsens hemställan, medgifvit, att de under förstnämnda lektorat sammanförda läroämnen tills vidare finge fördelas mellan en tillförordnad lektor med undervisningsskyldighet i allmän byggnadslära och byggnadsstatik samt en extra lärare i husbyggnadskonst, med en aflöning af 2,700 kronor till den förre och 1,300 kronor till den senare. I den underdåniga skrifvelse, hvari styrelsen föreslagit denna anordning, hade den emellertid äfven framhållit önskvärdheten deraf, att ofvan berörda lektorat, så snart ske kunde, måtte delas i två, och den 13 september 1883 hade styrelsen ingått till Kongl. Maj:t med hemställan, att samma lektorat måtte förändras till ett lektorat i allmän byggnadslära och byggnadsstatik, med en aflöning af 4,000 kronor, samt att ett särskildt lektorat i husbyggnadskonst med en aflöning af 3,000 kronor måtte upprättas. Denna hemställan hade jemväl vunnit Kongl. Maj:ts bifall, och i öfverensstämmelse dermed hade förslag aflåtits till 1884 års Riksdag. Men ehuru statsutskottet tillstyrkt framställningen i detta ämne, med undantag deraf, att aflöningen vid lektoratet i husbyggnadskonst af utskottet ansetts kunna nedsättas till 2,500 kronor, hade densamma dock af Riksdagen efter gemensam votering afslagits.

Undervisningen i allmän byggnadslära, byggnadsstatik och husbyggnadskonst hade derför vid högskolan måst fortgå enligt den anordning, som blifvit föreskrifven genom ofvannämnda nådiga bref. Behofvet af ökade lärarekrafter för undervisningen i allmän byggnadslära och husbyggnadskonst hade emellertid blifvit mer och mer känbart, i synnerhet sedan det funnits lämpligt att hädanefter befria eleverna i arkitekturskolan från en icke obetydlig del af den förut utaf dem genomgångna lärokursen i teoretisk mekanik, och härigenom ökad tid vunnits för deras hufvudämnen. För att, med begagnande af en del utaf den sålunda vunna tiden, söka bereda arkitekteleverna åtmin-

stone någon ökad undervisning hade från och med innevarande läsår hvardera af lärarne i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och frihandsteckning erhållit antalet af sina till öfningar anslagna undervisningstimmar ökadt med 1 ½ timme i veckan under tiden från och med den 1 mars till och med den 15 maj. Men för att undervisningen ej blott i fackskolan för arkitektur utan ock i den för väg- och vattenbyggnadskonst skulle kunna blifva tillfredsställande, erfordrades nya, särskilda lärokurser i vissa delar af allmän byggnadslära och husbyggnadskonst, och sådana kunde icke med nu befintliga lärarekrafter åstadkommas. Nödvändigt vore således, att dessa på föreslaget sätt ökades.

För att visa, huru undervisningen uti de ifrågavarande ämnena borde ordnas, hade högskolans lärarekollegium upprättat förslag till nya läroplaner för begge byggnadsskolorna äfvensom till undervisningsprogram för de tilläggskurser i allmän byggnadslära och husbyggnadskonst, som enligt de nya planerna borde införas. Af berörda läroplaner, jemförda med de för byggnadsskolorna nu gällande, framginge bland annat: att i *allmän byggnadslära* skulle vid de nya planernas tillämpning antalet föreläsningstimmar under läsår ökas, för arkitekturskolan från 49 till 71 och för väg- och vattenbyggnadsskolan från 49 till 93, samt antalet öfningstimmar under läsår, för den förra skolan från 61 till 81 och för den senare från 45 till 81; att i *husbyggnadskonst* antalet föreläsningstimmar skulle för arkitekturskolan ökas från 49 till 97 och öfningstimmarne från 212 till 244 under hvarje läsår; att undervisningen i *byggnadsstatistik* skulle förblifva oförändrad; äfvensom att enligt de nya planerna skulle under läsår lektorn i allmän byggnadslära och byggnadsstatistik erhålla 251 föreläsnings- och 132 öfningstimmar, samt lektorn i husbyggnadskonst 97 föreläsnings- och 244 öfningstimmar.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att utskottet vid 1884 års riksdag tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts då gjorda framställning om inrättande af ett särskildt lektorat i husbyggnadskonst vid tekniska högskolan med allenast någon jemkning i den af Kongl. Maj:t för befattningen föreslagna aflöningen. Emot denna utskottets tillstyrkande hemställan anmälde emellertid sju af utskottets ledamöter från Andra Kammaren sin reservation; och reservanternas mening segrade så väl vid frågans afgörande inom Andra Kammaren som vid den sedermera anstälda gemensamma voteringen. Då Riksdagen således så nyligen som år 1884 vägrat anslags beviljande till inrättande af ett lektorat för ifrågavarande läroämne, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka Riksdagen att nu bifalla Kongl. Maj:ts förnyade framställning om medels anvisande för ändamålet, helst några nya skäl, så vidt utskottet

kunnat finna, icke förebragts af beskaffenhet att ådagalägga anslagets behöflighet. Utskottet får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till tekniska skolan i Stockholm. [21—24.]

25:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att för upprättande vid tekniska skolan i Stockholm af en särskild maskinyrkesskola måtte till aflöningsförmåner åt föreståndare och lärare enligt fördelning, som af Kongl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 angifna grunder godkändes, beviljas på ordinarie stat 6,000 kronor;

att till utvidgning, på sätt i nyssnämnda statsrådsprotokoll närmare förmäldes, af undervisningen i skolans nuvarande afdelningar måtte på ordinarie stat beviljas 2,250 kronor,

deraf 1,750 kronor till tekniska afton- och söndagsskolan,
„ 250 „ till tekniska skolan för qvinliga lärjungar, och
„ 250 „ till byggnadsyrkesskolan;

att till anordnande vid skolan af en undervisningskurs för utbildande af teckningslärare måtte beviljas ett ordinarie anslag af 1,500 kronor;

att Riksdagen måtte medgifva, att till förhöjning af arfvodet åt bibliotekarien vid skolan finge användas ett numera obehöfligt predikantsarfvode å 300 kronor; samt

att till förhöjning af anslaget för underlärares aflöning samt anslaget till inventariers inköp och underhåll äfvensom för anordnande af kemiska laborationer, allt vid ifrågavarande skola, måtte, enligt i ofvanberörda statsrådsprotokoll närmare angifven fördelning, beviljas på ordinarie stat 5,400 kronor.

Beträffande de omständigheter och skäl, hvilka föranledt Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, tillåter sig utskottet hänvisa till den utförliga redogörelse derför, som meddelats på sid. 52—62 i åberopade statsrådsprotokollet.

Kongl Maj:ts begäran, att Riksdagen måtte medgifva, att till förhöjning af arfvodet åt bibliotekarien vid ifrågavarande tekniska skola finge användas ett, enligt uppgift, numera obehöfligt predikantsarfvode, har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Beträffande öfriga, af Kongl. Maj:t i fråga om berörda skola framstälda förslag, har utskottet af hvad till statsrådsprotokollet derom anförts fått den uppfattning, att samtliga de behof, hvilka de äskade

anslagen afse att fylla, äro af den beskaffenhet, att de samma, derest skolan skall kunna på ett fullt ändamålsenligt sätt utöfva sin verksamhet, böra tillgodoses. Af skäl, hvilka utskottet nu går att angifva, har utskottet emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka Riksdagen att oförändradt bifalla hvad Kongl. Maj:t i denna del föreslagit.

Till ifrågavarande skola, hvilken år 1844 grundades på enskilde personers tillskyndan och först år 1859 öfvertogs af staten, som likväl allt ifrån år 1849 lemnat skolan understöd, utgår för närvarande icke något årligt bidrag från Stockholms stad, hvilken kommun dock det ojemförligt största antalet af skolans lärjungar tillhör, enligt hvad framgår af följande, utskottet under hand lemnade uppgift om lärjungarnes *mantalsskrifningsort* läroåret 1888—1889.

	Mantalsskrifningsort.	Antal.	Procent.
Tekniska afton- och söndagsskolan	Stockholm	582	73,49
	Landsorten	210	26,51
Tekniska skolan för qvinliga lärjungar	Stockholm	206	67,54
	Landsorten	99	32,46
Högre konstindustriella skolan	Stockholm	26	44,07
	Landsorten	33	55,93
Byggnadsyrkesskolan	Stockholm	28	60,87
	Landsorten	18	39,13
Samtlige lärjungar i dessa skolor	Stockholm	842	70,05
	Landsorten	360	29,95

Stockholms stad har likväl förut lemnat bidrag till skolans underhåll. Under de första åren af skolans verksamhet tillhandahöll staden skolan hyresfri lokal, hvilket understöd år 1848 förändrades till ett kontant årligt hyresbidrag af 1,800 kronor. Detta hyresbidrag höjdes sedermera successivt och hade sedan år 1863 utgått med 8,000 kronor årligen, då i slutet af 1860-talet fråga väcktes om anskaffande af en särskild byggnad för skolan. Genom statens, kommunens och skolans samverkan kom också en sådan till stånd på det sätt, att staden till ändamålet anslog det kapitaliserade beloppet, 160,000 kronor, af nyssnämnda hyresbidrag, 8,000 kronor, skolan bidrog med en till henne testamenterad fond af 45,714 kronor, och staten anvisade 300,000 kronor samt tillika upplät plats för byggnaden. Sedan dess har emellertid Stockholms stad icke lemnat något bidrag till skolan.

Då statsverkets utgifter för skolan år 1887 uppgingo till icke mindre än 86,500 kronor, vill det likväl synas utskottet, som om billigheten kräfde, att sådana åtgärder vidtoges, att jemväl Stockholms stad för framtiden komme att i någon mån bidraga till den årliga kostnaden för skolans underhåll. Utskottet anser sig hafva så mycket större anledning att ifrågasätta något sådant, som Riksdagen de senare åren vid beviljande af anslag till med skolan likartade läroanstalter — såsom t. ex. väfskolan i Borås och fackskolan för finare smides- och metallindustri i Eskilstuna — såsom vilkor för anslagets erhållande föreskrifvit, att jemväl vederbörande kommuner eller enskilde skulle lemna visst årligt bidrag till anstalterna.

De nya anslag och förhöjningar i äldre anslag, som Kongl. Maj:t nu för olika skolans ändamål äskat, uppgå till sammanlagdt 15,150 kronor. Enligt utskottets förmenande skulle det vara ett billigt anspråk, som ställdes på Stockholms stad, om Riksdagen ifrågasatte, att staden skulle för ifrågavarande ändamål bidraga med hälften af nyssnämnda belopp; och anser sig utskottet för den skull böra tillstyrka Riksdagen att vid de nu ifrågavarande anslagsposterna bevilja allenast hälften af hvad Kongl. Maj:t äskat och dervid fästa det uttryckliga vilkor, att Stockholms stad skall å hvarje särskild post tillskjuta återstående beloppet.

Utskottet får alltså, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, hemställa:

a) att Riksdagen må på ordinarie stat bevilja

dels, för upprättande vid tekniska skolan i Stockholm af en särskild maskinyrkesskola, till aflöningsförmåner åt föreståndare och lärare enligt fördelning, som af Kongl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 angifna grunder godkännes, 3,000 kronor;

dels till utvidgning, på sätt i nyssnämnda statsrådsprotokoll närmare förmäles, af undervisningen i tekniska skolans i Stockholm nuvarande afdelningar 1,125 kronor,

deraf	875	kronor	till tekniska afton- och söndagsskolan,
»	125	»	till tekniska skolan för qvinliga lärjungar och
»	125	»	till byggnadsyrkesskolan;

dels till anordnande vid tekniska skolan i Stockholm af en undervisningskurs för utbildande af teckningslärare 750 kronor; och

dels till förhöjning af anslaget för underlärares aflöning samt anslaget till inventariers inköp och underhåll äfvensom för anordnande af kemiska laborationer vid tekniska skolan i Stockholm, enligt i omförmälda statsrådsprotokoll närmare angifven fördelning, 2,700 kronor,

allt under vilkor att Stockholms stad till hvarje särskildt nu angifvet ändamål bidrager med ett anslag till lika stort belopp, som det Riksdagen anvisat; samt

b) att Riksdagen må medgifva, att till förhöjning af arfvodet åt bibliotekarien vid tekniska skolan i Stockholm må användas ett numera obehöfligt predikantsarfvode å 300 kronor.

Ang. anslag till en fackskola i Eskilstuna för finare smides- och metallindustri. [25.]

26:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för upprättande i Eskilstuna af en fackskola för finare smides- och metallindustri bevilja ett ordinarie anslag af 4,000 kronor.

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, har chefen för ecklesiastikdepartementet vid föredragningen af detta ärende erinrat, att Riksdagen förlidet år, med anledning af Kongl. Maj:ts då gjorda framställning, att för upprättande i Eskilstuna af en fackskola för finare smides- och metallindustri måtte på ordinarie stat beviljas ett anslag af 5,500 kronor, under vilkor att Eskilstuna stad tillhandahölle skolan nödig och ändamålsenlig lokal med uppvärmning, anvisat på extra stat för år 1889 ett belopp af 4,000 kronor, under vilkor att från nämnda stad eller eljest för samma ändamål tillhandahölles ett årligt belopp af 1,500 kronor jemte lämplig lokal med uppvärmning. Såsom anledning till anslagets upptagande på extra stat hade Riksdagen anfört, att, då det bidrag från Eskilstuna stad eller annat håll, hvilket Riksdagen ansett sig böra uppställa såsom vilkor för sagda belopps beviljande, ännu icke blifvit af någon vederbörande utfäst, det icke synts Riksdagen lämpligt att för det dåvarande uppföra beloppet å ordinarie stat.

I följd af detta Riksdagens beslut hade, upplyser departementschefen vidare, yttrande angående det fastställda vilkoret infordrats från stadsfullmägtige i Eskilstuna, och hade dessa i skrifvelse den 13 sistlidne september förklarat, att, så länge ifrågavarande fackskola åtnjöte årligt statsanslag till det belopp af 4,000 kronor, som för år 1889 anvisats, skulle staden Eskilstuna för samma ändamål tillhandahålla ett

årligt belopp af 1,500 kronor jemte för skolan lämplig lokal med uppvärmning. Vid sådant förhållande ansåge sig departementschefen böra hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för upprättande af ifrågavarande fackskola bevilja på ordinarie stat ett anslag af 4,000 kronor.

Efter den upplysning, som till statsrådsprotokollet meddelats angående stadsfullmägtiges i Eskilstuna beslut i ämnet, har utskottet icke något att erinra mot att det förlidet år för ifrågavarande fackskola beviljade extra anslag från och med år 1890 uppföres på ordinarie stat, likväl uttryckligen under enahanda vilkor, som förlidet år bestämdes.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen för upprättande i Eskilstuna af en fackskola för finare smides- och metallindustri må bevilja ett ordinarie anslag af 4,000 kronor, att utgå under vilkor att från nämnda stad eller eljest för samma ändamål tillhandahålles ett årligt belopp af 1,500 kronor jemte lämplig lokal med uppvärmning.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

Ang. ifrågasatt anslag för inrättande af ett nytt provinsialläkaredistrikt på Dalsland.

27:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 118) har herr *M. Andersson* i Stigen hemstält, att Riksdagen måtte bevilja ett årligt anslag af 3,000 kronor för ett nytt provinsialläkaredistrikt på Dalsland, omfattande Valbo härad och med station i Högsäter.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen i fråga.

Ehuru utskottet erkänner det behjertansvärda i motionens syfte, anser sig utskottet likväl, vid det förhållande att förslag till omreglering af landets nuvarande indelning i läkaredistrikt i sin helhet inom kort lärer vara att från Kongl. Maj:t förvänta, ej böra förorda bifall till motionen.

Utskottet hemställer för den skull,

att herr M. Anderssons förevarande motion ej må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt anslag till utbildande af sjuksköterskor.

28:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 3) har herr *C. von Baumgarten* föreslagit, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t förklara sig villig ställa ett förslagsanslag af

50,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition att, efter utredning i ämnet, efter behof användas till bekostande af sjuksköterskors utbildning vid flera eller färre länslasarett eller sjukhus i af motionären närmare angifvet syfte.

Motionären har till stöd för denna framställning anfört följande.

På landsbygden rådde, särdeles i de socknar, som låge flera mil från närmaste lasarett och provinsialläkare, största brist på tillfällig skjuksköterskehjelp, förutom det att vanlig läkarehjelp endast efter lång tid och för dryga kostnader stode att erhålla. Månget dyrbart lif hade kunnat räddas, mången sjukdomsvecka förkortas, om nödig sjuksköterska funnits inom hvarje socken att tillgå vid förefallande behof.

Med afseende på denna för hela landet och den enskilda kommunen nyttiga sak, ansåge motionären lämpligt:

att inom hvarje länslasarett och i hufvudstaden vid de större sjukhusen ett begränsadt antal qvinnor finge under viss tid, t. ex. högst ett år, utbildas till lämpliga sjuksköterskor;

att kostnader härför bestriddes till hälften af staten och till hälften af landstinget eller af enskilda bidrag;

att sedan inom hvarje socken, främst inom de aflägsnast från lasarett och provinsialläkare belägna, anställdes en ordinarie sjuksköterska med bostad, lön och vedbrand, hvartill staten med hälften och socknarne med hälften bidroge, och med skyldighet för sjuksköterskan att vid behof sköta de sjuka, tillhandahålla lämpliga af de mest nödvändiga läkemedlen och vara ansvarig för det medikamentsförråds ändamålsenliga användande, hvilket hon kunde komma att omhänderhafva;

att sjuksköterskan skulle vara skyldig närmast ställa sig provinsialläkarens föreskrifter till efterrättelse i afseende på tvistiga sjukdomsfall m. m.;

att, der sockenbor eller grannsocken kunde komma i behof af sjuksköterskan, hon då skulle erhålla ett måttligt dagtraktamente eller kost samt hemtas och hemforslas på patientens bekostnad, om denne ej saknade medel, men i motsatt fall på kommunens.

Behofvet af förbättrade anordningar för sjukvården å landet torde vara allmänt erkändt, och Kongl. Maj:t har jemväl tagit frågan om åstadkommande af sådana förbättrade anordningar i omprövning, då Kongl. Maj:t föranstaltat om utredning i syfte att få till stånd en ombildning af provinsialläkareinstitutionen. Den anbefalda utredningen torde, på sätt utskottet jemväl ofvan i ett annat sammanhang antydt, numera hafva framskridit så långt, att förslag i ämnet inom kort torde vara att från Kongl. Maj:t förvänta.

Den tanke, som ligger till grund för motionärens ifrågavarande

förslag, eller att staten skulle kunna befordra sjukvården på landsbygden jemväl derigenom, att den lemnade *bidrag* till *utbildandet* af sjuksköterskor, som sedermera skulle beredas anställning inom landets särskilda socknar, der de skulle lemna sjuka hjelp och jemväl tillhandahålla allmänheten de mest gängse läke- och desinfektionsmedel, synes utskottet vara i hög grad förtjent af uppmärksamhet. Utskottet föreställer sig nemligen, att läkarne vid utöfvandet af sin verksamhet skulle komma att erhålla högst värderika biträden i dessa sjuksköterskor och att sjukvården på landet jemväl i flera andra afseenden skulle vinna en väsentlig förbättring derigenom, att dylika sjuksköterskor anställdes inom kommunerna.

Utskottet har ej varit i tillfälle underkasta detaljerna i motionärens förslag någon fullständig granskning, men då motionären synes utgå från den förutsättning att staten skulle lemna bidrag ej blott till sjuksköterskors utbildning, utan ock till deras anställande i socknarne och aflöning, vill utskottet här hafva anmärkt, att denna senare åtgärd ingalunda synes ligga inom det naturliga området för statens verksamhet, utan att det hellre bör bero på kommunerna att bevilja sådana bidrag till aflöningen, om de dertill finna skäl. Icke heller torde, i det outredda skick, hvari frågan för närvarande befinner sig, Riksdagen böra, på sätt motionären föreslagit, anvisa medel för ändamålet. Deremot föreställer sig utskottet, att Riksdagen borde fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det af motionären omförmälda behofvet af sjuksköterskors utbildning, och det så mycket hellre, som denna fråga synes lämpligen kunna behandlas i sammanhang med det förslag om ombildning af provinsialläkare-institutionen, som inom kort torde komma att Riksdagen föreläggas.

Utskottet får alltså hemställa,

> att Riksdagen må i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t efter vederbörlig utredning och om möjligt i sammanhang med blifvande förslag om provinsialläkare-institutionens ombildning, för Riksdagen framlägga förslag till åtgärder för sjuksköterskors utbildning.

Veterinärundervisningen.

29:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att förhöjning af veterinärinstitutets i Stockholm ordinarie anslag till diverse utgifter måtte beviljas med 5,000 kronor. *Ang. anslag till veterinärinstitutet i Stockholm.* [26.]

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 har föredragande departementschefen redogjort för de omständigheter, som föranledde honom att tillstyrka aflåtande till Riksdagen af en sådan framställning som den förevarande; och har departementschefen i sammanhang dermed yttrat sig om en vid punkten 70:o) här nedan förekommande framställning om anvisande af ett extra anslag, jemväl till belopp af 5,000 kronor, afsedt att användas till bestridande af vissa för ifrågavarande institut under innevarande år nödiga utgifter. Departementsschefen har i nyssnämnda hänseende anfört följande.

Sedan, i anledning af gjord framställning utaf direktionen för veterinärinstitutet i Stockholm om beredande af ökade tillgångar för institutet, Kongl. Maj:t i proposition till Riksdagen förlidet år föreslagit förhöjning af institutets ordinarie anslag med 6,000 kronor, deraf 1,000 kronor till byggnaders och stängsels underhåll samt 5,000 kronor till diverse utgifter, men Riksdagen endast på det sätt bifallit den gjorda framställningen, att berörda anslag, för ökning med 1,000 kronor af den deruti ingående anslagsposten byggnaders och stängsels underhåll, höjdes med sistnämnda belopp, hade direktionen för institutet i skrifvelse den 10 juli 1888 anfört, att, då, på sätt direktionen förut framhållit, undervisningen vid institutet icke kunde utan den begärda ökningen i anslaget på ett tillfredsställande sätt bestridas, direktionen funnit sig böra ånyo påkalla Kongl. Maj:ts uppmärksamhet för denna fråga, hvarvid direktionen dels hänvisat till sin förut lemnade utredning angående orsakerna till den minskade behållningen af institutets smedja, som väl för ett år, eller 1876, lemnat en så hög afkastning som 6,000 kronor, men hvaraf behållna inkomsten, numera beräknad till endast 600 kronor, icke kunde antagas komma att betäcka de för undervisningens behöriga meddelande nödiga utgifter, hvilka af Kongl. Maj:t efter pröfning beräknats till 5,000 kronor, dels ock anfört, att till följd af ökadt antal elever vid institutet en årlig brist i staten uppkommit, men att denna hittills blifvit betäckt af en sedan flera år befintlig behållning, hvaraf likväl vid 1887 års slut återstode endast 329 kronor 62 öre; och hade direktionen anhållit, det Kongl. Maj:t måtte för år 1889 ställa till direktionens förfogande det belopp, hvarmed smedjans afkastning under året, utom af direktionen beräknad behållning af 600 kronor, komme att understiga 5,000 kronor.

I skrifvelse den 22 september 1888 hade direktionen vidare anhållit, bland annat, det Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen detta år aflåta proposition om höjande af ordinarie anslaget till veterinärinstitutet med 5,000 kronor till diverse utgifter.

Till stöd härför hade direktionen hufvudsakligen åberopat samma

skäl, som anförts vid dess ofvanberörda framställning angående behofvet af ett särskildt anslagsbelopp för år 1889, och dervid ytterligare framhållit minskningen i afkomsten af hofbeslagssmedjan, i det att sagda afkomst, förnämligast till följd af institutets aflägsna läge och den stora konkurrens, som under senare åren äfven på detta område uppstått inom hufvudstaden, så betydligt nedgått, att den exempelvis utgjort under år 1881 ett belopp af 415 kronor 90 öre, år 1884 ännu mindre, eller 290 kronor 85 öre, och år 1887 endast 228 kronor 45 öre, medan å andra sidan och särskildt med anledning af elevantalets ökande utgifterna för undervisningens uppehållande i så väsentlig mån stigit.

Båda dessa direktionens framställningar hade blifvit af medicinalstyrelsen förordade.

Af hvad till 1888 års Riksdag i ämnet anförts och direktionen nu ytterligare andragit samt då det redan ökade elevantalet vid institutet helt säkert komme att stegras, sedan Skara veterinärinrättning med den 1 juli 1889 upphörde att utbilda veterinärer, syntes departementschefen uppenbart, att en tillökning af 5,000 kronor uti institutets ordinarie anslag till diverse utgifter vore behöflig. Någon anledning hade icke heller förekommit dertill, att hofbeslagssmedjans afkastning för år 1889 skulle kunna öfverstiga den beräknade inkomsten af 600 kronor, hvilket belopp, såsom af statsrådsprotokollet den 12 januari 1888 närmare syntes, redan tagits i betraktande och afdragits, innan anslagsförhöjningen upptagits till 5,000 kronor. Således blefve äfven för år 1889 af nöden att bereda institutet ett anslag af 5,000 kronor, på det att brist ej måtte uppstå uti institutets anslag till diverse utgifter. Detta särskilda för år 1889 erforderliga belopp borde lämpligast utgå i form af ett anslag på extra stat.

I det yttrande, utskottet i sitt utlåtande n:o 9 vid senaste riksdag afgaf med anledning af Kongl. Maj:ts då i ämnet framstälda förslag, anförde utskottet, efter att hafva, med ledning af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1888, redogjort för innehållet i den af departementschefen här ofvan omförmälda framställning från veterinärinstitutets direktion, som föranledt Kongl. Maj:ts förslag, att äfven om afkastningen af den vid institutet befintliga smedjan skulle kunna i viss mån stegras, hvilket syntes utskottet sannolikt, om ändamålsenliga åtgärder i sådant syfte vidtoges, detta till följd af de förhållanden, styrelsen åberopat, likväl icke torde kunna ske till den grad, att den af Kongl. Maj:t äskade förhöjning i det till institutet utgående anslag derigenom blefve obehöflig. Enligt hvad

direktionens framställning gåfve vid handen, afsåge den ifrågasatta anslagsförhöjningen att fylla sådana behof, som vore oundgängliga, om institutet skulle kunna fylla sin uppgift i allmänhet och särskildt såsom undervisningsanstalt, och utskottet ansåge det icke med god hushållning förenligt att vid ett institut, som kräft och ännu kräfde så stora kostnader som ifrågavarande, hänvisa institutet för sådana behofs fyllande till den ovissa afkastningen af en industri, som numera ostridigt bedrefves under ganska ogynsamma förhållanden. Med förmälan att utskottet för öfrigt hade all anledning att antaga, att institutets styrelse komme att taga frågan om åtgärders vidtagande för att höja inkomsten af hofbeslagssmedjan i allvarligt öfvervägande, hemstälde utskottet äfven om bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Denna utskottets hemställan bifölls af Första Kammaren, men afslogs af Andra Kammaren, hvilken för sin del fattade det beslut i ämnet, som sedermera efter gemensam votering blef Riksdagens och hvarför i statsrådsprotokollet nu redogjorts.

I fråga om de åtgärder för att höja inkomsten af hofbeslagssmedjan, som utskottet i sitt nyssberörda utlåtande förmälte sig antaga att institutets direktion skulle komma att vidtaga, har utskottet under hand inhemtat, att direktionen under förra hälften af förlidet år nedsatt priset för skoning af häst från 2 kronor 50 öre till 2 kronor och öfrigt hofbeslagsarbete i förhållande derefter, samt att direktionen vidare förlidet år genom annonser i allmänna tidningar för en kostnad af mellan 200 och 300 kronor äfvensom genom utsändande af meddelanden till ett stort antal hästegare kungjort den sålunda verkstälda prisnedsättningen, men att hofbeslagssmedjan sådant oaktadt icke blifvit mera anlitad.

Då utskottet redan förlidet år ansåg sig ega skäl att förorda den nu åter äskade förhöjningen i institutets ordinarie anslag till diverse utgifter, samt hvad till statsrådsprotokollet den 12 sistlidne januari i ämnet anförts ytterligare torde hafva ådagalagt, att ifrågavarande förhöjning är oundgängligen nödig, derest institutet skall kunna på ett tillfredsställande sätt bedrifva sin verksamhet, finner utskottet sig icke kunna underlåta att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, helst af hvad nu blifvit upplyst i fråga om smedjans verksamhet under den sista tiden lärer framgå, att någon afsevärd ökning i dennas inkomster icke, åtminstone för den närmaste framtiden, kan vara att påräkna. Deremot, och då Riksdagen förlidet år beslutat att icke anvisa medel till det ändamål, hvartill det af Kongl. Maj:t nu å extra stat äskade beloppet 5,000 kronor i sjelfva verket skulle komma att användas, anser sig utskottet icke kunna hos Riks-

dagen förorda bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna del. Skulle behofvet i fråga verkligen visa sig vara oafvisligt, lärer väl Kongl. Maj:t kunna från åttonde hufvudtitelns allmänna besparingar bereda medel för dess tillgodoseende.

Utskottet, som vid punkten 70:o) här nedan kommer att föreslå Riksdagen att icke bevilja omförmälda extra anslag, får, med anledning af den nu föreliggande framställningen, hemställa,

att Riksdagen må bevilja förhöjning af veterinärinstitutets i Stockholm ordinarie anslag till diverse utgifter med 5,000 kronor.

Vetenskapsakademien.

Ang. användande af ett på vetenskapsakademiens stat uppfördt anslag. [27.]

30:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derför anförts till statsrådsprotokollet (sid. 65—67), får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att ett på vetenskapsakademiens stat uppfördt anslag å 1,050 kronor till akademiens fysiker i stället må användas såsom bidrag till bestridande af den under akademiens inseende stälda meteorologiska centralanstaltens årliga utgifter för väderlekstelegram m. m.

Lasaretts underhåll.

Ang. indelningsersättning till Veckholms hospital m. m. [28.]

31:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 67—68) till stöd derför anförts, hemställer utskottet,

att, med uteslutande ur riksstaten af det vid förestående anslagstitel under rubrik »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag: ersättningar» uppförda anslag, 1,500 kronor, anvisningen i kontant må höjas från 40,803 kronor till 42,061 kronor, eller med jemnt 1,258 kronor, deraf såsom indelningsersättning till Veckholms kyrka och hospital samt

hospitalssysslomannen 1,072 kronor 57 öre och till Veckholms församlings folkskoleväsende 185 kronor 22 öre, kommande härigenom anslagstiteln i dess helhet att minskas med 242 kronor.

Hospitals underhåll.

Ang. nedsättning i afgiften för vissa af tredje klassens patienter å rikets hospital.

32:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 41, har herr *C. J. Bladh* hemstält, att Riksdagen ville för sin del besluta, att afgiften för underhåll och vård å rikets hospitalsinrättningar för tredje klassens patienter, hvilkas medellöshet blifvit behörigen styrkt, och för hvilka kommunerna betalade afgiften, nedsattes till 25 öre om dagen.

Till stöd för denna sin framställning har motionären anfört följande.

Den svåraste af de bördor, som betungade en del kommuner, under det att andra kommuner vore derifrån helt och hållet befriade, vore utan tvifvel afgiften för medellöse sinnessjukes vård och underhåll å rikets hospital. Enligt kongl. medicinalstyrelsens kungörelse den 3 december 1884 vore afgiften för patient af tredje betalningsklassen bestämd till 55 öre om dagen, eller för helt år öfver 200 kronor. Denna utgift vore, enligt motionärens åsigt, i och för sig sjelf ganska känbar, i synnerhet då, såsom ofta vore fallet, en och samma, understundom äfven mindre, kommuner hade att betala afgift för flere sinnessjuke; men den kommunala bördan blefve i ännu betydligare mån ökad, då det icke sällsynta förhållande inträffade, att den, som drabbades af sinnessjukdom, vore familjefader och sin familjs enda stöd. Följden blefve då den, att kommunen, dit den olycklige hörde, nödgades icke allenast betala afgiften till hospitalet för den sinnessjukes vård och underhåll, utan äfven draga försorg om dennes hemmavarande familj.

En lindring i utgifterna för de så hårdt och olika betungade kommunerna vore, enligt motionärens förmenande, både behöflig och tillbörlig. Denna lindring skulle, enligt motionärens åsigt, lättast kunna åstadkommas på det sätt, att afgiften för de sinnessjukes vård och underhåll nedsattes, och staten åtoge sig större delen af kostnaden.

Den af motionären gjorda framställningen synes utskottet synnerligen beaktansvärd. Onekligt är nemligen, att, på sätt motionären framhållit, de afgifter, hvilka för närvarande af kommunerna erläggas för underhåll och vård af å rikets hospital intagna medellösa patienter

äro för flertalet af rikets kommuner ganska betungande. Att förorda bifall till motionen, sådan den nu föreligger, synes utskottet likväl ej lämpligen böra ega rum, då utredning saknas angående den ökning, som, derest motionen bifölles, skulle komma att ske i statsverkets utgifter för rikets hospital. Utskottet föreställer sig dock, att en förändring i den af motionären angifna rigtningen bör utan statsverkets alltför stora betungande kunna vidtagas, i ty att, enligt utskottets förmenande, möjlighet för Kongl. Maj:t ej torde saknas att af landsting och stad, som ej deltager i landsting, till betäckande af dessa ökade kostnader utverka bidrag, att utgå med visst belopp för hvarje landstingsområdet eller staden hörande medellös person, som måste å hospital underhållas och vårdas. Då utskottet hyser denna uppfattning, anser sig utskottet böra hemställa,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke afgiften för underhåll och vård å rikets hospitalsinrättningar för tredje klassens patienter, hvilkas medellöshet blifvit behörigen styrkt, må kunna, utan att allt för mycket betunga statsverket, nedsättas.

Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande.

Ang. förhöjning af anslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande. [29.]

33:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att reservationsanslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande måtte höjas från nuvarande belopp, 24,000 kronor, till 30,000 kronor eller med 6,000 kronor.

I fråga om tillkomsten af berörda anslag har departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, att Rikets ständer på Kongl. Maj:ts framställning till 1840 års riksdag beviljade för sagda ändamål en summa af 10,000 riksdaler banko, hvilket belopp med tillägg af 400 riksdaler samma mynt, som förut varit under sundhetskollegii stat upptagna till reseunderstöd åt unga läkare, i riksstaten uppfördes såsom reservationsanslag; att, då emellertid antalet af dem, som af anslaget sökt understöd, särdeles för resor i vetenskapligt syftemål, allt ifrån början varit högst betydligt, Kongl. Maj:t, med anledning häraf och för vinnande af lättnad i afseende på anslagsmedlens fördelning, under den 21 februari 1852 pröfvade skäligt förordna, att tills vidare två resestipendier, ett större å 1,800 rikdaler och ett mindre å 1,500 riksdaler årligen finge på förslag af sundhetskollegium åt läkare

utdelas samt dylika stipendier på förslag af de akademiska konsistorierna och universitetskansleren tilldelas två vetenskapsidkare vid hvartdera universitetet; att anslaget vidare, på Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, blifvit förhöjdt vid 1862—1863 årens riksdag till 20,000 riksdaler och vid riksdagen år 1872 till det nuvarande beloppet, 24,000 kronor; samt att, enligt sedermera meddelade och nu gällande bestämmelser, de förut nämnda stipendiebeloppen för vetenskapsidkare vid universiteten och åt civila läkare utgå, det större stipendiet med 2,000 kronor och det mindre med 1,500 kronor årligen.

Rörande behofvet af en förhöjning i anslaget har departementschefen vidare anfört, att då den för nyssnämnda stipendier afsedda delen af anslaget, eller 10,500 kronor, droges ifrån dess slutsumma, återstode för öfriga, ej mindre angelägna ändamål, nemligen till reseunderstöd åt andra vetenskapsidkare samt till understöd för utgifvande af läroböcker och lärda arbeten, endast ett belopp af 13,500 kronor. Att denna tillgång varit mycket knapp och dess fördelning särdeles svår, kunde lätteligen bedömas redan deraf, att de under senare åren ingångna ansökningarna städse stigit i antal i samma mån som den vetenskapliga verksamheten vunnit en allt större utsträckning och mångsidigare utveckling, så att krafven på denna del af anslaget under de sista tio åren uppgått till 25,000 à 30,000 kronor årligen. Härvid borde jemväl tagas i betraktande, att vissa understödsbelopp årligen utgått af detta anslag under en längre följd af år, nemligen 1,500 kronor till hvartdera universitetet såsom bidrag till utgifvande af dess årsskrift och 1,200 kronor för utgifvande af »Nordiskt medicinskt arkiv» eller tillhopa 4,200 kronor, samt att förnyade och väl grundade framställningar om förhöjning af de numera otillräckliga bidragen till nämnda tidskrifter icke kunnat tillgodoses. Af allt detta hade departementschefen funnit sig böra tillstyrka en förhöjning i det ifrågavarande reservationsanslaget.

Denna förhöjning afsåge hufvudsakligen att vara en förstärkning af medlen till understöd för utgifvande af läroböcker och lärda verk, icke någon särskild tillökning af de ofvan omförmälda bestämda stipendiebeloppen, helst tillfällen till resor för vetenskapliga ändamål i senare tid och på flera olika områden beredts både af staten och enskilda. Det kunde icke heller vara meningen nu, lika litet som tillförene, att på detta anslag förskaffa vetenskapsidkare några arfvoden eller full ersättning för deras lärdomsalster, utan förnämligast att underlätta och främja utgifvandet i tryck af värdefulla arbeten, som icke kunde påräkna någon större afsättning, och hvilka eljest icke skulle komma den vetenskapliga forskningen till godo.

Då de af Kongl. Maj:t äskade förhöjningar i de under åttonde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, hvilka utskottet här ofvan funnit sig böra tillstyrka, redan uppgå till ett ganska ansenligt belopp, samt behofvet af den nu ifrågavarande anslagsförhöjningen icke är af så trängande beskaffenhet, att icke med dess tillgodoseende skulle kunna ännu någon tid utan olägenhet anstå, anser sig utskottet icke kunna hos Riksdagen förorda denna anslagsförhöjning. Utskottet får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga ordinarie anslag. [30.]

34:o) Beträffande öfriga, här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag under åttonde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t icke föreslagit annan ändring än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*, för närvarande upptaget till 22,763 kronor, måtte höjas med 393 kronor eller till 23,156 kronor.

Utskottet hemställer,

att samtliga under åttonde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, i hvilka utskottet icke här ofvan föreslagit förändring, må för år 1890 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Extra anslag.

För *behof af tillfällig beskaffenhet*, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, hafva följande framställningar blifvit gjorda.

Riksarkivet.

Ang. anslag till utgifvande i tryck af för fäderneslandets historia vigtiga handlingar. [31.]

35:o) Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som vore af vigt för fäderneslandets historia, har Kongl. Maj:t för år 1890 äskat 3,000 kronor, eller samma belopp, som under flera föregående år för berörda ändamål årligen beviljats; och hemställer utskottet,

att Riksdagen, till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia, må bevilja för år 1890 ett extra anslag af 3,000 kronor.

Ang. anvisande af beviljadt anslag för tillbyggnad till riksarkivet. [32.]

36:o) Till fullbordande af arbetena å en tillbyggnad för riksarkivet har Kongl. Maj:t äskat anvisande på extra stat för år 1890 af ett anslag å 75,000 kronor.

För denna tillbyggnad har Riksdagen beviljat ett belopp af 575,000 kronor, hvaraf på extra stat anvisats 100,000 kronor för år 1886, 250,000 kronor för år 1887 och 75,000 kronor för hvartdera af åren 1888 och 1889, eller tillhopa 500,000 kronor; och får utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kongl. Maj:ts nu i ämnet gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen till fullbordande af arbetena å en tillbyggnad för riksarkivet må för år 1890 på extra stat anvisa 75,000 kronor.

Kongl. biblioteket.

Ang. anslag till inredning af en källare i biblioteksbyggnaden. [33.]

37:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till inredning af en källare i kongl. bibliotekets byggnad anvisa för år 1890 ett extra anslag af 11,850 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran inhemtas af statsrådsprotokollet, bland annat, att *öfverbibliotekarien vid kongl. biblioteket* i skrifvelse den 15 augusti 1888 anfört, hurusom den årligen tillväxande massan af svenska tidningar sedan ett par år tillbaka icke kunnat inrymmas på de för dem inom svenska samlingens boksalar afsedda hyllorna, utan måst förvaras på högst olämpligt sätt å flera olika ställen derinom på hyllor, som ursprungligen varit afsedda för mindre böcker. De för

tidningar afsedda hyllorna utgjorde sammanlagdt 4,100 löpande fot, under det de för närvarande å hyllorna upplagda svenska tidningarna upptoge 5,044 sträckfot, hvadan sålunda ej mindre än 944 löpande fot måst inkräktas på de för böcker afsedda hyllorna. Då emellertid dessa hyllor inom en ej aflägsen framtid behöfdes för inrymmande af svenska afdelningens tillväxt af böcker, vore det nödvändigt, att någon anstalt vidtoges för tidningarnas ändamålsenliga förvarande. Den enda möjliga utvägen i detta afseende syntes öfverbibliotekarien vara att härför inreda biblioteksbyggnadens östra källare, hvilken genom sitt läge under läse- och visningssalarne vore härtill synnerligen lämplig. Enligt genom öfverintendentsembetets försorg utarbetade förslag med tillhörande ritningar och kostnadsberäkning till nämnda källares inredning skulle derigenom, för en kostnad af 11,850 kronor, erhållas för tidningarnas förvarande ändamålsenliga hyllor till en sammanlagd längd af 7,630 sträckfot, eller mer än dubbelt så mycket som landsortstidningarna för närvarande upptoge, hvilket äfven syntes vara för längre tid tillräckligt.

Då, på sätt departementschefen jemväl anmärkt, afhjelpandet af ifrågavarande behof icke lärer kunna utan olägenhet uppskjutas, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till *inredning af en källare i kongl. bibliotekets byggnad* anvisa för år 1890 ett extra anslag af 11,850 kronor.

Nationalmuseum.

38:o) Utskottet hemställer,

Ang. anslag till statens konstindustriella samlingar. [34.]

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må för år 1890, i likhet med hvad förut egt rum, bevilja ett extra anslag af 4,000 kronor för vård, underhåll och tillökning af *statens konstindustriella samlingar.*

Lifrustkammaren.

39:o) Utskottet hemställer,

Ang. anslag till lifrustkammaren. [35.]

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad förut egt

rum, må på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 5,800 kronor för tillsyn, underhåll och vård af *lifrustkammarens samlingar m. m.*

Domkapitlens expeditioner.

Ang. anslag för löneförbättring åt tjenstemännen vid domkapitlens expeditioner. [36.]

40:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad förut under flera år egt rum, må anvisa på extra stat för år 1890 ett anslag af 3,716 kronor för tillfällig löneförbättring åt *tjenstemännen vid domkapitlens expeditioner.*

Kyrkor.

Ang. anvisande af beviljade anslag till restaurering af domkyrkorna i Upsala och Skara. [37.]

41:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t äskat och föreslagit, må af redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1890:

a) till fortsättande af restaureringsarbetena å *Upsala domkyrka* 70,000 kronor; och

b) till fortsättande af restaureringsarbetena å *Skara domkyrka* 35,000 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag till Floda församlings kyrka. [38.]

42:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1890 bevilja 6,000 kronor såsom bidrag till *restaurering af Floda församlings gamla kyrka*, med vilkor att församlingen ansvarade för kyrkans framtida underhåll.

I fråga om denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet den 12 januari 1889 anfört hufvudsakligen följande.

Sedan Floda församling i Södermanlands län, med anmälan att församlingen ämnade å sin gamla kyrkas grund uppföra en ny kyrkobyggnad, i underdånighet anhållit, att, derest den gamla kyrkan såsom en minnesrik fornlemning ansåges böra bibehållas, erforderligt anslag måtte anvisas till dess underhåll, att utgå från den dag kyrkan ej vidare af församlingen begagnades, hade Kongl. Maj:t i proposition till

1867 års Riksdag föreslagit anvisande af 300 riksdaler årligen till kyrkans underhåll, att utgå från den tid församlingen upphörde att af ifrågavarande gamla kyrka sig begagna; och hade framställningen på det sätt af Riksdagen bifallits, att till underhåll af nämnda gamla kyrka anvisats ett årligt anslag af 300 riksdaler, att tilläggas sjunde hufvudtitelns anslag till byggnader och reparationer i landsorterna.

Efter det emellertid inom församlingen fråga uppstått att, med bibehållande af den gamla kyrkans minnesvärda del — det norra skeppet — ombygga densamma för att fortfarande af församlingen begagnas, och ritning i detta hänseende blifvit den 21 december 1883 af Kongl. Maj:t gillad, hade församlingen i underdånig ansökning af den 30 november 1887 anfört: att omförmälda kyrkobyggnad, som snart vore fullbordad, nödvändiggjort en grundlig och kostsam restaurering af den gamla, mycket förfallna kyrkan, hvilken genom tillbyggnad af två nya skepp nu sammanhängde med och bildade ett sidoskepp i den nya kyrkan; att det byggnadsarbete församlingen sålunda åtagit sig för att åstadkomma en kyrka, som i byggnadsstil kunde fullt motsvara den ursprungliga, kräft jemförelsevis stora kostnader; att utom den byggnadskassa, som genom fleråriga sammanskott blifvit bildad och uppgått till ett belopp af öfver 90,000 kronor, för ifrågavarande byggnad ett amorteringslån å 35,000 kronor behöft upptagas; samt att, sedan de å gamla kyrkan erforderliga restaureringsarbetena blifvit fullbordade, församlingen derigenom sannolikt för all framtid befriat staten från vidare kostnader för den gamla kyrkans underhåll. Med åberopande häraf hade församlingen anhållit att utbekomma de alltsedan år 1867 anvisade medlen, utgörande 300 kronor årligen.

Öfverintendentsembetet, som afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet, hade dervid erinrat, att, då församlingen fortfarande begagnade sin gamla kyrka, vilkoret för utbetalande af bidrag till dess underhåll icke blifvit uppfyldt, men tillika på anförda skäl hemstält, att församlingen måtte beredas något bidrag af allmänna medel till en fullständigare restaurering, än församlingens för kyrkobyggnaden mycket anlitade tillgångar medgåfve af kyrkans i konsthistoriskt hänseende märkliga norra skepp.

För egen del ansåge departementschefen, att då Floda församling med stor offervillighet låtit restaurera sin gamla kyrka, hvilken vore af den märkvärdighet, att staten åtagit sig en årlig utgift af 300 kronor för kyrkans underhåll, det icke vore obilligt, att staten i stället för detta årliga belopp lemnade församlingen ett bidrag för en gång till restaureringen. Om det år 1867 beviljade årsanslaget tagits

i anspråk för kyrkans räkning under åren 1868—1887, hade staten måst för dessa 20 år vidkännas en utgift af tillhopa 6,000 kronor. Tillades församlingen detta belopp med skyldighet att ansvara för kyrkans framtida underhåll, kunde, enligt departementschefens förmenande, en sådan lösning af frågan icke anses ofördelaktig för vare sig staten, församlingen eller det konsthistoriska intresset.

Vid senaste riksdag förehade utskottet till behandling en af herr friherre C. Carlsson Bonde inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 97), deruti bland annat föreslagits, att Riksdagen till bidrag för restaurering och tillbyggnad af Floda församlings kyrka måtte för år 1889 anvisa ett belopp af 7,500 kronor. I det yttrande, utskottet i sitt utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, afgaf öfver berörda motion, anförde utskottet, efter att hafva redogjort för tillkomsten af det här ofvan omförmälda, vid 1867 års riksdag beviljade anslag af 300 riksdaler till underhåll af ifrågavarande gamla kyrka, att man vid anslagets beviljande tänkt sig, att församlingen i en icke allt för aflägsen framtid skulle upphöra att begagna och såsom sin egendom vårda den gamla kyrkan, hvars fortsatta bevarande af konsthistoriska skäl borde genom statens mellankomst betryggas, men att, då församlingen genom kyrkans restaurering och tillbyggnad visat sig vilja fortfarande för egen räkning begagna densamma, utskottet icke ansåge sig kunna tillstyrka, att, på sätt motionären föreslagit, i stället för det äldre anslaget, statsbidrag lemnades till kyrkans restaurering och tillbyggnad. Utskottet ville i det afseendet endast erinra, att, då med undantag af några af landets mest betydande domkyrkor staten i allmänhet icke bekostat reparations- eller underhållsarbeten å kyrkor, kunde det befaras, att ett bifall till ifrågavarande framställning möjligen komme att föranleda liknande anspråk från andra håll. Att medgifva ett undantag från nämnda, hittills i allmänhet följda regel vore, enligt utskottets tanke, således ej välbetänkt. I enlighet med utskottets hemställan blef jemväl omförmälda motion af båda kamrarne afslagen.

De skäl, som föranledde utskottet att vid senaste riksdag afstyrka bifall till nyssnämnda motion, synas utskottet ega full giltighet jemväl med afseende å Kongl. Maj:ts nu i ämnet gjorda framställning; och får utskottet för den skull hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till seminarier vid universitetet i Upsala.

43:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derigenom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till de vid universitetet i Upsala befintliga *seminarier för språkvetenskap och matematik* för år 1890 bevilja extra anslag till samma belopp som förut, nemligen:
till det språkvetenskapliga seminariet kronor 3,000: —
„ „ matematiska „ „ 1,500: —

Ang. anvisande af beviljadt anslag till anställande af lärare i tyska, franska och engelska språken vid Upsala universitet. [40.]

44:o) Sedan Riksdagen år 1888 beviljat 36,000 kronor för anställande vid Upsala universitet under sex år af *lärare i tyska, franska och engelska språken* enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, samt anvisat af nämnda belopp 6,000 kronor för år 1889, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att af omförmälda anslag måtte för år 1890 anvisas 6,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må till *lärare i tyska, franska och engelska språken* vid universitetet i Upsala på extra stat för år 1890 anvisa 6,000 kronor.

Ang. anvisande af beviljadt anslag till Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala. [41.]

45:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till fortsättande af arbetena för förändring af *Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala* af redan beviljadt anslag anvisa på extra stat för år 1890 50,000 kronor.

Ang. anslag för tillsättande af en laborators- och en observatorstjenst i Upsala. [42.]

46:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, på det en laboratorstjenst i experimentel fysik och en observatorsbefattning i astronomi vid universitetet i Upsala måtte kunna med ordinarie innehafvare förses, bevilja för hvardera befattningen 3,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blefve härför tillgängliga, samt för ändamålet anvisa för år 1890 6,000 kronor.

Beträffande de skäl, hvilka legat till grund för Kongl. Maj:ts förevarande framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 76—78) och vill här endast anmärka, *att* vid adjunktsinstitutionens ombildning år 1877 i afseende på universitetet i Upsala bestämts, att i stället för de indragna adjunkturerna i fysik och astronomi skulle inrättas en laboratorstjenst i experimentel fysik och en observatorstjenst i astronomi, hvardera med en aflöning af 3,000 kronor; *att* dessa tjenster dock ännu icke kunnat tillsättas af brist på tillgängliga medel; samt *att* departementschefen vid

ärendets föredragning af anförda skäl förklarat sig anse det vara af stor vigt för universitetet att få de ifrågavarande två tjensterna besatta med ordinarie innehafvare, oberoende deraf att medel genom indragning af adjunkturer ännu icke blifvit tillgängliga.

Utskottet, som genom hvad till statsrådsprotokollet i sådant hänseende anförts fått den öfvertygelse, att det för undervisningen i vederbörande discipliner varit i hög grad menligt, att ifrågavarande laborators- och observatorstjenster ännu icke kunnat tillsättas, får, under erinran tillika att förevarande anslagsbehof endast är af öfvergående natur, hemställa,

att Riksdagen må, på det en laboratorstjenst i experimentel fysik och en observatorsbefattning i astronomi vid universitetet i Upsala må kunna med ordinarie innehafvare förses, bevilja för hvardera befattningen 3,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blifva härför tillgängliga, samt för ändamålet anvisa för år 1890 6,000 kronor.

Ang. anslag till en e. o. professur inom juridiska fakulteten vid universitetet i Lund.

47:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, på det en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten i Lund måtte kunna tillsättas, bevilja ett anslag af 4,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blefve härför tillgängliga, samt för ändamålet anvisa för år 1890 4,000 kronor.

[43.]

Utskottet, som i fråga om de förhållanden, hvilka föranledt Kongl. Maj:ts förevarande framställning, i öfrigt tillåter sig hänvisa till departementschefens yttrande i ämnet till statsrådsprotokollet (sid. 78—80), får ur berörda protokoll här meddela, *att* vid adjunktsinstitutionens ombildning år 1877 bestämts, bland annat, att två e. o. professurer skulle inrättas inom juridiska fakulteten i Lund och tillsättas i den mån genom qvarvarande adjunkters afgång tillgångar kunde för ändamålet beredas; *att* en af dessa e. o. professurer dock ännu ej kunnat besättas i brist på medel till aflöningen, som blifvit bestämd till 4,000 kronor årligen; *att* det större akademiska konsistoriet i Lund till stöd för en sådan åtgärd som den af Kongl. Maj:t nu föreslagna åberopat, att vid universitetet i Upsala, der läroämnena vore desamma som i Lund, funnes inom juridiska fakulteten två ordinarie lärare mer än i Lund; att det blott vore fråga om påskyndande af en redan beslutad åtgärd, hvars uppskjutande medförde betydliga olägenheter för den juridiska undervisningen, och hvars åvägabringande endast återställde den juridiska fakultetens ordinarie lärare till det antal, som förut funnits; och att statens uppoffring blott komme att afse en tid, som efter all sannolikhet ej kunde blifva lång; samt *att* den nya e. o. professuren, enligt hvad den juri-

diska fakulteten i Lund föreslagit, skulle komma att omfatta statsrätt och den dermed nära sammanhängande allmänna delen af administrativrätten, kyrkorätt, folkrätt samt sjörätt.

Då genom hvad till statsrådsprotokollet anförts angelägenheten deraf, att ifrågavarande e. o. professur redan nu tillsättes, enligt utskottets förmenande blifvit till fullo ådagalagd, samt förevarande anslagsbehof, på sätt jemväl det större akademiska konsistoriet anmärkt, endast under en kortare tid torde komma att göra sig gällande, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, på det en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten i Lund må kunna tillsättas, bevilja ett anslag af 4,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blifva härför tillgängliga, samt för ändamålet anvisa för år 1890 4,000 kronor.

Ang. anslag till seminarier vid universitetet i Lund. [44.]

48:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1890 bevilja:

till det språkvetenskapliga seminariet i Lund ..... kronor 2,950:—
„ „ matematiska „ „ „ ..... „ 1,500:—

Kongl. Maj:ts förevarande framställning skiljer sig från de framställningar i ämnet, som de senare åren förelagts Riksdagen och af denna godkänts, allenast derutinnan, att för det matematiska seminariet nu begärts en förhöjning i årsanslaget af 500 kronor. Denna begäran har, enligt hvad statsrådsprotokollet den 12 januari 1889 utvisar, föranledts af en af professorn C. F. E. Björling hos det större akademiska konsistoriet gjord framställning, ur hvilken, med ledning af statsrådsprotokollet, följande må anföras:

De studerande, hvilka nu för tiden, efter genomgåendet af de allmänna läroverkens hel- och halfklassiska linier, ankomme till universitetet, medförde dit ett kunskapsmått i matematik, hvilket äfven i de bättre fallen ej på långt när vore tillräckligt, för att de med någon framgång skulle kunna begagna sig af den offentliga undervisning i nämnda vetenskap, hvilken universitetet dels genom föreläsningar, dels genom seminariet i dess nuvarande form meddelade. Denna undervisning kunde uppenbarligen icke, för så vidt den skulle kunna motsvara sitt egentliga ändamål, sträckas så långt ned, att den blefve af gagn för de studerande, hvilkas närmaste mål vore att erhålla betyget »godkänd» i filosofie-kandidatexamen eller juridisk-filosofisk examen. Ehuru visserligen enskild undervisning stode dem till buds, kunde denna för det närvarande, åtminstone ej i allmänhet, erbjudas kostnadsfritt.

Ifrågavarande brist skulle i väsentlig mån kunna afhjelpas derigenom, att vid seminariet anställdes ännu en amanuens, den der naturligtvis helst borde vara docent i ämnet, med uppdrag att under åtminstone fyra timmar

i veckan genomgå, i form af dels föreläsningar, dels examinatorier, med de studerande, som dertill anmält sig, en kurs i elementär algebra och geometri, trigonometri samt analytisk geometri. För utförandet af ett sådant arbete kunde väl ett årligt arfvode af 1,000 kronor ej synas för högt. Men enär genom en så stor tillökning af årsanslaget till det matematiska seminariet i Lund detsamma skulle ställa sig högre än det för motsvarande institution i Upsala, vågade man ej ifrågasätta något sådant. Med en förhöjning af 500 kronor i årsanslaget samt under förutsättning att föreståndaren finge fritt förfoga deröfver och använda för något år tilläfventyrs uppkommande besparingar under derpå följande år, borde det afsedda ändamålet emellertid kunna vinnas, åtminstone tills vidare.

Då, enligt hvad professorn Björlings omförmälda framställning gifver vid handen, enskild undervisning, om också i allmänhet ej kostnadsfri, redan nu står till buds för de studerande, hvilka skulle draga fördel af den nya amanuensbefattningens inrättande, vill det synas utskottet, som om den äskade anslagsförhöjningen ej är af angelägnare natur, än att Riksdagen utan olägenhet kan afvakta ännu någon ytterligare tids erfarenhet af det matematiska seminariets verksamhet, innan Riksdagen beslutar sig för att bevilja en dylik förhöjning; och får utskottet fördenskull hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning endast på det sätt må af Riksdagen bifallas, att till de vid universitet i Lund befintliga *seminarier för språkvetenskap och matematik* beviljas för år 1890 extra anslag till enahanda belopp, som under flera föregående år anvisats, eller till det språkvetenskapliga seminariet kronor 2,950: —
" " matematiska " " 1,000: —

Ang. anslag till anställande af lärare i tyska, franska och engelska språken vid Lunds universitet.

49:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *till anställande vid universitetet i Lund* under sex år *af lärare i tyska, franska och engelska språken*, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t meddelades, på extra stat bevilja 36,000 kronor, deraf att utgå under år 1890 6,000 kronor.

[45.] Beträffande de skäl, som föranledt Kongl. Maj:ts förevarande framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till departementschefens anförande till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 (sid. 82—83) och vill här endast meddela, att departementschefen, efter att hafva erinrat att Riksdagen år 1888 beviljat, för anställande vid universitetet i Upsala under sex år af lärare i tyska, franska och engelska språken, ett anslag af 36,000 kronor, deraf 6,000 kronor att utgå för innevarande år, anmärkt, att då universiteten väl borde vara likstälda i förmåga att meddela under-

visning i så vigtiga läroämnen som moderna språk, billigheten syntes fordra, att Lunds universitet äfven komme i åtnjutande af ifrågavarande anslag.

Då utskottet lika med departementschefen håller före, att Lunds universitet i nu ifrågavarande hänseende bör blifva jemnställdt med universitetet i Upsala, tvekar utskottet icke att tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen. Dervid anser sig utskottet dock, i öfverensstämmelse med hvad utskottet förlidet år uttalade vid förordandet af det då äskade anslaget till språklärare vid Upsala universitet, böra framhålla önskvärdheten deraf, att afgifterna för den enskilda undervisningen, som det, ehuru statsrådsprotokollet derom icke innehåller någon upplysning, väl skulle tillkomma ifrågavarande lärare att, i likhet med hvad för deras kolleger i Upsala föreslagits, vissa timmar i veckan under läseterminerna meddela, måtte af vederbörande myndighet bestämmas så låga att äfven ynglingar med knappa tillgångar kunde begagna sig af samma undervisning.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må för anställande vid universitetet i Lund under sex år af lärare i tyska, franska och engelska språken, enligt de närmare bestämmelser som af Kongl. Maj:t meddelas, bevilja 36,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1890 anvisa 6,000 kronor.

Ang. anslag till särskildt arfvode åt docenten i Lund S. Söderberg. [46.]

50:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1890 bevilja 2,000 kronor till *särskildt arfvode åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg*, med vilkor att Söderberg under nämnda år egnade sin tjenst åt universitetets historiska museum samt mynt- och medaljkabinett.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställningar hafva personliga anslag å 1,500 kronor för hvartdera af åren 1888 och 1889 af Riksdagen beviljats åt Söderberg, med vilkor att Söderberg under nämnda år egnade sin tjenst åt historiska museet och för detsamma utförde det arbete, som det mindre konsistoriet på förslag af museets föreståndare funne skäl bestämma. Till stöd för den nu äskade förhöjningen af ifrågavarande arfvode har till statsrådsprotokollet hufvudsakligen anförts, att Söderberg numera förordnats till föreståndare för universitetets historiska museum samt mynt- och medaljkabinett, och att således dessa institutioner i förökad grad komme att blifva hufvudföremålet för hans verksamhet.

Då det synes utskottet vara med billighet öfverensstämmande, att någon ersättning beredes Söderberg för den ökade tjenstgöring, som numera åligger honom, samt det af Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagna beloppet, 500 kronor, torde få anses skäligt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till särskildt artvode åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg för år 1890 anvisa ett extra anslag af 2,000 kronor, med vilkor att Söderberg under nämnda år egnar sin tjenst åt universitetets historiska museum samt mynt- och medaljkabinett.

Ang. anslag till lönetillägg åt vice bibliotekarien i Lund A. J. T. Palm.

[47.]

51:o) Till *personligt lönetillägg* för år 1890 *åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm* har Kongl. Maj:t äskat ett extra anslag af 500 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

Redan förut hade det större akademiska konsistoriet i Lund anhållit, att aflöningen åt vice bibliotekarien vid universitetet måtte varda höjd från 3,500 kronor till 4,000 kronor, eller att åtminstone ett personligt lönetillägg af 500 kronor måtte beredas den nuvarande vice bibliotekarien August Jakob Theodor Palm. Konsistoriet hade nu förnyat sin begäran härom och dervid stödt sig på en af bibliotekarien vid universitetet E. Tegnér gjord framställning, i hvilken såsom skäl härför åberopats, dels att vice bibliotekarien vid Lunds universitet, med lika stor eller större tjenstgöring i jemförelse med motsvarande tjenstemän vid universitetsbiblioteket i Upsala och kongl. biblioteket i Stockholm, vore svagare aflönad än desse, hvilket icke kunde anses vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, dels att vice bibliotekarietjenstens nuvarande innehafvare under mångårigt och träget arbete gjort sig väl förtjent af den uppmuntran, som skulle kunna ligga i beviljandet af ett personligt lönetillägg, till dess att ett högre lönebelopp kunde varda å ordinarie stat upptaget; hvarjemte bibliotekarien Tegnér tillagt, att i förhållande till tjenstgöringstidens utsträckning och förutsättningarna för platsens fyllande vice bibliotekarietjensten kunde anses såsom den utan jemförelse svagast aflönade beställning vid universitetet.

Det syntes departementschefen icke lämpligt att nu tillstyrka en särskild tillökning i vice bibliotekariens aflöningsförmåner, utan borde sådant pröfvas i sammanhang med en mera allmän reglering af lönerna för tjenstemännen vid universiteten. Deremot ansåge departementschefen goda skäl finnas derför, att den nuvarande, väl förtjente vice bibliotekarien Palm, som redan vore öfver 60 år gammal, erhölle en sådan förhöjning i lön, som någorlunda jemnstälde honom med de honom motsvarande tjenstemännen vid biblioteken i Upsala och Stockholm.

Med afseende å hvad departementschefen sålunda upplyst och meddelat synes det utskottet billigt, att Palm kommer i åtnjutande af den ifrågasatta löneförbättringen; och får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen må såsom personligt lönetillägg för år 1890 åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm på extra stat för samma år anvisa 500 kronor.

Ang. anslag till arfvoden åt extra biträden vid biblioteket i Lund. [48.]

52:o) För ett hvart af åren 1886, 1887, 1888 och 1889 har Riksdagen anvisat extra anslag å 1,500 kronor till arfvoden åt *extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund.* Och enär enahanda arfvoden fortfarande behöfvas, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må anvisa för år 1890 ett extra anslag af 1,500 kronor till arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund.

Ang. anslag till ny byggnad för botaniska institutionen i Lund. [49.]

53:o) Till fortsättande af arbetena å en *byggnad för botaniska institutionen vid Lunds universitet* har Kongl. Maj:t för år 1890 äskat ett extra anslag af 18,000 kronor.

Vid 1888 års riksdag beviljades på Kongl. Maj:ts framställning ett extra anslag af 54,000 kronor till en ny byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Lund. Af detta anslag, som var afsedt att fördelas på tre år, anvisades för år 1889 ett belopp af 18,000 kronor; och får utskottet, med anledning af Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må till fortsättande af arbetena å en *byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Lund* anvisa för år 1890 på extra stat 18,000 kronor.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Ang. anslag till arfvode åt en amanuens. [50.]

54:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom framstälda förslag får utskottet hemställa,

att till beredande af arfvode åt *en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets gynekologiska klinik* må, i likhet med hvad under de senare åren egt rum, jemväl för år 1890 på extra stat anvisas ett belopp af 900 kronor.

Ang. anslag till en amanuens vid karolinska stitutets kemiska laboratorium. [51.]

55:o) Till beredande af arfvode åt en *amanuens vid karolinska institutets kemiska laboratorium* har Kongl. Maj:t äskat anvisande på extra stat för år 1890 af 900 kronor.

Beträffande de skäl, som föranledt denna Kongl. Maj:ts anslagsfordran, tillåter sig utskottet i allmänhet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889, der departementschefen på sid. 85—88 yttrat sig i ämnet, och vill här endast anmärka, det departementschefen anfört, bland annat, *att* lärarekollegiet vid karolinska institutet länge i sina skrifvelser angående institutets anslagskraf framhållit behofvet af ett anslag å 900 kronor till aflönande af en amanuens å institutets kemiska laboratorium; *att* lärarekollegiets hemställan härutinnan visserligen icke hittills föranledt någon framställning af Kongl. Maj:t till Riksdagen, men att deremot sedan början af år 1884 till våren 1888 från den då besparade lönen för extra ordinarie professuren i kemi, jemlikt Kongl. Maj:ts medgifvande, arfvode till belopp af 900 kronor årligen utgått till en extra amanuens vid nämnda laboratorium; samt *att* lärarekollegiet nu ånyo erinrat om behofvet af amanuensbefattningens inrättande och dervid åberopat, att den erfarenhet, som vunnits under tiden för den extra amanuensens anställning bekräftat, att undervisningen å laboratoriet icke utan amanuensbiträde kunde vederbörligen uppehållas.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran; och får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen må till beredande af arfvode åt en amanuens vid karolinska institutets kemiska laboratorium på extra stat för år 1890 bevilja 900 kronor.

Ang. anslag till kliniker för barnsjukdomar. [52.]

56:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, må på extra stat för år 1890 anvisa

a) till en *medicinskt-pediatrisk klinik* vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn ett belopp af 1,800 kronor;

b) till en *poliklinik för barnsjukdomar* ett belopp af 2,800 kronor, att utgå under vilkor att Stockholms stad för polikliniken tillskjuter enahanda belopp.

57:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derför anförts till statsrådsprotokollet (sid. 89), hemställer utskottet,

Ang. anslag för utförande af teckningar i vetenskapliga ändamål vid karolinska institutet. [53.]

att Riksdagen må till utförande af *teckningar i vetenskapliga ändamål* vid karolinska institutet bevilja ett extra anslag för år 1890 af 1,500 kronor.

Allmänna läroverken.

58:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till *löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken* efter samma grunder som för innevarande år för år 1890 anvisa ett extra anslag af 336,975 kronor.

Ang. anslag för tillfällig löneförbättring vid allmänna läroverken. [54.]

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

59:o) Vidare, med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställer utskottet,

Ang. anslag till resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk. [55.]

att Riksdagen må anvisa ett extra anslag för år 1890 af 6,000 kronor till *resestipendier* åt lärare i främmande lefvande språk.

60:o) Utskottet hemställer,

Ang. anslag till arfvoden åt extra lärare. [56.]

att Riksdagen, med bifall till derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, må för år 1890 anvisa på extra stat enahanda belopp af 40,000 kronor, som förut under flera år beviljats till *arfvoden åt extra lärare* vid de allmänna läroverken.

Högre lärarinneseminariet.

61:o) För beredande åt *lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminariet* af tillfällig löneförbättring jemväl för år 1890, att utgå efter samma grunder, som den för innevarande år beviljade, har Kongl. Maj:t

Ang. anslag för tillfällig löneförbättring vid högre lärarinneseminariet.

föreslagit Riksdagen att för år 1890 på extra stat anvisa enahanda belopp som hittills, eller 4,000 kronor; och får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Pedogogierna.

Ang. anslag till löneförbättring vid de en- och tvåklassiga pedagogierna. [58.]

62:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till af Kongl. Maj:t derom gjord framställning och i likhet med hvad förut under flera år skett, må bevilja på extra stat för år 1890 ett anslag af 8,750 kronor till löneförbättring åt lärare vid de *en- och tvåklassiga pedogogierna* efter samma grunder som för innevarande år.

Folkundervisningen.

Ang. anslag till löneförbättring m. m. åt lärare vid folkskolelärareseminarierna. [59.]

63:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad förut under flera år egt rum, hemställer utskottet,

att Riksdagen, för tillfällig löneförbättring åt *lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna* samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjenstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier, efter samma grunder som för innevarande år må bevilja ett extra anslag för år 1890 af 33,300 kronor.

Ang. anslag till understöd åt lärjungar vid folkhögskolor. [60.]

64:o) Till understöd åt mindre bemedlade, vare sig manliga eller qvinliga lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att jemväl för år 1890 på extra stat anvisa ett belopp af 15,000 kronor; och får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt anslag till undervisning i qvinlig slöjd.

65:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 61) har herr *A. F. Liljeholm* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta dels att för år 1890 anvisa ett belopp af 15,000 kronor att användas till understöd åt de församlingar, som på lämpligt sätt beredt de i skolåldern varande flickor undervisning i qvinlig slöjd, dels att öfverlemna åt Kongl. Maj:t att fördela detta understöd samt att bestämma vilkoren för understödets erhållande.

Utskottet, som beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig hänvisa till sjelfva motionen, vill i fråga om dennas innehåll här endast anmärka, att motionären såsom sin åsigt uttalat, att slöjdundervisningen borde hafva till mål att bibringa den unga qvinnan händighet i sömnad, stickning, spånad, väfnad och tillklippning, samt att de vilkor, under hvilka staten borde lemna understöd till skoldistrikt, som anordnade undervisning i slöjd för flickor, borde blifva likartade med dem, som vore gällande i afseende på slöjdskolor för gossar.

Med anledning af en då inom Andra Kammaren af herr M. Arhusiander väckt motion (n:o 129) hemstälde förlidet år nämnda kammares första tillfälliga utskott, till hvars förberedande behandling motionen hänvisats, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke ett lämpligt anslag af statsmedel borde äskas att årligen utgå såsom bidrag till de kommuner, hvilka anordnade undervisning i slöjd och handarbeten åt flickor i skolåldern, samt att Kongl. Maj:t täcktes att, derest Kongl. Maj:t funne saken värd understöd, till Riksdagen detta år inkomma med förslag dertill äfvensom till vilkoren för ett sådant bidrags erhållande. Denna utskottets hemställan blef jemväl af Andra Kammaren bifallen, hvaremot Första Kammaren, ehuru vederbörande utskott tillstyrkte kammaren att biträda medkammarens beslut, afslog det väckta skrifvelseförslaget.

Vid innevarande riksdag har af herr Arhusiander i motion (n:o 22) inom Andra Kammaren väckts förslag om aflåtande till Kongl. Maj:t af en skrifvelse af väsentligen samma innehåll, som den Andra Kammaren, enligt hvad nyss nämnts, vid senaste riksdag för sin del beslutade. Det tillfälliga utskott, till hvilket omförmälda motion remitterats, har dock, enligt hvad utskottet inhemtat, ännu icke slutbehandlat densamma.

Att Riksdagen, på sätt herr Liljeholm föreslagit, skulle redan nu anvisa medel till understöd åt sådana kommuner, som anordnade undervisning i qvinlig slöjd, lärer väl i det outredda skick, hvari frågan för närvarande befinner sig, icke kunna anses lämpligt. Utskottet hemställer för den skull,

att herr Liljeholms förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

De tekniska läroverken.

Ang. anslag till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor m. m. [61.]

66:o) Till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnader för deras inspektion har under de senaste åren anvisats ett belopp af 35,000 kronor årligen, under vilkor att det bidrag, som af dessa medel komme att utbetalas till understöd åt sådan skola, icke finge öfverstiga hvad vederbörande kommun i kontant tillsköte för skolan. Då, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, omförmälda belopp fortfarande är för ifrågavarande ändamål erforderligt, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må till *understöd* åt *lägre tekniska yrkesskolor* och till bestridande af *kostnader för deras inspektion* på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 35,000 kronor, med vilkor att det bidrag, som af dessa medel kommer att utbetalas till understöd åt lägre teknisk yrkesskola, icke får öfverstiga hvad vederbörande kommun i kontant tillskjuter för skolan.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

Ang. anslag för tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare. [62.]

67:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställer utskottet,

att Riksdagen i likhet med hvad förut under flera år skett, må anvisa ett extra anslag för år 1890 af 20,000 kronor för *tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare.*

Ang. anslag för granskning af hospitalens räkenskaper. [63.]

68:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad för innevarande år egt rum, må bevilja ett extra anslag för år 1890 af 1,200 kronor till arfvode för *granskning af hospitalens räkenskaper.*

69:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till de i statsrådsprotokollet (sid. 92) derför anförda skäl, hemställer utskottet, *Ang. anslag till poliklinikken för tandsjukdomar.* [64.]

att Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år skett, må för år 1890 anvisa ett extra anslag af 4,000 kronor för uppehållande under samma år af en *poliklinik för tandsjukdomar.*

Veterinärundervisningen.

70:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till veterinärinstitutet i Stockholm anvisa på extra stat ett belopp af 5,000 kronor. *Ang. anslag till veterinärinstitutet i Stockholm.* [65.]

Under hänvisning till hvad utskottet vid punkten 29:o) här ofvan meddelat och anfört, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.

71:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och då, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, de extra anslag å tillsammans 9,200 kronor, som för *ändamål, tillhörande akademiens verksamhet*, blifvit för innevarande likasom för flera föregående år beviljade, äro för samma ändamål fortfarande behöfliga, hemställer utskottet, *Ang. anslag till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.* [66.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1890 anvisa följande anslag till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:

a) till arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende stälda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening 4,000 kronor;

b) till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m. 3,200 kronor; och

c) till utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. 2,000 kronor.

Naturhistoriska riksmuseum.

Ang. anslag till riksmuseets afdelning för arkegoniater m. m. [67.]

72:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1890, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, anvisa, till inköp och insamling af naturalier vid naturhistoriska riksmuseets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter, ett anslag på extra stat af 2,000 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag till museets etnografiska samling. [68.]

73:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till vård, underhåll och förkofran af *naturhistoriska riksmuseets etnografiska samling* bevilja på extra stat för år 1890 ett anslag af 4,000 kronor.

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, har departementschefen vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t anmält, att vetenskapsakademien till Kongl. Maj:t öfverlemnat en af intendenten för naturhistoriska riksmuseets vertebratafdelning professorn F. A. Smitt till akademien ingifven skrift, deruti bemälde intendent, åt hvilken vården af museets etnografiska samling jemväl vore anförtrodd, hemstält, att akademien måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om aflåtande till Riksdagen af proposition om anvisande på ordinarie stat af ett anslag till belopp af 4,000 kronor årligen för underhåll, tillsyn och förkofran af sagda etnografiska samling.

Till stöd för denna hemställan hade professorn Smitt hufvudsakligen anfört, att det extra anslag af 2,000 kronor, hvilket Kongl. Maj:t af tillgängliga medel under hvarje af de senare åren för detta ändamål beviljat, icke varit tillräckligt ens för de oundgängligaste utgifterna, då ensamt aflöningarna till de vid samlingen anstälda biträden uppgått till 2,220 kronor årligen, hvartill kommit att numera ett extra biträde ytterligare måst anskaffas. Den sålunda uppkomna bristen hade visserligen blifvit af vertebratafdelningens anslag betäckt. Men uppenbart vore, att detta förhållande måst i sin mån hämma arbetet vid nämnda afdelning och dennas förkofran. Från att vara en ringa, i jemförelse med vertebratafdelningens öfriga samlingar obetydlig del, som utan någon egentlig svårighet, om ock ej utan olägenhet, kunnat skötas och tillgodoses af denna afdelnings intendent, hade den etnografiska samlingen i sjelfva verket genom det stora, allmänna intresse, etnografien äfven i vårt land tillvunnit sig, blifvit betydligt förökad. Hufvudsakligen hade detta skett genom de senare årens sjöexpeditioner, i främsta rummet Vegaexpeditionen, samt genom enskilda personers gåfvor.

Vid samlingen, som upptoge en lokal af 14 rum, deraf 12 expositionsrum, tillgängliga för allmänheten, vore för närvarande anställdt ett vetenskapligt biträde, aflönadt med 100 kronor i månaden. Men inom kort skulle denna aflöning visa sig alldeles otillräcklig, då en vetenskapligt bildad person ej kunde för denna ersättning offra sin tid. Dessutom vore för handräckning, städning, rengöring af lokalerna och tillsyn vid de offentliga förevisningarna anstälda två biträden, det ena med aflöning af 45 kronor, det andra med 40 kronor i månaden. Under antagande att 200 kronor i månaden ej skulle anses vara för högt arfvode åt en vetenskapligt bildad etnograf och med bibehållande af den nuvarande aflöningen för de öfriga biträdena, skulle en årlig summa af 3,420 kronor vara erforderlig till aflöningar. För tillfälliga, nödvändiga utgifter samt för att i någon mån kunna föröka samlingen, då inköp af synnerlig vigt erbjödes, vore ett belopp af 580 kronor om året det minsta, som lämpligen kunde föreslås, hvadan alltså för ändamålet erfordrades ett årligt anslag af åtminstone 4,000 kronor.

Enligt hvad departementschefen vidare meddelat, har *vetenskapsakademien* på anförda skäl (sid. 94) förordat bifall till Smitts ifrågavarande framställning.

För egen del har departementschefen icke haft något att erinra mot den af Smitt uppgjorda kostnadsberäkningen, men icke ansett lämpligt att anslaget redan nu uppfördes på ordinarie stat, utan i stället hemstält, att det för år 1890 erforderliga beloppet måtte äskas på extra stat.

Det vill synas utskottet, som om vården och underhållet af ifrågavarande etnografiska samling, derest lämpliga anordningar vidtoges, utan svårighet skulle kunna bestridas med de medel, som enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, hitintills varit för ändamålet tillgängliga, helst ett vid samlingen anställdt vetenskapligt biträde uppenbarligen bör med denna sysselsättning kunna förena jemväl annan verksamhet i ganska vidsträckt omfattning. Något särskildt anslag till samlingens förkofran torde icke heller vara nödvändigt, då erfarenheten visat, att samlingen derförutom kunnat vinna riklig tillökning. Utskottet får för den skull hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda.

74:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 95) finnes i ämnet anfördt, får utskottet hemställa,

Ang. anslag till läroanstalter för öfveråriga döfstumma.

[69.]

att Riksdagen, i likhet med hvad förut egt rum, må till uppehållande af undervisningen vid *tre läroanstalter för öfveråriga döfstumma*, nemligen i Vadstena, Skara och Bollnäs, anvisa ett extra anslag för år 1890 af 49,200 kronor.

Ang. anslag till blindskolan i Vexiö. [70.]

75:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må till *blindskolan i Vexiö* för år 1890 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp, som flera föregående år beviljats, eller 11,000 kronor.

Ang. anslag till handtverksskolan i Kristinehamn för blinda. [71.]

76:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må till *handtverksskolan i Kristinehamn för blinda* för år 1890 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp, som för innevarande år beviljats, eller 9,400 kronor.

Ang. anslag till tryckning af blindskrifter m. m. [72.]

77:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, anvisa för år 1890 följande extra anslag:

a) till *tryckning af blindskrifter* 2,500 kronor; och
b) till *understöd åt blindlärareelever* 1,200 kronor.

Serafimerlasarettet i Stockholm.

Ang. anvisande af beviljadt anslag till om- och tillbyggnad af serafimerlasarettet i Stockholm. [73.]

78:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 96—97) finnes i ämnet anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må af det såsom bidrag till serafimerlasarettets om- och tillbyggnad samt dess förseende med nödig utredning redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1890 ett belopp af 135,000 kronor.

Hospitalsvården.

79:o) Sedan Riksdagen till uppförande af en *asyl för sinnessjuke i samband med Lunds hospital* beviljat ett anslag af 1,181,750 kronor samt deraf anvisat för år 1887 200,000 kronor, för år 1888 360,000 kronor och för innevarande år 311,000 kronor, eller tillsammans 871,000 kronor, har Kongl. Maj:t nu förslagit Riksdagen att till fullbordande af berörda asyl anvisa för år 1890 på extra stat ett belopp af 310,750 kronor.

Ang. anvisande af beviljadt anslag till asylen vid Lunds hospital. [74.]

Med erinran att denna Kongl. Maj:ts framställning står i öfverensstämmelse med den för ifrågavarande byggnadsföretag upprättade plan, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till fullbordande af asylen vid Lunds hospital anvisa för år 1890 på extra stat ett belopp af 310,750 kronor.

80:o) Till uppförande af ett *hospital å Pitholmen* i närheten af Piteå har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat bevilja 965,200 kronor, deraf 120,000 kronor att utgå under år 1890.

Ang. anslag till uppförande af ett hospital nära Piteå. [75.]

Rörande denna anslagsfordran har departementschefen vid ärendets föredragning till en början erinrat, att, sedan medicinalstyrelsen, efter företagen utredning och vederbörande myndigheters hörande, i skrifvelse den 20 april 1887 gjort framställning om uppförande af ett hospital, afsedt för rikets två nordligaste län och dervid framlagt af hofintendenten A. Kumlien utarbetade byggnadsritningar, situationsplan och kostnadsförslag, Kongl. Maj:t föreslagit den senast församlade Riksdagen att på extra stat för år 1889 anvisa ett belopp af 25,000 kronor till förvärfvande af byggnadsplats och erforderligt jordområde för ett hospital på den så kallade Pitholmen i närheten af Piteå, äfvensom att Riksdagen vid behandlingen af denna framställning beslutat bevilja det sålunda begärda anslagsbeloppet, vare sig att det nya hospitalet komme att förläggas på Pitholmen eller å annan plats, som Kongl. Maj:t kunde finna för ändamålet lämplig, samt dervid tillika uttalat den önskan, att det nya hospitalet om möjligt måtte så anordnas, att detsamma kunde tjena jemväl såsom asyl för sinnessjuke.

Efter det medicinalstyrelsen afgifvit med anledning af detta Riksdagens beslut infordradt utlåtande och deri af anförda skäl förordat hospitalets anläggning på Pitholmen, hade Kongl. Maj:t — anför departementschefen vidare — den 12 oktober 1888 förordnat, att den af medicinalstyrelsen föreslagna, å Pitholmen belägna mark skulle för statsverkets räkning förvärfvas

till byggnadsplats för det afsedda nya hospitalet, samt i sammanhang dermed anbefalt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län att ofördröjligen gå i författning om förvärfvande af sagda mark äfvensom vidtaga vissa andra dermed sammanhängande åtgärder samt till bestridande af de härutaf föranledda kostnader bemyndigat Kongl. Maj:ts befallningshafvande att i mån af behof använda 20,000 kronor af ofvanberörda anslag å 25,000 kronor.

Härefter har departementschefen redogjort för den i medicinalstyrelsens skrifvelse den 20 april 1887 framlagda plan för hospitalets anordning samt i sådant hänseende erinrat, att medicinalstyrelsen, som ansett antalet sjukplatser vid det föreslagna hospitalet — med hänsyn jemväl till behofvet af hospitalsvård för idioter — icke böra bestämmas lägre än till omkring 240, på dessa grunder låtit upprätta de ofvan omförmälda byggnadsritningarna enligt alternativa förslag. Jemlikt den af medicinalstyrelsen härför lemnade redogörelse upptoge byggnadsplanen:

I, administrationshuset, som innehölle expeditionsrum för öfverläkaren och sysslomannen samt rum för direktionens sammanträden, bostäder för biträdande läkaren, uppsyningsmannen och föreståndersken jemte portvakt samt kyrka och samlingsrum för patienterna vid samqväm m. m.

II och III bestode dels af afdelningarna A och A′, afsedda för lugna sjuke, hvardera afdelningen äfven innehållande ett infirmeri, dels af afdelningarna B och B′, afsedda för oroliga patienter.

IV och V omfattade afdelningarna C och C′, afsedda för kroniskt sjuke i allmänhet och vidare för med fallandesot behäftade sinnessjuke, derjemte väl isolerade rum för vård af med smittosamma sjukdomar behäftade patienter.

VI och VII innehölle afdelningarna D och D′ och vore afsedda för mera oroliga, osnygga och våldsamma patienter.

Å alternativet n:o 1 vore dessa sistnämnda afdelningar, som der beräknats för 41 sjuke, fördelade uti två sjelfständiga underafdelningar, en för oroliga och osnygga, bestående af 31 platser, och en för stormande, innehållande 10 platser. Hvar och en af dessa underafdelningar vore förlagd inom hvar sin särskilda byggnad, ehuru den ena sammanhängde med den andra, samt hade särskilda dagrum med tillhörande diskkök, förrådsrum, badrum, klosetter och promenadgårdar.

Deremot vore på alternativet n:o 2 afdelningarna D och D′, beräknade för 32 patienter, förlagda på en afdelning med ett gemensamt badrum, dagrum med tillhörande diskkök, klosett, förrådsrum och promenadgård. Hvardera afdelningen vore å n:o 2 så fördelad, att de stormande och våldsamme sjuke kunde upptagas i 6 celler, förlagda på nedre bottnen, samt de orolige

sjuke uti 6 isoleringsrum i våningen en trappa upp, och de återstående patienterna fördelade uti två salar i samma våning.

I båda alternativen vore de båda korridorerna beräknade att äfven begagnas till matsalar.

VIII, ekonomihuset, innehållande kök och bagarstuga, tvättstuga, rum för betjening, förrådsrum för matvaror o. d., äfvensom maskinhus i källaren m. m. Köket vore beräknadt för en s. k. Beckers köksapparat och tvättstugan för en tvättmaskin af det s. k. amerikanska systemet.

Alternativet n:o 1 upptoge sjuksängarnes antal till 250, hvartill komme erforderliga reservsängar samt platser för infirmeri och för patienter behäftade med smittosamma sjukdomar, tillsammans 46 sängar; hvaremot alternativet n:o 2 omfattade 232 sjuksängar förutom nyssnämnda 46 sängar.

De sjuke vore fördelade på följande sätt:

Afdelningarna	A och A′ för 20 patienter hvardera, tillsammans		40	platser,
»	B » B′ à 40 platser		80	»
»	C » C′ à 24 »		48	»
»	D » D′ alternativet n:o 1 à 41 platser		82	»
		summa	250	platser.

Alternativet n:o 2 upptoge för afdelningarna D och D′ endast 32 platser å hvardera, under det att de öfriga afdelningarna vore lika med alternativet n:o 1, hvadan hela antalet platser å alternativet n:o 2 utgjorde:

för afdelningarna D och D′ tillsammans	64	platser,
öfriga platser	164	»
summa	232	platser.

Härtill komme för båda alternativen de ofvan nämnda, för sjukvården oundgängliga reservplatser jemte platser för infirmeri och för patienter med smittosamma sjukdomar, tillsammans 46 platser, samt dessutom för afdelningarna C och C′ de för dessa afdelningar behöfliga isoleringsrum, till antalet 8.

Sjukvaktarnes antal vore enligt alternativet n:o 1 beräknadt till 26 och efter alternativet n:o 2 till 22.

Kostnadssumman för alternativet n:o 1 utgjorde 1,120,000 kronor och för alternativet n:o 2 deremot 947,000 kronor, hvartill i begge fallen komme kostnaden för byggnadsplatsen och det erforderliga jordområdet.

Byggnaderna vore afsedda att uppföras af tegel gå grund af granit. Öfverläkarens och sysslomannens bostäder, hvartill ritningar hittills ej upprättats, vore beräknade till i kostnadsförslaget angifna pris samt afsedda att uppföras af timmer.

Medicinalstyrelsen hade till utförande förordat alternativet n:o 2.

Efter att sålunda hafva redogjort för den ursprungliga planen för

hospitalets anordning har departementschefen vidare meddelat, att medicinalstyrelsen i skrifvelse den 5 december 1888 anmält, att, för vinnande af förut nämnda, af Riksdagen angifna ändamål, eller att hospitalet måtte om möjligt så anordnas, att detsamma kunde tjena jemväl till asyl för sinnessjuke, styrelsen med biträde af hofintendenten Kumlien företagit en omarbetning af de omförmälda byggnadsritningarna i de delar, som för ändamålet erfordrades.

Genom de sålunda i den ursprungliga byggnadsplanen föreslagna förändringarne, för hvilka närmare redogöres på sid. 101 och 102 i statsrådsprotokollet, skulle, enligt medicinalstyrelsens beräkning, platser kunna beredas åt ytterligare 30 patienter utöfver alternativet n:o 1 och 48 utöfver det af medicinalstyrelsen redan förut förordade alternativet n:o 2, eller åt tillsammans 280 sinnessjuke, deraf 90 asylpatienter, allt mot en ökad kostnad af endast något öfver 18,000 kronor.

Efter den sålunda verkställda omarbetningen skulle hospitalet, enligt hvad medicinalstyrelsen i sin nyssnämnda skrifvelse anfört, komma att innehålla följande antal platser eller sängar, nemligen å afdelningen för män:

A.	Lugna patienter	28 platser.
B.	Halflugna (asylafdelningen)	45 »
C.	Nyintagne (upptagningsafdelningen)	31 »
D.	Orolige, osnygge och våldsamme	36 »
	summa	140 platser.

Afdelningen för qvinnor vore lika stor som den för män och omfattade således äfven 140 platser.

I nämnda 280 platser vore ej inberäknade 10 sängar i epidemiafdelningen, för hvilken afdelning enligt detta förslag en särskild fristående byggnad skulle uppföras af trä.

Genom det nya förslaget komme kostnadsberäkningen att undergå följande förändring. Kostnadsförslaget af år 1887, alternativet n:o 2, upptog såsom slutsumma 947,000 kronor, deruti paviljongerna IV och V ingingo med tillsammans 106,800 kronor. Om detta belopp droges ifrån nyssnämnda slutsumma, återstode alltså ..... kronor 840,200: —

Till denna summa skulle nu läggas:

kostnaderna för de nya afdelningarna C och C′, enligt kostnadsförslag uppgående till	»	116,000: —
samt epidemiafdelningen	»	9,000: —
summa	kronor	965,200: —

Om denna slutsumma fördelades på alla de beräknade sjukplatserna, tillsammans 290, visade sig, att hvarje sådan plats kostade vid pass 3,328

kronor, hvilket belopp betydligt understege motsvarande siffra vid förut och nyligen här i riket uppförda hospital, nemligen de vid Lund och vid Upsala.

På grund af dessa och förut anförda skäl hade medicinalstyrelsen hemstält, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till uppförande af ett hospital på Pitholmen bevilja en summa af 965,200 kronor samt deraf för år 1890 anvisa ett belopp af 120,000 kronor för grundläggningens påbörjande, markens planering och dränering, förskott vid kontrakts uppgörande med flera nödvändiga förberedande arbeten.

Öfverintendentsembetet, som redan förut granskat byggnadsritningarna och kostnadsförslagen rörande alternativen n:o 1 och n:o 2, hade, meddelar departementschefen vidare, efter remiss, i skrifvelse den 18 december 1888, anmält, att embetet vid granskning af de omarbetade ritningarna och dertill hörande kostnadsförslag icke funnit skäl till någon anmärkning.

För egen del har departementschefen af anförda skäl hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till uppförande af det ifrågasatta hospitalet å Pitholmen enligt medicinalstyrelsens senast framlagda förslag jemte ritningar — dock med Kongl. Maj:t förbehållen rätt att beträffande ritningarna tillåta sådana jemkningar, som på grund af sig företeende omständigheter kunde anses erforderliga eller lämpliga, utan att den beräknade kostnaden öfverskredes — bevilja det af medicinalstyrelsen i sådant hänseende föreslagna beloppet af 965,200 kronor, samt deraf på extra stat för år 1890 anvisa 120,000 kronor.

Genom att förlidet år bevilja medel till inköp af byggnadsplats och erforderligt jordområde har Riksdagen redan godkänt förslaget att för rikets två nordligaste län anlägga ett särskildt hospital. Då utskottet icke heller funnit något att erinra mot den af Kongl. Maj:t nu framlagda plan för hospitalets anordning med tillhörande kostnadsförslag och ritningar, samt den anslagssumma af 120,000 kronor, hvars anvisande för år 1890 Kongl. Maj:t äskat, synes utskottet vara till beloppet väl afvägd, anser sig utskottet böra hos Riksdagen förorda bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må till uppförande af ett hospital på Pitholmen i närheten af Piteå, enligt medicinalstyrelsens i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1889 omförmälda, år 1888 framlagda förslag jemte ritningar — dock med Kongl. Maj:t förbehållen rätt att beträffande ritningarna tillåta sådana jemkningar, som på grund af sig företeende omständigheter må kunna anses erforderliga eller lämpliga, utan att den beräknade

kostnaden öfverskrides — bevilja ett anslag af 965,200 kronor samt deraf på extra stat för år 1890 anvisa ett belopp af 120,000 kronor.

Ang. anslag till sjukhemmet i Jerfsö för spetelske. [76.]

81:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, må för år 1890 på extra stat bevilja ett anslag af 14,000 kronor till understöd åt det i *Jerfsö socken inrättade sjukhem för spetelske*, under vilkor att 4,000 kronor dertill af landstinget i Gefleborgs län anvisas för samma år.

Diverse anslag.

Ang. anslag till fornskriftsällskapet m. m. [77 o. 78.]

82:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar hemställer utskottet,

att Riksdagen, i likhet med hvad för flere föregående år egt rum, må för år 1890 anvisa följande extra anslag, nemligen:

a) till *svenska fornskriftsällskapet* 2,000 kronor; och

b) till *beredande af religionsvård* åt svenske sjömän m. fl. i utländska hamnar 10,000 kronor.

Ang. anslag till Nordiska museet. [79.]

83:o) Under åberopande af flere föregående Riksdagars beslut om anvisande af extra årsanslag till nordiska museet, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts nu derom gjorda framställning, må på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 16,000 kronor till *nordiska museet*.

Ang. anslag till en tidskrift för landsmål m. m. [80.]

84:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, och i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, må för år 1890 anvisa ett extra anslag af 3,150 kronor, att, på de vilkor Kongl. Maj:t

kan finna godt bestämma, användas till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "*Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folklif*".

85:o) Vidare och med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning samt under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 104 och 105) derom anförts hemställer utskottet, *Ang. anslag till "Acta matematica".* [81.]

att Riksdagen må för år 1890 anvisa ett extra anslag af 4,000 kronor, eller samma belopp som för flera föregående år beviljats, till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "*Acta matematica*".

86:o) Till understöd för fortsatt utgifvande af "Nordisk familjebok" har Kongl. Maj:t äskat 5,000 kronor; och får utskottet hemställa, *Ang. anslag till utgifvande af "Nordisk familjebok."* [82.]

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, må för år 1890 anvisa af redan beviljade 25,000 kronor ett belopp på extra stat af 5,000 kronor, till understöd för fortsatt utgifvande af "*Nordisk familjebok*".

87:o) Utskottet hemställer, *Ang. anslag till föreläsningskurser för arbetsklassen.* [83.]

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, och i likhet med hvad under de senare åren skett, må anvisa på extra stat för år 1890 ett anslag af 20,000 kronor att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna *föreläsningskurser för arbetsklassen*, dock under följande vilkor:

att understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarna ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarna eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga.

Ang. anslag till precisionsnivelleringsarbeten m. m. [84.]

88:o. Till fortsättande af precisionsnivelleringsarbeten i södra och mellersta Sverige, underhåll och tillsyn af vattenhöjdmätningsstationer m. m. har Kongl. Maj:t för år 1890 äskat ett extra anslag af 12,700 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet yttrat följande:

"Styrelsen för nautisk-meteorologiska byrån har i särskilda skrifvelser anhållit om beredande af anslag för sammanställning och bearbetning af de vattenhöjdsobservationer, som insamlats från de under år 1886 vid Sveriges kuster anordnade, under nämnda styrelses vård stälda vattenhöjdmätningsstationer; varande af styrelsen begärdt ett anslag till belopp af 2,000 kronor för år 1890. Och har styrelsen anfört, att det årliga anslag af 1,700 kronor, som Riksdagen beviljat för underhåll och tillsyn af dessa stationer m. m., icke lemnade något öfverskott till bearbetning af det betydliga materialet af registrerade vattenhöjder, hvilket, så framt det skulle kunna tillgodogöras och sålunda blifva af värde, måste sammanföras i lämplig tabellarisk form, samt att styrelsen icke förfogade öfver några andra medel, som kunde användas för ifrågavarande ändamål.

Häröfver har vetenskapsakademien afgifvit infordrade utlåtanden samt dervid öfverlemnat och såsom uttryck för sina egna åsigter åberopat två yttranden, afgifna, det ena af professorerna E. Edlund och D. G. Lindhagen samt det andra af den sistnämnde och professorn P. G. Rosén. I dessa yttranden anföres, hurusom de registrerande apparater, med hvilka observationerna verkställdes, icke gåfve vattenhöjderna direkt i siffror, utan i form af kurvor på ett i rätlinig rörelse försatt, spändt pappersark. De ark, som efter hand genomgått apparaten, bildade således tillsammans den ursprungliga observationsjournalen, men uppgifterna å dem måste, för att vidare användas, evalveras i verkliga längdmått (vattenhöjder), hvilka borde införas i lämpliga tabeller för att sedan användas. Om det i allmänhet måste anses för mindre välbetänkt att uppskjuta bearbetningen af en längre observationsserie till en obestämd framtid, med risk att denna bearbetning aldrig komme till stånd, vore det så mycket mera angeläget, att åtminstone den första, nödvändiga bearbetningen verkställdes så fort ske kunde, då det gälde ett så utförligt observationsmaterial som det, hvilket insamlades vid registreringsstationer. Detta material växte nemligen så hastigt med hvarje dag, att det efter en

följd af år, om det icke under tiden bearbetades, icke utan ganska känbara uppoffringar skulle kunna göras fruktbringande. Ett annat skäl, som talade för dessa observationers omedelbart börjande och successivt fortgående bearbetning, vore, att de bland annat åsyftade att bereda kännedom om medelvattenståndet vid de svenska kusterna — en kännedom, som vore behöflig för det på statens bekostnad inom landet pågående precisionsnivellement, hvilket inom en ganska begränsad tid borde blifva fullbordadt. På grund häraf har vetenskapsakademien tillstyrkt bifall till hvad styrelsen för nautisk-meteorologiska byrån i ämnet hemstält.

Behofvet af särskildt anslag för berörda ändamål synes vara ådagalagdt, och det torde ej vara skäl att längre uppskjuta den i allt fall nödvändiga bearbetningen af det omförmälda observationsmaterialet. Då detta material redan föreligger för flera år, lärer det äskade beloppet, 2,000 kronor, icke kunna anses för högt.

Jemte detta nya anslag erfordras för år 1890 enahanda belopp, 10,700 kronor, som Riksdagen för innevarande år anslagit till *fortsättande af precisionsnivelleringsarbetena i södra och mellersta Sverige* samt för underhåll och tillsyn af de fyra der inrättade vattenhöjdmätningsstationerna m. m. Jag hemställer derför i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att på extra stat för år 1890 bevilja 12,700 kronor, deraf 9,000 kronor till fortsättande af berörda precisionsnivelleringsarbeten, 1,700 kronor för underhåll och tillsyn af vattenhöjdmätningsstationerna m. m. samt 2,000 kronor till sammanställning och bearbetande af anteckningarna öfver de vid dessa stationer registrerade vattenhöjder.“

Emot anvisande jemväl för år 1890 af det belopp, 10,700 kronor, som under de senare åren för hithörande ändamål beviljats, har utskottet, då departementschefen vitsordat beloppets fortfarande behöflighet, icke något att erinra. Deremot har utskottet af hvad till statsrådsprotokollet anförts rörande den af Kongl. Maj:t nu för första gången framstälda begäran om anslag till sammanställning och bearbetande af anteckningarna öfver de vid vattenhöjdmätningsstationerna registrerade vattenhöjder fått den uppfattning, att ifrågavarande anslagsbehof icke är af så trängande beskaffenhet, att icke med dess tillgodoseende ännu någon tid skulle kunna utan olägenhet anstå. Utskottet får för den skull hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning endast på det sätt må af Riksdagen bifallas, att Riksdagen anvisar på extra stat för år 1890 ett anslag af 10,700 kronor till fortsättande af precisionsnivelleringsarbeten i södra och mellersta Sverige samt underhåll och tillsyn af vattenhöjdmätningsstationer m. m.

Ang. anslag till ersättning för förskott. [85.]

89:o) Sedan statskontoret anhållit om anvisande af ersättning för förskott till sammanlagdt belopp af 5,780 kronor 33 öre, afseende kostnader för att till slutlig handläggning bereda frågan om ecklesiastik boställsordning, har Kongl. Maj:t för återgäldande af berörda förskott af Riksdagen äskat ett extra anslag för år 1890, hvilket Kongl. Maj:t till undvikande af öretal i riksstaten ansett böra bestämmas till 5,781 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till nykterhetens befrämjande m. m.

90:o) I fråga om statens medverkan till nykterhetens befrämjande hafva följande förslag blifvit framstälda:

af herr vice talmannen *L. O. Larsson* (motion i Andra Kammaren n:o 33),

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1890 anvisa och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 20,000 kronor, för att, på sätt Kongl. Maj:t pröfvade lämpligast, användas för nykterhetens befrämjande inom landet;

af herr *G. Erikson* i Myckelgård (motion n:o 15 i Andra Kammaren),

att Riksdagen måtte besluta ställa till regeringens disposition ett belopp af 20,000 kronor årligen i 5 år för att efter eget bepröfvande använda till nykterhetens befrämjande; samt

af herr *E. W. Wretlind* (motion n:o 167 i Andra Kammaren),

att Riksdagen måtte ställa ett anslag af 100,000 kronor till regeringens förfogande för att i mån af behof anordna offentliga eller understödja enskilda asyler, hvilka hade till syfte drinkares återupprättelse till normal kropps- och själsbeskaffenhet.

Beträffande de skäl, motionärerne åberopat till stöd för sina framställningar, tillåter sig utskottet hänvisa till de särskilda motionerna och vill här endast anmärka, att herr Wretlind, bland annat, anfört, *att* i Förenta Staterna, England och Norge samt flera andra länder inrättats privata asyler för drinkare; *att* det emellertid låge i sakens natur, att dessa asyler icke kunde komma annat än de förmögna eller välbergade drinkarne till del, enär anordnandet af dem medförde så stora kostnader, att afgifterna blefve rätt höga; *att* här i vårt land flertalet drinkare vore fattiga och således icke kunde uppsöka utländska anstalter, samt hvarje sådan slags anstalt saknades, sedan doktor P. A. Levins försök att vid Bie upprätta en dylik privat anstalt gått om intet, delvis på grund af de flestes oförmåga att betala de behöfliga afgifterna.

Det ändamål, som ifrågavarande motioner afse att befordra, synes utskottet vara väl förtjent af statens understöd, helst den sedan en tid tillbaka i vårt land pågående nykterhetsrörelsen, enligt hvad allmänt erkännes, åstadkommit stora och glädjande resultat. Utskottet tillåter sig jemväl att erinra, att Riksdagen redan visat sig benägen att lemna nykterhetssaken understöd, i det att Riksdagen år 1886 stälde till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 8,000 kronor att i mån af behof användas såsom understöd till utgifning och spridning på lämpligt sätt af sådana skrifter, som afsåge att utbreda kännedomen om rusdryckernas verkan på menniskokroppens organism och särskildt de vådliga följderna af dessa dryckers missbruk.

Hvad nu beträffar herrar L. O. Larssons och Eriksons motioner, så synas dessa motionärer hafva gifvit sina förslag en allt för obestämd affattning för att utskottet skulle kunna tillstyrka Riksdagen att bifalla desamma i den form, hvari de föreligga. Utskottet föreställer sig nemligen, att Riksdagen icke bör ställa så stora belopp, som de af motionärerna föreslagna, till Kongl. Maj:ts förfogande utan att närmare angifva de ändamål, hvartill Riksdagen anser, att beloppen böra användas.

Vidkommande åter herr Wretlinds förslag, så synes detta utskottet vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet. Genom inrättandet af asyler för drinkares kurativa behandling skulle nemligen, föreställer sig utskottet, nykterhetssaken komma att på verksamt och verkligt praktiskt sätt befrämjas, och då, på sätt motionären omförmält, flera andra länder anordnat dylika asyler, vill det synas utskottet, som om vårt land borde följa det gifna exemplet. Att staten emellertid, på sätt motionären i första hand ifrågasatt, skulle sjelf ombesörja anordnandet af dylika asyler, lärer väl dock af flere skäl icke vara lämpligt, utan torde statens medverkan för ändamålet böra inskränkas dertill, att staten, såsom motionären jemväl eventuelt föreslagit, skulle lemna understöd åt asyler, som på enskildt initiativ inrättats.

Då någon utredning angående kostnaderna för dylika asyler icke af motionären lemnats och icke heller kunnat af utskottet åstadkommas, saknar utskottet visserligen förutsättningen för att kunna bedöma storleken af det anslag, som för nu ifrågavarande ändamål bör ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, men utskottet har likväl föreställt sig, att, åtminstone för närvarande, anslaget icke bör sättas högre än till 25,000 kronor.

Under åberopande af hvad nu blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motioner, må på extra stat för år 1890 anvisa och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 25,000 kronor, att på de vilkor, Kongl. Maj:t må ega att bestämma, användas till understöd åt enskilda, för drinkares kurativa behandling upprättade asyler.

Ang. ifrågasatt anslag till svenska turistföreningen.

91:o) I två med hvarandra lika lydande motioner, väckta den ena inom Första Kammaren (n:o 34) af herr *C. O. Bergman* och den andra inom Andra Kammaren (n:o 94) af herr *V. B. Wittrock*, har föreslagits, att Riksdagen ville bevilja svenska turistföreningen ett penningeunderstöd af 3,000 kronor att utgå under loppet af år 1890.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet i allmänhet hänvisa till motionerna i fråga och vill här endast anmärka, att motionärerna meddelat att turistföreningen, hvilken bildats år 1885, vid början af år 1887 räknat knappast 100 medlemmar, under det att ledamotsantalet för närvarande uppginge till omkring 1,300; samt att uti turistföreningens uppgift inginge såsom hufvudsak icke allenast att bland landsmännen väcka och underhålla lusten att se och lära känna vårt fädernesland utan äfven att fästa främmande turisters uppmärksamhet på detsamma.

Det synes utskottet tvifvelaktigt, huruvida en verksamhet sådan som turistföreningens bör medelst statsmedel befrämjas och icke hellre helt och hållet öfverlemnas åt den enskilda företagsamheten. I allt fall lärer väl något statsunderstöd åt turistföreningen för närvarande ej böra ifrågakomma, då någon erfarenhet rörande resultaten af föreningens verksamhet ännu ej kan anses vunnen.

Utskottet hemställer alltså,

att herrar Bergmans och Wittrocks förevarande motioner ej må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt anslag till beredande af lättnad i kommunernas bördor för fattigvård och folkskolelärares aflöning m. m.

92:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 7) har herr *F. von Strokirch* hemstält, att Riksdagen ville bevilja ett ordinarie anslag, beräknadt efter 50 öre för hvarje person af Sveriges år 1886 till 4,717,189 invånare uppgifna folkmängd, att från och med 1890 årligen utgå med 2,358,535 kronor för att, fördeladt efter folkmängden inom hvarje landstingsområde eller stad, som icke hörde till landsting, med två lika stora lotter och med iakttagande af vissa, af motionären angifna grunder och undantag användas till lättnad af kommunalutskylder i hvad de rörde fattigvården och aflöning samt pensionering af folkskolans lärare och lärarinnor äfvensom underhåll af skolans materiel.

Utskottet, som beträffande hvad motionären anfört till utveckling af sin framställning i öfrigt hänvisar till sjelfva motionen, får här endast anmärka, att motionären i sitt förslag utgått från den förutsättning, att medel till det ifrågasatta anslaget skulle kunna beredas från det öfverskott i statskassan, som, enligt motionärens antagande, skulle uppkomma i följd af den nyligen vidtagna förändringen i tullagstiftningen och höjningen af bränvinstillverkningsskatten.

Då ett förslag af den synnerligt vidsträckta omfattning, som det föreliggande, uppenbarligen icke bör af Riksdagen, utan att en särdeles omsorgsfull utredning af alla på frågan inverkande omständigheter föregått, till närmare pröfning upptagas, men en sådan utredning icke lärer kunna af utskottet med dess begränsade arbetstid åstadkommas, får utskottet hemställa,

att herr von Strokirchs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

93:o) Öfver Kongl. Maj:ts proposition om ordnande af döfstumundervisningen i riket lärer sammansatt stats- och lagutskott framdeles komma att afgifva utlåtande; hvilket utskottet ansett sig böra nu *Ang. ordnande af döfstumundervisningen.*

för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 9 april 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid punkten 2:o) (angående anslag till samlingar och inrättningar vid universitetet i Upsala):

af herrar *F. Boström*, *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Casparsson*, hvilka yrkat, att utskottet, utöfver de anslagsförhöjningar, utskottets

vid denna punkt gjorda hemställan afser, måtte föreslå beviljande af följande belopp, nemligen:

till *den psykiatriska kliniken:* för aflöning åt en amanuens 500 kronor och till materiel 300 kronor; samt

till *myntkabinettet:* för arfvode åt en amanuens 300 kronor och för förhöjning i det årliga anslaget 150 kronor;

af herr *E. V. R. L. Königsfeldt*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts under denna punkt af utskottets utlåtande behandlade förslag; samt

af herr *A. Persson*, som yrkat, att Kongl. Maj:ts i denna punkt förevarande framställning måtte på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen beviljade förhöjning på ordinarie stat i de till samlingar och inrättningar vid universitetet i Upsala utgående anslag på följande sätt:

till *den medicinska kliniken:* för materiel 1,200 kronor och för vård af instrument m. m. 150 kronor;

till *poliklinikerna:* för materiel 1,000 kronor;

till *den anatomiska institutionen:* för förhöjning i årsanslaget 1,500 kronor;

till *den meteorologiska institutionen:* för förhöjning i årsanslaget till materiel 1,000 kronor;

till *det botaniska laboratoriet:* för materiel 500 kronor; samt

till *det zoologiska museet:* för materiel 850 kronor;

således med tillhopa 6,200 kronor;

vid punkten 11:o) (angående utsträckning i tiden för innehafvande af docentstipendier):

af herrar *S. Nilsson*, *A. Persson* och *N. Petersson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i detta ämne bort hafva följande lydelse och innehåll:

»Enligt hvad utskottet inhemtat, afgafs mot det större akademiska konsistoriets af motionären åberopade uttalande i föreliggande fråga en reservation af universitetets rektor, professorn C. Y. Sahlin. I denna sin reservation anförde professorn Sahlin följande:

'Enligt min uppfattning har afsigten med docentstipendierna varit att bereda docenter tillfälle att under några års vistelse vid universitetet få egna sig åt vetenskapligt arbete utan att allt för mycket blifva upptagna af omsorg och möda för sitt uppehälle. Fortfarande känner jag mig fullt öfvertygad derom, att det är af stor vigt för en ung mans vetenskapliga utbildning, att han icke allt för länge behöfver vänta på det understöd, hvarigenom sådant tillfälle beredes honom. Erfarenheten har mer än tillräckligt ådagalagt, att denna väntan för universitetets docenter under nuvarande förhållan-

den, med undantag af några få fall, blifvit vida längre än som är förenligt med universitetets bästa. Det synes mig då icke vara välbetänkt att införa en förändring, genom hvilken detta missförhållande kommer att blifva ännu svårare. Att följden af den nu begärda förändringen blifver sådan, kan jag för min del icke betvifla, då det genom en lång erfarenhet visat sig, att, med få undantag, docentstipendier bortgifvas efter tjensteålder, och förlängning i tiden för deras åtnjutande medgifves, så vidt sådan är lagligen möjlig, och då svårigheten att införa ett annat förfaringssätt icke blott på grund af konsiderationer för tjensteålder utan äfven på grund af den väl kända vanskligheten vid olikartade vetenskapliga meriters vägande mot hvarandra är synerligen stor. Mig synes derför den enda rigtiga utvägen vara att strängare begränsa möjligheten af stipendietidens förlängning till sex år och på annat sätt än genom stipendier på viss tid sörja för arfvoden åt docenter, som innehaft docentstipendium i sex år och anses böra fortfarande vid universitetet qvarhållas. Men om en sådan åtgärd icke finnes antaglig eller möjlig, anser jag det nödvändigt att icke vidtaga den af konsistoriet begärda åtgärden förr än man på annat sätt sörjt för det behof, för hvilket de nuvarande docentstipendierna inrättats.'

Af hvad professorn Sahlin sålunda anfört har utskottet fått den uppfattning, att genom ett bifall till hvad motionären nu föreslagit afsigten med docentstipendiernas inrättande, sådan densamma af professorn Sahlin angifvits, skulle komma att väsentligen förfelas. I öfverensstämmelse med den åsigt, professorn Sahlin synts velat göra gällande, föreställer sig nemligen utskottet, att följden af den föreslagna förändringen skulle blifva den, att den docent, som en gång fått ett dylikt stipendium sig tilldeladt, enligt regeln komme att, oafsedt graden af vetenskaplig duglighet, få behålla detsamma, intill dess han erhölle befordran till ordinarie tjenst. Derigenom skulle emellertid ifrågavarande stipendier i sjelfva verket få karakteren af vanliga *löner*, men något sådant var ingalunda afsedt, då dessa stipendier af Riksdagen beviljades.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att herr Alins förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda»;

vid punkten 17:o) (angående ifrågasatt anslag till understöd åt enskilda skolor):

af herrar grefve *G. Sparre*, *E. V. R. L. Königsfeldt*, *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Casparsson;*

vid punkten 22:o) mom. a) (angående förhöjning af statsbidraget till aflöning af folkskolelärare m. m.):

af herr *A. Peterson*, som yrkat bifall till den af honom m. fl. i ämnet väckta motion;

vid punkten 24:o) (angående anslag till ett lektorat i husbyggnadskonst vid tekniska högskolan):

af herrar grefve *G. Sparre*, *Chr. Lundeberg*, *F. Boström*, *E. V. R. L. Königsfeldt* och *P. J. von Ehrenheim*;

vid punkten 28:o) (angående anslag till utbildande af sjuksköterskor):

af herrar *A. P. Danielson*, *J. Jonson*, *L. Jönsson*, vice talmannen *L. O. Larsson*, *H. Andersson*, *J. Anderson* och *A. Peterson*;

vid punkten 33:o) (angående anslag till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande):

af herrar *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Caparsson;*

vid punkten 42:o) (angående anslag till Floda församlings kyrka):

af herrar *F. Boström* och *C. E. Casparsson;*

vid punkten 51:o) (angående lönetillägg åt vice bibliotekarien i Lund A. J. T. Palm):

af herrar *S. Nilsson*, *A. Persson*, *N. Petersson*, *L. Jönsson*, *J. Anderson* och *A. Peterson*, hvilka yttrat:

»Då en aflöning af 3,500 kronor i och för sig synes vara fullt tillräcklig för ifrågavarande tjenstebefattning, samt några särskilda omständigheter, så vidt vi kunnat finna, icke föreligga af beskaffenhet att böra föranleda beviljande af ett personligt lönetillägg åt Palm, få vi hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas»;

vid punkten 70:o) (angående anslag på extra stat till veterinärinstitutet i Stockholm):

af herrar *F. Boström*, *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Casparsson*;

vid punkten 90:o) (angående anslag till nykterhetens befrämjande): af herr vice talmannen *L. O. Larsson*, som yttrat:

»Mycket beklagar jag en hvar, som i dryckenskapslasten sjunkit så djupt, att för honom återstår såsom ett sista försök till räddning endast intagning å för drinkare särskildt inrättade asyler för att der undergå kurativ behandling. Och om sådana privata asyler funnes i vårt land af den beskaffenhet, att de förtjenade statsbidrag och deraf vore i behof, så skulle jag gerna vara med om att bevilja sådant understöd, men så länge sådana asyler icke finnas, gagnar man icke nykterhetssaken genom att anslå medel för intagning af drinkare å anstalter, de der icke finnas till. Mig synes icke främsta målet böra vara att genom kurativa åtgärder söka, om möjligt, rädda dem, som redan blifvit, hvad man i dagligt tal kallar, ohjelpliga drinkare, utan främsta och förnämsta målet måste vara att söka rädda folk från att blifva drinkare. Hur många tusenden och åter tusenden hafva icke genom den enskilda nykterhetsverksamheten blifvit räddade derifrån, huru många hafva icke genom samma ädla verksamhet blifvit räddade från en djup förnedring? För uppmuntrande och understödjande af en sådan verksamhet vill man ej lemna några medel, och detta oaktadt staten af bränvinskonsumtionen årligen drager en så oerhördt stor inkomst, och ehuru man vet, huru oändligt knappa de penningmedel äro, öfver hvilka de förfoga, som arbeta på att rädda medmenniskor undan superiets förbannelser.

År 1886 beviljade Riksdagen 8,000 kronor till nykterhetens befrämjande, och dermed skulle staten hafva uppfylt all rättfärdighet; och nu skulle staten hjelpa till först då man fått fullt utbildade drinkare! Man stiftar lagar för olycksfall under arbete, men man anser sig icke böra göra något vidare från statens sida för att förebygga just de olycksfall, som äro talrikare än alla andra olycksfall tillsammantagna — jag menar superiet och dess olyckliga följder.

Flera sätt finnas för att med statsmedel understödja nykterhetssträfvandet, och 1886 års Riksdag anvisade *ett* sådant; ett annat är att lemna bidrag för mindre bemedlade drinkares intagande å asyler, i fall sådana af enskilde eller föreningar upprättas. Mig synes derför, att man med fullt förtroende kan ställa till Kongl. Maj:ts förfogande den summa, utskottet tillstyrkt, utan annan föreskrift om dess användande, än att beloppet må, på det sätt Kongl. Maj:t pröfvar bäst befrämja ändamålet, användas till nykterhetens befrämjande, och tillåter jag mig alltså föreslå:

att Riksdagen på extra stat för år 1890 anvisar och ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp

af 25,000 kronor att, på sätt Kongl. Maj:t pröfvar lämpligast, användas för nykterhetens befrämjande.»

Herr *H. P. P. Tamm* har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i behandlingen inom utskottet af denna hufvudtitel, herr *Chr. Lundeberg*, att han ej deltagit i handläggningen af de under punkterna 28:o—49:o och 70:o omförmälda ärenden.

Bil. Litt. A.

I

Tabell öfver ordinarie anslagen und

1889 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	**Ecklesiasti**
17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—	Departementschefen
77,100	—	— —	—	— —	—	77,100	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli
38,500	—	— —	—	— —	—	38,500	—	Riksarkivet
62,700	—	— —	—	— —	—	62,700	—	Kongl. biblioteket
46,350	—	— —	—	— —	—	46,350	—	Nationalmuseum (deraf fyra särskilda *reservationsans*
10,819	—	18,000	—	346,900	—	375,719	—	Kleresistaten:
								Anvisningen i kontant *ökas* med 9,813 kronor, un
19,159	—	— —	—	5,841	—	25,000	—	Domkapitlens expeditioner
55,000	—	— —	—	— —	—	55,000	—	Lappmarks ecklesiastikverk, *förslagsanslag*
656,201	—	35,820	—	— —	—	692,021	—	Universiteten (deraf 162,700 kronor *förslagsansla*
								Tillkommer: Förhöjning i anslagen till samling
								Upsala
								För ombildning af prosektorsbefattningen i z sala till en e. o. professur i jemförande anato
								Till två fasta docentstipendier vid universitete
								„ årligt arfvode åt en amanuens vid histologis
								Förhöjning af årsanslaget till materielen för fysio versitetet i Lund
								Till två fasta docentstipendier vid universitete
145,950	—	— —	—	— —	—	145,950	—	Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Nuvaran
								Tillkommer: Till en prosektor, en preparator c
								Till förändring af e. o. professuren i rätts- c professur
								„ två rörliga docentstipendier
								„ årligt arfvode åt kanslerssekreteraren
								„ förhöjning af anslaget till bibliotekarie, sek
2,867,443	—	— —	—	— —	—	2,867,443	—	Allmänna läroverken, *reservationsanslag*
Tpt 3,996,222	—	53,280	—	352,741	—	4,402,783	—	

tt. A.

ksstatens Åttonde hufvudtitel.

			Förslag till blifvande riksstat:							
			Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
					Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.			
partementet.			Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor,	ö.	Kronor.	ö.
.....			17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—
.....			77,100	—	— —	—	— —	—	77,100	—
.....			38,500	—	— —	—	— —	—	38,500	—
.....			62,700	—	— —	—	— —	—	62,700	—
tillhopa 14,300 kronor)			46,350	—	— —	—	— —	—	46,350	—
t att "Ersättningar" *minskas* med samma summa...			20,632	—	18,000	—	337,087	—	375,719	—
.....			19,159	—	— —	—	5,841	—	25,000	—
.....			55,000	—	— —	—	— —	—	55,000	—
varande anvisning i kontant.....		656,201: —								
inrättningar vid universitetet i	9,130: —									
ni vid universitetet i Up-	1,000: —									
sala	3,000: —									
titutionen i Lund	500: —									
ka institutionen vid uni-	1,000: —									
nd	3,000: —	17,630: —	673,831	—	35,820	—	— —	—	709,651	—
slag		145,950: —								
amanuens, tillsammans	4,500: —									
tsmedicin till ordinarie	1,500: —									
.....	2,000: —									
.....	750: —									
are och kamererare	500: —	9,250: —	155,200	—	— —	—	— —	—	155,200	—
.....			2,867,443	—	— —	—	— —	—	2,867,443	—
		Transport	4,032,915	—	53,820	—	342,928	—	4,429,663	—

	1889 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
			Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Fpt	3,996,222	—	53,820	—	352,741	—	4,402,783	—	
	70,000	—	— —	—	— —	—	70,000	—	Högre skolor för qvinlig ungdom
	43,500	—	— —	—	— —	—	43,500	—	Högre lärarinneseminariet
	62,547	—	1,010	—	1,100	—	64,657	—	Pedagogier och folkskolor
	4,101,825	—	— —	—	— —	—	4,101,825	—	Folkundervisningen:
									Seminarier för folkskolelärares bildande. Nuvarand
									Ökas med
									Stipendier för seminarieelever
									Arfvoden och resekostnadsersättningar åt folkskole
									Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor
									Understöd åt högre folkskolor
									eller ett gemensamt *reservationsanslag*
									Till befrämjande af folkundervisningen bland de
									förslagsanslag. Nuvarande belopp
									Ökas med
									Lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor
									Understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*
									Understöd för aflönande af lärare vid fortsättnings
									Bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folk
									belopp
									Ökas med
	370,400	—	— —	—	— —	—	370,400	—	De tekniska läroverken. Nuvarande belopp
									Tillkommer: för en maskinyrkesskola vid teknisk
									för utvidgning af undervisningen vid tekniska sko
									till anordnande af undervisningskurs derstädes för u
									till förhöjning af anslaget för underlärares aflönin
									för upprättande i Eskilstuna af en fackskola för finar
	37,150	—	— —	—	— —	—	37,150	—	Gymnastiska centralinstitutet
	389,675	—	— —	—	— —	—	389,675	—	Medicinalstyrelsen med dithörande stater
	32,741	—	700	—	— —	—	33,441	—	Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen
	8,250	—	— —	—	— —	—	8,250	—	Ortopediska institutet
	45,500	—	— —	—	— —	—	45,500	—	Veterinärundervisningen. Nuvarande belopp
									Ökas å anslaget till veterinärinstitutet i Stock
	7,700	—	— —	—	— —	—	7,700	—	Vaccinationens befrämjande
Fpt	9,165,510	—	55,530	—	353,841	—	9,574,881	—	

			Förslag till blifvande riksstat:							
			Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
					Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.			
			Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
		Transport	4,032,915	—	53,820	—	342,828	—	4,429,663	—
.....			70,000	—	— —	—	— —	—	70,000	—
.....			43,500	—	— —	—	— —	—	43,500	—
.....			62,547	—	1,010	—	1,100	—	64,657	—
lopp	289,825: —									
.....	7,200: —	297,025: —								
.....		75,000: —								
pektörer		95,000: —								
.....		15,000: —								
.....		20,000: —								
.....		502,025: —								
ets nordligare trakter bosatta finnar,										
.....	12,000: —									
.....	13,000: —	25,000: —								
slagsanslag		3,500,000: —								
.....		40,000: —								
lan, *förslagsanslag*		30,000: —								
lorna, *förslagsanslag*. Nuvarande										
.....	25,000: —									
.....	50,000: —	75,000: —	4,172,025	—	— —	—	— —	—	4,172,025	—
.....		370,400: —								
lan i Stockholm	3,000: —									
i Stockholm	1,125: —									
lande af teckningslärare	750: —									
m. vid samma skola....	2,700: —									
ides- och metallindustri	4,000: —	11,575: —	381,975	—	— —	—	— —	—	381,975	—
.....			37,150	—	— —	—	— —	—	37,150	—
.....			389,675	—	— —	—	— —	—	389,675	—
.....			32,741	—	700	—	— —	—	33,441	—
.....			8,250	—	— —	—	— —	—	8,250	—
.....		45,500: —								
m med.....		5,000: —	50,500	—	— —	—	— —	—	50,500	—
.....			7,700	—	— —	—	— —	—	7,700	—
		Transport	9,288,978	—	55,530	—	344,028	—	9,688,536	—

	1889 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
			Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	9,165,510	—	55,530	—	353,841	—	9,574,881	—	
	100,000	—	— —	—	— —	—	100,000	—	Farsoters och smittosamma sjukdomars botande, *fö*
	3,000	—	— —	—	— —	—	3,000	—	Svenska läkaresällskapet .....
	8,250	—	— —	—	— —	—	8,250	—	Svenska akademien .....
	44,980	—	— —	—	— —	—	44,980	—	Vetenskapsakademien (deraf 16,000 kronor *reserv*
	28,750	—	— —	—	— —	—	28,750	—	Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien (de
	61,300	—	— —	—	— —	—	61,300	—	Akademien för de fria konsterna (deraf tvenne
	44,900	—	— —	—	— —	—	44,900	—	Musikaliska akademien .....
	67,550	—	— —	—	— —	—	67,550	—	Naturhistoriska riksmuseum .....
	160,150	—	— —	—	— —	—	160,150	—	Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:
									Allmänna institutet för döfstumma .....
									Institutet för blinda .....
									Till understöd och uppmuntran åt mindre up stumma och blinda barn .....
	9,564	—	— —	—	— —	—	9,564	—	Fattigvården i Stockholm och landsorten .....
	75,000	—	— —	—	— —	—	75,000	—	Fattigvården i allmänhet, *förslagsanslag* .....
	40,803	—	4,360	—	1,500	—	46,663	—	Lasaretts underhåll:
									Anvisningen i kontant *höjes* med 1,258 kron
	600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—	Hospitals underhåll, *förslagsanslag* .....
	78,000	—	— —	—	— —	—	78,000	—	Stora barnhuset i Stockholm .....
	2,750	—	— —	—	— —	—	2,750	—	Frimurarebarnhuset .....
	28,380	—	— —	—	— —	—	28,380	—	Barnhusen i landsorterna .....
	25,000	—	— —	—	— —	—	25,000	—	Uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, *förslagsansl*
	6,528	—	193,300	—	170,000	—	369,828	—	Kyrkors underhåll .....
	24,000	—	— —	—	— —	—	24,000	—	Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utg
	80,000	—	— —	—	— —	—	80,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag* .....
	1,500	—	— —	—	— —	—	1,500	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* .....
	22,763	—	— —	—	— —	—	22,763	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsansla*
									Ökas för jemnande af hufvudtitelns slutsumma m
	15,000	—	— —	—	— —	—	15,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag* .....
S:a	10,693,678	—	253,190	—	525,341	—	11,472,209	—	

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
				Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport		9,288,978	—	55,530	—	344,028	—	9,688,536	—
ısanslag		100,000	—	— —	—	— —	—	100,000	—
		3,000	—	— —	—	— —	—	3,000	—
		8,250	—	— —	—	— —	—	8,250	—
ısanslag)		44,980	—	— —	—	— —	—	44,980	—
) kronor *reservationsanslag*)		28,750	—	— —	—	— —	—	28,750	—
vationsanslag å tillhopa 21,400)		61,300	—	— —	—	— —	—	61,300	—
		44,900	—	— —	—	— —	—	44,900	—
		67,550	—	— —	—	— —	—	67,550	—
	60,000: —								
	50,150: —								
;ringsanstalter för medellösa döf-									
	50,000: —	160,150	—	— —	—	— —	—	160,150	—
		9,564	—	— —	—	— —	—	9,564	—
		75,000	—	— —	—	— —	—	75,000	—
remot "Ersättningar" uteslutas		42,061	—	4,360	—	— —	—	46,421	—
		600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—
		78,000	—	— —	—	— —	—	78,000	—
		2,750	—	— —	—	— —	—	2,750	—
		28,380	—	— —	—	— —	—	28,380	—
		25,000	—	— —	—	— —	—	25,000	—
		6,528	—	193,300	—	170,000	—	369,828	—
de, *reservationsanslag*		24,000	—	— —	—	— —	—	24,000	—
		80,000	—	— —	—	— —	—	80,000	—
		1,500	—	— —	—	— —	—	1,500	—
arande belopp	22,763: —								
	393: —	23,156	—	— —	—	— —	—	23,156	—
		15,000	—	— —	—	— —	—	15,000	—
	Summa	10,818,797	—	253,190	—	514,028	—	11,586,015	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Åttonde hufvudtitel.

		Kronor.	ö.
Ecklesiastikdepartementet.			
Riksarkivet:			
Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia	3,000: —		
„ fullbordande af en tillbyggnad för riksarkivet	75,000: —	78,000	—
Kongl. biblioteket:			
Till inredning af en källare i kongl. bibliotekets byggnad		11,850	—
Nationalmuseum:			
Till vård, underhåll och tillökning af statens konstindustriella samlingar		4,000	—
Lifrustkammaren:			
För tillsyn, underhåll och vård af samlingarne m. m.		5,800	—
Domkapitlens expeditioner:			
För tillfällig löneförbättring åt tjenstemännen vid dessa expeditioner		3,716	—
Domkyrkorna i Upsala och Skara:			
Till fortsättande af restaureringsarbetena å Upsala domkyrka	70,000: —		
„ „ „ „ „ Skara „	35,000: —	105,000	—
Universiteten:			
Till det språkvetenskapliga seminariet i Upsala	3,000: —		
„ „ matematiska „ „	1,500: —		
„ lärare i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala	6,000: —		
Transport	10,500: —	208,366	—

		Kronor.	ö.
Transport	10,500: —	208,366	—
Till fortsättande af arbetena för förändring af Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala	50,000: —		
„ en laboratorstjenst i experimentel fysik och en observatorsbefattning i astronomi vid universitetet i Upsala, 3,000 kronor hvardera	6,000: —		
„ en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten i Lund	4,000: —		
„ det språkvetenskapliga seminariet i Lund	2,950: —		
„ „ matematiska „ „	1,000: —		
„ anställande vid universitetet i Lund af lärare i tyska, franska och engelska språken	6,000: —		
„ särskildt arfvode åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg	2,000: —		
„ personligt lönetillägg för 1890 åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm	500: —		
„ arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund	1,500: —		
„ fortsättande af arbetena å en byggnad för botaniska institutionen vid Lunds universitet	18,000: —	102,450	—
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:			
Till arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik	900: —		
„ arfvode åt en amanuens vid institutets kemiska laboratorium	900: —		
„ en medicinsk-pediatrisk klinik vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1,800: —		
„ en poliklinik för barnsjukdomar	2,800: —		
„ utförande af teckningar i vetenskapliga ändamål vid institutet	1,500: —	7,900	—
Allmänna läroverken:			
Till löneförbättring åt lärarne vid dessa läroverk	336,975: —		
„ resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk	6,000: —		
„ arfvoden åt extra lärare	40,000: —	382,975	—
Högre lärarinneseminariet:			
Till tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid detta läroverk		4,000	—
Pedagogierna:			
Till löneförbättring åt lärare vid de en- och tvåklassiga pedagogierna		8,750	—
Transport		714,441	—

		Kronor.	ö.
Transport		714,441	—
Folkundervisningen:			
Till tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjenstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier	33,300: —		
„ understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel	15,000: —	48,300	—
De tekniska läroverken:			
Till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnaderna för deras inspektion		35,000	—
Medicinalstyrelsen med dithörande stater:			
För tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare	20,000: —		
„ arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper	1,200: —		
„ uppehållande af en poliklinik för tandsjukdomar	4,000: —	25,200	—
Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:			
Till arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende stälda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening	4,000: —		
„ undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar	3,200: —		
„ utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.	2,000: —	9,200	—
Naturhistoriska riksmuseum:			
Till inköp och insamling af naturalier vid museets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter		2,000	—
Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:			
Till uppehållande af undervisningen vid tre läroanstalter för öfveråriga döfstumma	49,200: —		
„ blindskolan i Vexiö	11,000: —		
„ handtverksskolan i Kristinehamn för blinda	9,400: —		
„ tryckning af blindskrifter	2,500: —		
„ understöd åt blindlärareelever	1,200: —	73,300	—
Transport		907,441	—

		Kronor.	ö.
Transport		907,441	—
Serafimerlasarettet i Stockholm:			
Bidrag till lasarettets om- och tillbyggnad m. m.		135,000	—
Hospitalsvården:			
Till fullbordande af asylen vid Lunds hospital	310,750: —		
„ uppförande af ett hospital å Pitholmen i närheten af Piteå	120,000: —		
„ understöd åt det i Jerfsö socken inrättade sjukhem för spetelske	14,000: —	444,750	—
Diverse anslag:			
Till svenska fornskriftsällskapet	2,000: —		
„ beredande af religionsvård åt svenske sjömän m. fl. i utländska hamnar	10,000: —		
„ nordiska museet	16,000: —		
„ understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folklif"	3,150: —		
„ understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "Acta mathematica"	4,000: —		
„ understöd för fortsatt utgifvande af "Nordisk familjebok"	5,000: —		
„ understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen	20,000: —		
„ fortsättande af precisionsnivelleringsarbeten i södra och mellersta Sverige samt underhåll och tillsyn af vattenhöjdmätningsstationer m. m.	10,700: —		
„ ersättning för af statskontoret förskottsvis utbetalda belopp	5,781: —		
„ understöd åt enskilda asyler för drinkares kurativa behandling	25,000: —	101,631	—
Summa		1,588,822	—